

MUSIIKKITOIMITTAJIEN JA -KIRJOITTAJIEN
TIEDONHANKINTA AMMATILISESSA JA
HARRASTUKSELLISESSA KONTEKSTISSA

Gaius Turunen

Tampereen yliopisto
Informaatiotieteiden yksikkö
Informaatiotutkimus ja interaktiivinen
media
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2013

TAMPEREEN YLIOPISTO, Informaatiotieteiden yksikkö
Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media
TURUNEN, GAIUS: Musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankinta ammatillisessa ja harrastuksellisessa kontekstissa
Pro gradu -tutkielma, 80 s., 6 liites.
Informaatiotutkimus
Toukokuu 2013

Tämä tutkielma sijoittuu ammatillisen ja harrastuksiin liittyvän tiedonhankinnan tutkimuksen väliselle alueelle. Tutkielmassa selvitetään musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankintaa sekä musiikkiaiheisen jutun kirjoittamisen (amatillinen toiminta) että musiikkiharrastuksen kontekstissa. Tutkielma tarkastelee tiedonhankintaan vaikuttavia tekijöitä tiedonlähdepreferenssien kautta. Esille tuodaan myös musiikkiharrastusta tukevaan tiedonhankintaan ja sen myötä musiikin amatilliseen toimintaan vaikuttavia motivoivia tekijöitä. Lisäksi tarkastellaan tiedonhankintaa ja -käyttöä musiikkiäänitteistä. Tiedonhankinnan rinnalla kulkee täten myös tiedonkäytön tarkastelu.

Teoreettinen viitekehys muodostettiin hyödyntämällä Selkälän tuloksia journalistisen juttuprosessin luonteesta ja tähän prosessiin liittyvästä tiedonhankinnasta. Laplanten ja Downien havainnot auttoivat selvittämään musiikin tiedonhankintaa motivoivia tekijöitä. Stebbinsin luoma serious leisure -konsepti auttoi jäsentämään ammatillisen ja harrastuksellisen toiminnan välistä aluetta. Tiedonlähdepreferenssejä kuvattiin hyödyntämällä Savolaisen ja Karin kehittämää tiedonlähdehorisonttimalia.

Empiirinen aineisto koottiin talvella 2012-2013 tekemällä teemahaastatteluja, joihin osallistui yhdeksän suomalaista musiikkitoimittajaa ja -kirjoittajaa. Heistä useimmat kirjoittivat internetissä julkaistavaan Nuorgam-musiikkimediaan. Haastatteluaineisto analysoitiin hyödyntämällä laadullista sisällönanalyysia.

Empiirinen analyysi osoitti, että kirjoittajien lähdepreferenssit ovat samansuuntaisia sekä ammatillisessa että musiikkiharrastuksellisessa toiminnassa. Internet oli hallitsevin lähde tyyppi kummallakin alueella, vaikka sen saattoivat ammatillisella alueella syrjäyttää ajoittain muutkin lähteet. Toisaalta ammatillisen tiedon ja musiikkiharrastusta palvelevan tiedon hankinnan välinen rajanveto katsottiin vaikeaksi. Kun musiikkiharrastus vaikutti myös omaan kirjoitustoimintaan, päästiin jälkimmäisesäkin kirjoittamaan vapaammin omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta.

Tutkielman tulokset vahvistavat aiempien tutkimusten tuloksia. Toisaalta niiden pohjalta voidaan päätellä, että serious leisure -toimintaan ja yksilöiden musiikin tiedonhankintaan vaikuttaviin motiivoihin ja affektiivisiin tekijöihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota tiedonhankinnan tutkimuksessa.

Asiasanat: musiikkikirjoittajat, musiikkitiedon hankinta, professional amateur, serious leisure, tiedonhankinta, tiedonkäyttö

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 AIEMPI TUTKIMUS	6
2.1 Tiedonhankinnan tutkimus ja tiedonhankinnan tutkimuksen peruskäsitteitä.....	6
2.2 Ammattimaiset amatöörit.....	10
2.2.1 Serious leisure.....	10
2.2.2 The Pro-Am Revolution.....	11
2.3 Ammatillinen tai tehtävälähtöinen journalistinen tiedonhankinta.....	13
2.4 Tiedonhankinta harrastuksia varten.....	15
2.4.1 Tiedonlähdehorisontit.....	15
2.4.2 Musiikkitiedonhankinnan utilitaariset ja hedoniset hyödyt.....	17
2.4.3 Musiikkiharrastajan tiedonhankinta vertailussa kirjastoammattilaiseen.....	19
3 TUTKIELMAN TOTEUTUS	20
3.1 Tutkimusongelmat.....	20
3.2 Tutkimusmenetelmät.....	21
3.3 Informantit.....	22
3.4 Nuorgam-musiikkimedia.....	24
3.5 Tutkimusaineiston keruu ja analyysi.....	25
4 TULOKSET	29
4.1 Musiikkiaiheisen jutun kirjoitusprosessi.....	29
4.2 Äänitetiedonhankinnan ja -käytön erityispiirteet.....	30
4.3 Tiedonhankinta ammatillisessa tai tehtävälähtöisessä toiminnassa.....	34
4.3.1 Lähdetyyppien kuvaukset ja syyt lähdetyyppien preferointiin.....	36
4.3.2 Verkkolähteiden erittely ja kuvaukset.....	42
4.3.3 Lähteiden käyttöjärjestys esimerkkikirjoituksissa.....	44
4.3.4 Tiedonlähteiden hyödyntäminen jutuntekopro sessissa.....	46
4.3.5 Tiedonhankinnan esteet jutun kirjoitusprosessissa.....	49
4.4 Tiedonhankinta harrastuksellisessa toiminnassa.....	51
4.4.1 Lähdetyyppien kuvaukset ja syyt lähdetyyppien preferointiin.....	53
4.4.2 Verkkolähteiden erittely ja kuvaukset.....	58
4.5 Tiedonhankintaan motivoivat tekijät.....	60
4.6 Vuorovaikutusta ja rajanvetoa: ammatillisen ja harrastuksellisen tiedonhankinnan väliset erot.....	63
4.7 Tiedonhankinnan onnistuneisuus.....	68
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	71
LÄHTEET	79
LIITE 1 - HAASTATTELURUNKO	81

1 JOHDANTO

Tiedonhankintatutkimus on merkittävä informaatiotutkimuksen alue, joka auttaa ymmärtämään ihmisen käyttäytymistä eri tilanteissa, joissa tämä tarvitsee tietoa. Tiedonhankintatutkimuksella voidaan selvittää, miksi ja missä tilanteissa ihminen turvautuu eri tiedonhankintakanaviin ja menetelmiin. Tutkimus voi mahdollisesti vaikuttaa tiedonlöytämismekanismien ja tiedon välittäjinä toimivien instituutioiden, kuten kirjastojen ja tietopalvelujen kehittämiseen paremmin palveleviksi organisaatioiksi. (Haasio & Savolainen 2004, 7.)

Tiedonhankinnan tutkimuksessa on tarkasteltavana kolme toisiinsa vahvasti sidonnaista ilmiötä: tiedontarve, tiedonhankinta ja tiedonkäyttö (Savolainen 2000, 73). Tässä tutkielmassa keskitytään tiedonhankintaan ja tiedonkäyttöön, joskin myös tiedontarpeita tarkastellaan yleisellä tasolla.

Tämä tutkielma kohdentuu musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankintaan. Tutkimus ei kuitenkaan rajaudu vain ammatillisen tiedon hankinnan piirteiden selvittämiseen. Tämä johtuu siitä, että musiikkikirjoittaminen on verraten pieni ammattiala. Päätulonsa pelkällä musiikkikirjoittamisella Suomessa ansaitsee vain muutama ihminen ja se on korkeintaan sivutyö suurimmalle osalle kirjoittajista. Tutkielmassa tarkastellaan tämän vuoksi myös musiikkiharrastukseen liittyvää tiedonhankintaa.

Stebbins (2007, 92) katsoo, että informaatiotutkimus on perinteisesti keskittynyt liikaa tieteellisten ja ammatillisten toimintaympäristöjen tutkimiseen ja pitkälti sivuuttanut vapaa-ajan tutkimuksen. Stebbinsin itsensä kehittämä *serious leisure* -konsepti on pyrkinyt käsitteellistämään ammattitoiminnan ja vapaa-ajan välistä aluetta. Serious leisure on amatöörin tai harrastajan harjoittamaa järjestelmällistä toimintaa, jota harjoittavat pitävät sitä niin mielenkiintoisena ja tyydyttävänä, että he voivat kehittää siitä itselleen jopa varsinaisen työn tai ainakin vapaa-aikana harjoitettavan uran (Stebbins 2007, 5). Suomalaisen musiikkikirjoittamisen kentällä on kirjoittajia, jotka pyrkivät mahdollisimman ammattimaiseen jälkeen kirjoittamisessaan. Osa heistä voi haluta kehittää musiikkikirjoittamisesta itselleen tulopohjaisen ammatin. Osalle taas riittää musiikkikirjoittaminen vapaa-ajan harrastuksena, vaikka heillä muuten olisikin korkeat tavoitteet ja kunnianhimoa sen suhteen. Tämä tutkielma pyrkii kartoittamaan näiden ihmisten tiedonhankintaa.

Informantteina toimi yhdeksän populaarimusiikista kirjoittavaa ihmistä. Valtaosa heistä kirjoitti internetissä vapaaehtoisvoimin julkaistavaan suomalaiseen musiikkimediaan, Nuorgamiin. Tutkiel-

maa motivoi tekijän oma kiinnostus aihealueeseen: tekijä on kirjoittanut myös itse Nuorgamiin aika ajoin vapaa-ajan projektinaan. Osa informanteista voitiin luokitella ammattitoimittajiksi, mutta suurin osa heistä oli kuitenkin serious leisuuden alueella toimivia musiikkikirjoittajia.

Tutkielma pyrkii selvittämään, millaisia tiedonlähteitä nämä toimittajat ja kirjoittajat hankkivat ja käyttävät musiikkijuttua kirjoittaessaan, sekä miksi he suosivat näitä lähteitä. Tätä selvitettiin Savolaisen ja Karin (2004) tiedonlähdehorisonttimallilla. Tässä yhteydessä tarkasteltiin myös, miten musiikkiaiheisen jutun kirjoittaminen ja sitä varten tehtävä tiedonhankinta etenevät. Koska musiikkikirjoittajat voidaan nähdä musiikkiharrastusta varten tietoa hankkivina yksilöinä, heitä tarkastellaan myös tämän harrastuksensa kautta sekä tiedonlähdehorisonttien avulla että Laplanten ja Downien (2011) näkemyksillä musiikin tiedonhankintaan motivoivista tekijöistä. Lisäksi tutkittiin musiikkikirjoittajien tiedonhankintaa ja tiedonkäyttöä musiikkiäänitelähteistä, koska katsottiin, että ne poikkeavat perinteisistä toimittajien ja kirjoittajien käyttämistä kirjallisista lähteistä ja henkilölähteistä. Lopuksi tarkasteltiin myös kokemuksia musiikkikirjoittajien tiedonhankinnan onnistuneisuudesta.

Tutkielma jakaantuu viiteen lukuun. Johdannon jälkeen luku 2 luo tutkielmalle teoreettisen pohjan aiemman ammatillisen ja musiikkiharrastusta palvelevan tiedon hankinnan tutkimuksen kautta. Siinä esitellään myös tutkielmalle tärkeä jako jollakin ammattialalla toimivista täysverisiin ammattilaisiin, ammattimaisiin amatööreihin ja harrastajiin. Samalla luku 2 selventää tutkielmalle keskeisiä käsitteitä. Luvussa 3 tarkennetaan tutkimusongelmat. Lisäksi luvussa 3 kuvataan empiirisen aineiston keruu ja analyysitapa. Empiirisen tutkimuksen tulokset raportoidaan luvussa 4. Luvussa 5 koetaan yhteen keskeiset tutkimustulokset ja pohditaan niiden merkitystä.

2 AIEMPI TUTKIMUS

Koska tämä pro gradu- tutkielma suuntautuu ammatillisen ja harrastuksellisen toiminnan välimaastoon sulkematta pois niitä spesifejä vaikuttimia, jotka ovat kummallekin ominaisia, katsoin tarpeelliseksi luoda tutkielmalle teoreettista pohjaa molemmilta alueilta. Käsite *serious leisure* on tutkielmalle keskeinen, kuten myös sen pohjalta kehitetty jako jonkin ammattialan ammattilaisista ”*professional amateureihin*” ja alaa harrastaviin. Ammattilaistoimittajien ja musiikkia harrastavien tiedonhankinta on keskeinen teema tutkielman kannalta, joten tätä aihepiiriä käsitelleiden pro gradujen tuloksia esitellään kirjallisuuskatsauksessa ja tulososiossa (Selkälä 2006 ja Lehmuskenttä 2012). Lisäksi Laplante ja Downie (2011) ovat tuoneet esille musiikin harrastajien tiedonhankinnan tarkoituksena hyödyn ja nautinnon näkökulmista. Koska haastattelemi henkilöt ovat myös harrastuksellisesti orientoituneita, tarkastelen myös heidän musiikkiharrastukseensa liittyviä tiedonhankinnan motiivitekijöitä. Ensiksi tarkastellaan kuitenkin tiedonhankintatutkimusta yleisluontoisesti.

2.1 Tiedonhankinnan tutkimus ja tiedonhankinnan tutkimuksen peruskäsitteitä

Tiedonhankinta on jokapäiväinen ilmiö, joka on mukana ihmisen toiminnassa potentiaalisesti kaikkena tämän valveillaoloaikana (Savolainen 2000, 73). Koska tiedonhankinnan ilmiö on niin laajalti läsnä oleva ja tiedon käsite niin monin eri tavoin määriteltävissä, on tärkeää luonnehtia näitä keskeisiä käsitteitä jokaisen tutkimuksen yhteydessä erikseen. Nämä määrittelyt on hyvä tehdä tutkimuksen päämäärien mukaisesti. (Byström 1999, 29.)

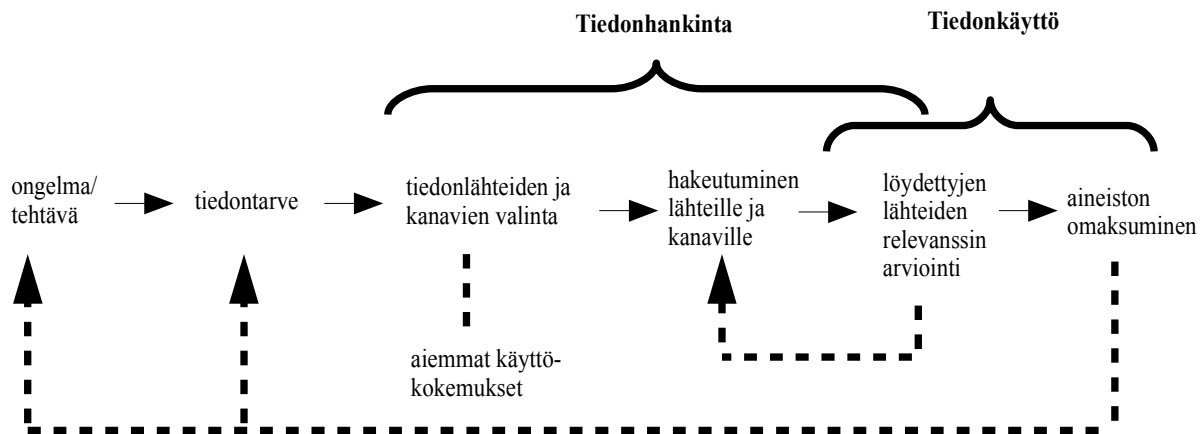
Ensin on kuitenkin määriteltävä *tiedon* käsite. Tiedonhankintatutkimuksessa tiedolla ei välttämättä tarkoiteta hyvin perusteltua paikkaansa pitävää väitelausetta, kuten antiikin Kreikan filosofiassa. Informaatiotutkimuksen perinteessä tieto on sen sijaan yksilön konstruoimien käsitysten kokonaisuus, joka mahdollistaa arkipäivän tilanteissa toimimisen. Tieto on tulkinta tai merkityksenanto jotakin asiaa koskevasta pragmaattisesta ja semanttisesta informaatiosta: lopullisen tulkinnan tiedosta ja sen sisällöstä tekee aina yksilö itse. (Savolainen 2000, 84; Haasio & Savolainen 2004, 17.)

Tiedonlähteiden käsite viittaa usein erilaisiin dokumentteihin, joihin on tallennettu informaatio sisältöä, oli kyseessä sitten tekstipohjainen tai esimerkiksi audiovisuaalinen sisältö. Tiedonlähteitä voivat kuitenkin olla myös henkilöt, jotka eivät luonnollisesti ole dokumentteja. (Haasio & Savolainen 2004, 19-20.) Tiedonlähteiden luokittelukriteereitä on monia, kuten edellä mainittu jako dokumentteihin ja dokumentoimattomiin lähteisiin. Tutkielmassani ei käytetä erityisiä luokittelukriteereitä.

Tiedonkanavat ovat puolestaan organisoituja käytäntöjä tai mekanismeja, jotka tarjoavat pääsyn tiedonlähteisiin tai auttavat lähteille pääsemisessä. Tyypillisiä esimerkkejä kanavista ovat kirjastot ja arkistot. Tämän tyyppisissä institutionaalisissa kanavissa työskentelevät, tiedonhankinnassa auttavat yksilöt ovat tiedonvälittäjiä. Jako tiedonlähteen ja tiedonkanavan välillä on kuitenkin epäselvä internetin kohdalla, koska se voi sisältää molempia. (Haasio & Savolainen 2004, 20.)

Tiedonhankinnan tutkimuksessa käytetään käsitteellistä kolmijakoa: *tiedontarve*, *tiedonhankinta* ja *tiedonkäyttö*. Ilmiöt liittyvät läheisesti toisiinsa. (Savolainen 2000, 73.) Tiedontarpeen käsitettä pidetään hankalasti ja liian monitahoisesti määriteltävänä. Reijo Savolaisen näkemys on, että tiedontarvetta voidaan ajatella ongelman tai tehtävän kautta. Ongelma tai tehtävä voi saada aikaan vaatimuksia, joista syntyy tiedontarpeita. (Savolainen 2000, 83.)

Tiedonhankinta voidaan sen sijaan nähdä laajempänä prosessina, jossa tiedonhankintaosio on vain yksi vaihe tiedontarpeiden ja tiedonkäytön ohella. Tiedonhankinta alkaa jonkin ongelman tai tehtävän tuottaman tiedontarpeen aktualisoitumisesta ja tarpeen tunnistamisesta. (Savolainen 2000, 84-85.) Savolainen on havainnollistanut tiedonhankintaprosessia alla olevalla kuviolla (Kuvio 1).

KUVIO 1: Tiedonhankintaprosessi (Savolainen 2000, 85).

Tiedontarve saa täten aikaan kokonaisen prosessiketjun, jolla tarve saadaan tyydytettyä tai sitten ei. Tiedonhankintaprosessi alkaa, kun yksilö kohtaa ongelman tai tehtävän, jota hän ei pysty ratkaisemaan silloisella tietämyksellään. Tiedontarve voi pohjautua myös yksilön kiinnostukseen tai ha-

luunsa laajentaa omaa maailmankuvaa. Tiedontarpeen tunnistaessaan yksilö aloittaa tiedonhankintaprosessin, jossa hänen aiemmat tiedonhankintakokemuksensa vaikuttavat prosessin aikana esiin tulevien tiedonlähteiden ja -kanavien valintaan. (Savolainen 2000, 84-86; Haasio & Savolainen 2004, 43; 45.)

Katriina Byströmin (1999, 29) tehtävälähtöisessä kontekstissa tieto on abstrakti työkalu, jonka tarkoituksena on palvella ennen kaikkea tehtävän suorittamista. Tässä tutkielmassa tieto määrittyy pragmaattisesti informanttien tekemien juttujen yhteydessä. Informanttien harrastuksiin liittyvää tiedonhankintaa tutkittaessa tiedon määritelmä muuttuu abstraktimmaksi. Määritelmä ei pohjaudu niinkään välttämättä tehtävän tai ongelman ratkaisuun. Harrastuksellisessa viitekehyksessä tässä tutkielmassa käytetään täten Reijo Savolaisen toista määritelmää tiedontarpeista: ne voidaan myös nähdä aukkoina tietorakenteissa tai inhimilliseen toimintaan liittyvinä epävarmuuksina, jotka kumpikin voivat käynnistää tiedonhankintaprosessin (Savolainen 2000, 83). Näin ollen harrastuksellinen tiedonhankinta voi alkaa myös kiinnostuksesta tai oman maailmankuvan laajentamisen halusta.

Tässä tutkielmassa ammatillisen tiedon tarve määritellään praktisen tiedon tarpeeksi, joten tarpeet liittyvät tehtävän suorittamiseen tai ongelman ratkaisemiseen. Harrastuksiin liittyvät tiedontarpeet ovat puolestaan orientoivan tiedon tarpeita, jotka tähtäävät ajan tasalla pysymiseen ja toimintaympäristön muutosten seuraamiseen. (Savolainen 2000, 81.)

Tiedonhankintaa voidaan kuvailla suoraviivaisesti yksilön tekemänä relevanttien tiedonlähteiden ja -kanavien tunnistamisena ja niille hakeutumisenä. Tiedonhankinnalla pyritään tyydyttämään tiedontarvetta. (Haasio & Savolainen 2004, 28.) Savolaisen mallin (Kuvio 1) mukaan tiedonhankinta on kuitenkin syklistä. Tiedonhankinnan aikana saatu tieto voi synnyttää uusia tiedontarpeita, jolloin kuvion mukainen tiedonhankintaprosessi alkaa uudestaan. Toisaalta tiedonhankintana voi tulla kyseen myös tiedon ratkaiseminen jo ennen tiedontarvetta hankittuun ja omaksuttuun tietoon turvautumalla (Haasio & Savolainen 2004, 45).

Tiedonhankinta on näin ymmärrettynä prosessi, jossa kiinnitetään tiedonlähteille hakeutumisen lisäksi huomiota tiedon relevanssiin, tietosisällön omaksumiseen ja tiedonkäyttöön. Tiedonhankinta on päämäärätoimintaa, ja päämäärätoiminnaksi voidaan katsoa myös orientoivan tiedon hankinta. (Savolainen 2000, 84.) Toisaalta on olemassa myös sattumanvaraisen tiedonhankinnan käsite. Esimerkiksi tämän tutkielman aihepiiriin sopivasti julkisella paikalla soiva musiikki voi johtaa itseä kiinnostavan tiedonlähteen kohtaamiseen. Tällöin tiedonhankinnasta jää puuttumaan suunnitelmal-

lisuus. Tiedonhankinta ei ole myöskään itseisarvoista, vaan se palvelee aina muita asioita ja muiden tavoitteiden saavuttamista (Haasio & Savolainen 2004, 28).

Savolaisen (2000, 85; Kuvio 1) mukaan löydettyjen lähteiden relevanssin arviointi ja hankitun tietoa-aineiston omaksuminen tai niin sanottu henkinen haltuun ottaminen ovat jo tiedonkäytön alueelle kuuluvia tiedonhankintaprosessin vaiheita. Myöskään tiedonkäytön määritelmä ei ole yksiselitteinen. Tiedonkäyttö voi olla ihmisen omaa ”korvien välissä” tapahtuvaa ajatusprosessia kuten tietorakenteiden muutoksia. Toisaalta se voi myös olla ihmisten välistä viestiliikennettä, organisaation sisäistä viestintää tai järjestelmien ja organisaatioiden välistä viestien vaihtoa. Merkittävä eronsa on silläkin, onko kyseessä tieteellisessä vai ammatillisessa kontekstissa tapahtuva tiedonkäyttö vai arkipäiväistä elämää kuten kauppaostoksia varten tehtävä tiedonkäyttö. Koska tiedonkäyttö voi olla niin vahvasti sidoksissa yksilön henkilökohtaisiin ajatusprosesseihin, on sitä hahmotettu metaforisesti, kuten Brenda Dervinin sense-making -teoriassa. (Savolainen 2000, 101-102.)

Tiedonkäytön konteksteja tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota muun muassa tiedonhankkijoiden piirteisiin, tavoitteisiin, heidän kohtaamiinsa ongelmiin ja heidän käyttämiinsä tyypillisiin ongelmanratkaisun tapoihin. Tiedonhankinta on toimintaa, jonka merkitys määrittyy hankitun tiedon käytön ehdoilla. (Savolainen 2000, 104-105.) Savolainen on todennut, että tiedonhankintaa ja -käyttöä tulisi tarkastella osana samaa kokonaisuutta. Näin tehdään tässäkin tutkielmassa. Osa informanttien toiminnasta, kuten musiikin kuuntelu, voidaan katsoa edellä olevien määritelmien mukaisesti tiedonkäytöksi, mutta musiikin kuuntelukin voi saada aikaan uusia tiedonhankintaprosesseja, kuten tämän tutkielman tulokset osoittavat.

Harrastuksellisessa kontekstissa hankittu tieto voi tulla myöhemmin käyttöön myös ammatillisessa tai tehtävälähtöisessä toiminnassa. Tässä tutkielmassa puhutaan paikoitellen ammatillisesta ja tehtävälähtöisestä toiminnasta synonyymeina. Tämä johtuu informanttijoukon kirjavuudesta. Osalle tehtävälähtöinen toiminta (tässä tutkielmassa musiikista kirjoittaminen) liittyy suoraan harjoitettuun omaan ammattiin. Osalle se on taas pienituloista palkallista sivutyötä (täten informantit eivät välttämättä pidä sitä ammatillisena) ja yhdelle informanteista vain vapaa-ajan toimintaa.

Kun tämän tutkielman myöhemmissä luvuissa puhutaan tiedosta, on kyseessä pääasiassa *musiikkitieto*. Musiikkitiedon käsitteen ulkopuolelle jätetään pitkälti instrumenttien soittamiseen ja musiikin äänittämisen teknisiin yksityiskohtiin liittyvä tieto. Musiikkitiedolla tarkoitetaan tässä pääasiassa äänitteisiin, artisteihin, levyteollisuuden mekanismeihin, musiikin tyyleihin ja lajeihin sekä

musiikkikulttuuriin liittyvää tietoa. Tätä rajausta ei kuitenkaan tehty haastattelutilanteissa, sillä joillain informanteilla oli myös oma soittoharrastuksensa, joka luonnollisesti vaikutti heidän vastauksiinsa kysyttäessä musiikkiharrastukseen liittyvästä tiedonhankinnasta.

On vielä todettava, että musiikkitieto ei tässä tutkielmassa tarkoita itse äänitteiden sisältöä, joka voidaan sekkin käsittää tietona. Tässä tapauksessa käytetään nimitystä *äänitteet* erotuksena niihin liittyvästä musiikkitiedosta (tai oheistiedosta).

2.2 Ammattimaiset amatöörit

Tämän tutkielman pääkiinnostus kohdistuu suomalaisten musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankintaan. Tämä ammattikenttä on verraten pieni ja sillä toimivista ansaitsee suurimman osan elannostaan vain muutama musiikkitoimittaja. Täten ei voida puhua puhtaasti ammatillisen tiedon hankinnasta, vaan on tarpeen ottaa käyttöön käsitteet *serious leisure* ja ”ammattimaiset amatöörit” (professional amateurs). Käsitteet esitellään seuraavissa alaluvuissa.

2.2.1 Serious leisure

Serious leisure on Robert A. Stebbinsin kehittämä konsepti, joka on täsmentänyt työn ja vapaa-ajan välistä käsitteistöä. Sen voisi suomentaa omistautuneeksi vapaa-ajaksi; serious-sanan kääntäminen ”vakavaksi” johtaisi ehkä käsitteen väärintulkintaan suomalaiseen kulttuuriin sidonnaisten sanamerkitysten kautta.

Serious leisure on yksilön vapaa-ajallaan tekemää vapaaehtoista aktiviteettia. Aktiviteettia harjoittava kokee sen mielenkiintoiseksi, merkittäväksi ja tyydyttäväksi siinä määrin, että hän saattaa jopa kehittää siitä itselleen uran. Se on täten järjestelmällistä toimintaa, johon liittyy myös aktiviteetille ominaisten taitojen ja tietämyksen kehittäminen. (Stebbins 2007, 4-5.)

Teoreettisena käsitteenä serious leisure pohjautuu sille havainnolle, että yksilön käyttämä vapaa-aika on heterogeenistä ja siinä on erilaisia aktiivisuuden tasoja (Hartel 2003, 229-230). Stebbins onkin määrittänyt erikseen käsitteet casual leisure ja project-based leisure. Edellinen eroaa serious leisuresta olemalla yksilölle vähemmän merkittävää, eikä se tarjoa uramahdollisuuksia. Jälkimmäinen perustuu puolestaan lyhytikäisille projekteille, joita suosivat yksilöt, joilla ei ole taipumusta tai aikaa serious leisure -aktiviteeteille. (Stebbins 2007, 38; 45.) Serious leisure on siis pitkäjänteisem-

män päämäärän ja itsekehityksen tavoittelua. Tämä on tarpeellinen konsepti musiikkikirjoittamisen alueella, jossa vaikuttaa paljon sivutyönään tai vapaaehtoisesti sitä tekeviä.

Stebbins (2007, 2) huomauttaa vielä, että kaikki kolme vapaa-ajan muotoa ovat omilla tavoillaan yhtä tärkeitä vapaa-ajan viettokeinoja eikä niitä voi asettaa tärkeysjärjestykseen. Silti yksilön kokemana ”täyttymys” ja ”palkitsevaisuus” ovat serious leisureille ominaisia, kun taas casual leisure pohjautuu ”mielihyvälle” ja ”nautinnolle”. Yhtenä keskeisenä serious leisurein piirteenä Stebbins pitää myös sen vaikeaa ajankäytöllistä hallittavuutta: serious leisure on yksilölle niin tärkeää, että tämä varaa sitä varten erikseen aikaa ja mahdollisesti jopa varoja enemmän kuin omat tiedetyt resurssit sallisivat. (Stebbins 2007, 40; 69-70.) Kuitenkin serious leisure on toimintaa, joka saa yksilön tuntemaan käytettyjen ajan ja varojen olleen vaivan arvoisia (Stebbins 2004, 63). Stebbins (2007, 12) katsoo vielä, että serious leisureille perustuvien yhteisöjen sisällä kehittyy yhteishenkeä, yhteisiä arvoja ja asenteita. Monentyyppiset serious leisure -toiminnot ovatkin järjestäytyneet sosiaalisiksi verkostoiksi erityyppisine sisäisine ihmisten välisine suhteineen (Stebbins 2004, 81).

Hartel (2003, 229) kiinnitti vahvasti huomiota serious leisurein vähäiseen tutkimukseen informaatio-tutkimuksessa. Hänen harrastusruuanlaittoon keskittyvä tutkimuksensa on keskeisesti soveltanut Stebbinsin teorioita ja tehnyt serious leisurein käsitettä laajemmalti tunnetuksi tieteenalalla (Stebbins 2007, 92).

2.2.2 The Pro-Am Revolution

Käsite *professional amateur* (tai amateur professionals) eli ammattimainen amatööri on tutkielmani kannalta keskeinen. Kyseessä on Stebbinsin serious leisure -konseptiota mukaileva käsite, jossa yksilön amatöörimäisessä vapaa-ajan toiminnassa on pyrkimys mahdollisimman ammattimaiseen tasoon (Leadbeater & Miller 2004, 20; 72). Tästä eteenpäin professional amateureja nimitetään tässä tutkielmassa pro-ameiksi tai pro-am -toimijoiksi.

Suomessa käsite on ollut esillä Aller Median rahoittamassa Pauli Komosen (2012) tutkimuksessa, joka lähtee yrityselämän tarpeista. Komonen on hakenut teoreettista pohjaa Charles Leadbeaterin ja Paul Millerin kirjoituksesta *The Pro-Am Revolution*, joka on akateemisen kontekstin ulkopuolella syntynyt pro-am -pamfletti. Leadbeater ja Miller (2004, 23-24) ovat ryhmitelleet työn ja harrastuksen välistä aluetta viiteen kategoriaan, joille minkä tahansa kiinnostuksen kohteen parissa toimivat sijoittuvat (Kuvio 2).

PRO-AM

Harrastelijat
Fanit
Katsojat
Kannattajat

Taidokkaat
amatöörit

Vakavat ja
omistautuneet
amatöörit

Kvasi-
ammattilaiset

Täysveriset
ammattilaiset

KUVIO 2: Komosen (2012, 14) visualisointi pro-am -toiminnan jakaantumisesta harrastusalueella Leadbeaterin ja Millerin (2004, 23) pohjalta.

On myös mahdollista supistaa kyseiset viisi kategoriaa kolmeen, koska pro-am -alueen molemmille puolille kategorioita jää vain yksi. Näin tehtiin tutkielmani haastattelurungossa, jossa musiikkikirjoittajien nähdään jakaantuvan kolmeen eri kategoriaan selkeyden ja valinnan yksinkertaistamisen vuoksi:

- Täysveriset ammattilaiset
- Pro-am -toimijat.
- Harrastajat/amatöörit

Haastatteluissa informanttien annettiin itse määritellä se, mihin kolmesta kategoriasta he kokivat kuuluvansa.

Leadbeater ja Miller (2004, 22) määrittelevät pro-am -toimijan niin, että professional amateur tienaa korkeintaan 50 prosenttia tuloistaan pro-am -toiminnallaan. Yllä olevat kategoriat eivät ole luonnollisestikaan yksilöiden kohdalla pysyviä. Esimerkiksi amatöörinä aloittanut voi siirtyä ammattimaisemman musiikkitoimittamisen puolelle tai ammattilainen voi tehdä myös musiikkikirjoittamista, josta hän ei saa rahallista korvausta. Toisaalta kaikki pro-am- tai harrastajatasolla kirjoittavat eivät välttämättä halua olla journalisteja, vaan voivat vain haluta tuoda omaa ääntään julki.

Otaksuin ennen haastattelujen tekemistä, ettei pro-amin tiedonhankinta eroaisi merkittävästi täysverisen ammattilaisen tiedonhankinnasta: molemmillahan on pyrkimys mahdollisimman ammattimaiseen tehtävien ja projektien suorittamiseen. Haastateltaviksi valikoitui sekä täysverisiä ammattilaisia että pro-ameja pääasiassa siksi, että Suomessa musiikista kirjoittaminen tuo suurimman osan tu-

loista vain erittäin harvoille. Suurin osa suomalaisista kirjoittajista ei yllä Leadbeaterin ja Millerin (2004, 22) määrittelemään 50 prosentin tulorajaan. Informanttialueen laajentaminen myös pro-am-toimijoihin tuo täten esille laajemman käsityksen suomalaisesta musiikkikirjoittamisesta ja siihen liittyvästä tiedonhankinnasta.

2.3 Ammatillinen tai tehtävälähtöinen journalistinen tiedonhankinta

Tässä tutkielmassa ammatillisen tai tehtävälähtöisen tiedonhankinnan kannalta tärkeä käsite on *juttu*, joka voi usein olla ammatillisen tai tehtävälähtöisen musiikkikirjoittamisen lopputuloksena. Heikki Kuutti on määritellyt jutun yleisnimitykseksi, jota käytetään kaikista journalistisista aikaansaannoksista. Jutussa on siihen keskeisenä kuuluvia elementtejä, kuten otsikko, ingressi eli jutun alussa oleva johdantoteksti, suurimman osan tekstisisällöstä sisältävä leipäteksti ja mahdolliset väliotsikot. (Kuutti 2012, 77.) Tässä tutkielmassa jokainen informantti valitsi haastattelutilanteeseen itse kirjoittamansa esimerkkijutun. Jokaisella esimerkkikirjoituksella on jutun ominaispiirteitä, vaikkei jutun kirjoittaja välttämättä kokisikaan itseään journalistiksi.

Jutun käsite on yhteydessä journalistisen genren käsitteeseen. Genre on tässä sekä median että sen lukijoiden tunnistettavissa oleva yksittäisen jutun identiteetti, joka on tiettyjen konventioiden mukainen ja tietyssä suhteessa jutun merkitykseen, tarkoitukseen ja muotoon. Genre on implisiittinen sopimus sanoman lähettäjän ja vastaanottajan välillä: genre säätelee mediatekstien tuotantoa ja vastaanottoa toimimalla eräänlaisten sääntöjen ja odotusten järjestelmänä. (Kuutti 2012, 71.) Tässä tutkielmassa ei informanttien valitsemissa esimerkkijutuissa kiinnitetä huomiota genreen erityisesti, vaikka toki tiedostetaan, että esimerkiksi yksityiskohtaisen henkilökuvan kirjoittaminen poikkeaa sekä kirjoittamisprosessiltaan että tiedonhankintaprosessiltaan muista juttugenreistä. Sen sijaan musiikkitiedonhankinnan erikoispiirteistä eli äänitekuuntelusta kysyttäessä genren käsite on tärkeämpi. Tuolloin informanttien kanssa puhuttiin äänitearvosteluista, jotka muodostavat tyypillisen musiikki-jutun genren (Kuutti 2012, 71). Keskeinen juttuun liittyvä käsite on myös *näkökulma*, jonka Kuutti (2012, 135) on määritellyt käsiteltävien asioiden tarkastelutavaksi journalistisessa työssä.

Journalistiset jutut voidaan myös jakaa erilaisiin juttutyyppeihin. Näin menetteli Elina Selkälä, joka kiinnitti pro gradussaan huomiota erityisesti toimittajan kirjoittaman jutun juttutyypin ja tiedonhankinnan väliseen yhteyteen. Hän tarkasteli case-tutkimuksessaan sekä uutisjutun että feature-jutun työprosessia, ja tiedonhankinnallisia eroja näiden välillä. Teoreettisena viitekehyksenä toimivat Carol. C Kuhlthaun tiedonhankinnan prosessimalli (1991), Katriina Byströmin ja Preben Hansenin

tehtävän suoritusprosessimalli (2005) ja Miettisen toimitustyön jäsentelymalli (1988). Tarkennuksena toimi Pertti Vakkarin malli tiedonhankinnasta dynaamisena ongelmanratkaisuprosessina (1999). (Selkälä 2006, 18; 21; 39; 24.)

Selkälä haastatteli tutkielmaansa varten 14 Aamulehden toimittajaa. Haastateltavat jaettiin tietoisesti sekä nuorempiin että varttuneisiin, koska iän ajateltiin vaikuttavan kokemukseen toimittajan työstä. Selkälä totesi, että ajan myötä toimittajille muodostuu toimiva tietolähteiden verkosto, joka koostuu sekä dokumentti- että henkilölähteistä verkoston ollessa osittain toimittajan mediatyöpaikan muodostamien organisaatiolähteiden varassa (Selkälä 2006, 49; 93). Tärkeimpiä lähteitä toimittajan työssä ennen internetiä ovat olleet henkilölähteet, organisaation sisäinen juttuarkisto ja omat kollegat. Tuloksissaan Selkälä (2006, 127) totesi, että internet ei ollut syrjäyttänyt toimittajien käyttämiä muita lähdetyyppisiä, vaan se oli muotoutunut yhdeksi lähdetyyppiksi muiden joukkoon. Internet oli toimittajilla laajasti käytössä tiedonhankinnan aikana ja sitä käytettiin useita kertoja päivittäin (Selkälä 2006, 76; 97).

Selkälän (2006, 89; 125-126) tutkielman keskeisiin tuloksiin lukeutuivat juttuprosessin rinnastaminen tiedonhankintaprosessiin (jokainen juttuprosessin vaihe käsittää tiedonhakua ja -käyttöä) ja toimittajien yleinen taipumus päästä tiedonhankinnan esteiden ylitse tai kiertää ne jotenkin. Tiedonhankinnan suurimmaksi ongelmaksi osoittautuivat tiukat aikatauluvaatimukset. Uutisjuttujen ja feature-juttujen tiedonhankinnan välillä ilmeni eroavaisuuksia siten, että jälkimmäisten juttujen tekoon toimittajat varasivat yleensä enemmän aikaa, joten tiedonlähteisiin pureuduttiin syvällisemmin.

Selkälä jakoi tutkielmassaan toimittajan jutunkirjoitusprosessin kolmeen eri päävaiheeseen: aloitusvaihe, aineiston hankintavaihe ja jutun koostamisvaihe. Se muodostaa prosessikuvion, joka heijastelee samalla tiedonhankinta- ja tiedonkäyttöprosessia. (Selkälä 2006, 106.) Juttuprosessin aikana hankittu tieto saattoi muuttaa kirjoittajien näkökulmaa ja jutun sisältöä merkittävästikin, joten kyse ei ollut staattisesta, vain kerran suoraviivaisesti läpi kuljettavasta prosessista (Selkälä 2006, 87). Toimittajien lopullinen näkökulma juttuunsa saattoi löytyä vasta jutunteon yhteydessä (Selkälä 2006, 74). Toimittajilla esiintyi vaikeaa rajanvetoa ammatillisen ajan ja vapaa-ajan välillä: he katsoivat törmäävänsä juttuaiheisiin ja -ideoihin kaikkialla kaiken aikaa (Selkälä 2006, 73). Toimittajilla ilmeni myös orientoivan tiedon hankintaa, joka ei saanut alkunsa ammatin tehtävistä vaan halusta seurata ajankohtaisia aiheita ja ympäristöä (Selkälä 2006, 111).

2.4 Tiedonhankinta harrastuksia varten

Tämän tutkielman informanttien harrastuksellista viitekehystä tutkitaan osittain tiedonlähdehorisonttien avulla. Savolainen ja Kari (2004) kehittivät metodin omaa tutkimustyötään varten. Musiikkiharrastuksessa vaikuttavia impulsseja, kuten utilitaarisia ja hedonisia päämääriä, tuovat esille Laplante ja Downie (2011). Musiikkitiedonhankintaa koskevia eriäviä asenteita kahden erilaisen ryhmän eli musiikkikirjastonhoitajien ja blogeihin musiikista kirjoittavien välillä tarkasteli pro gradu -tutkielmassaan Lauri Lehmuskenttä (2012).

2.4.1 Tiedonlähdehorisontit

Reijo Savolainen ja Jarkko Kari kehittivät artikkelissaan *Placing the Internet in information source horizons: A study of information seeking by Internet users in the context of self-development* tiedonlähdehorisonttien käyttöä työn ulkopuolisen itsensä kehittämisen (self-development) kontekstissa. Tässä kontekstissa henkilön omat taidot, kyvyt ja tietämys aktivoidaan hänen henkilökohtaisen potentiaalinsa toteuttamista varten. (Savolainen & Kari 2004, 416.) Tutkimuksen ero Stebbinsiin verrattuna oli siinä, että Savolainen ja Kari tarkastelivat serious leisuren sijaan arkipäiväistä tiedonhankintaa.

Diane Sonnenwald (1999) pitää tiedonhankintaa toimintana, joka tapahtuu tietyissä konteksteissa ja tilanteissa. Hänen kehittämällään informaatiohorisonttien käsitteellä pystytään järjestämään yksilöiden tiedonlähdepreferenssit tärkeysjärjestykseen tiettyjen kriteerien mukaan. Tästä syntyy subjektiivinen, visuaalinen kartta, jossa lähteet voidaan sijoittaa esimerkiksi keskeisiksi, perifeerisiksi tai siltä väliltä oleviksi. Eri lähdetyypeistä kyseeseen voivat tulla esimerkiksi kollegat, tietoverkkosivut, kirjastonhoitajat, kirjat, tiedonhakutyökalut (kuten tietokannat), dokumentit ja verkkosivut. (Sonnenwald 1999, 184.)

Sonnenwaldista poiketen Savolainen ja Kari (2004, 418) näkevät tiedonlähdehorisontin henkilökohtaisesti kuviteltuna, ”sielun silmissä” avautuvana kolmen eri vyöhykkeen kenttänä, jossa itselle tärkeimpinä pidetyt lähteet ovat lähimpänä (vyöhyke 1), vähemmän tärkeät kauempana (vyöhyke 2) ja vähiten tärkeät horisonttiviivan rajalla (vyöhyke 3). Tämä horisontti pohjautuu kaikkiin niihin tiedonlähteisiin ja -kanaviin, joita tiedonhankkija on elämänsä aikana oppinut tuntemaan tai totutellut käyttämään. Tiedonhankkija arvioi lähteiden relevanssin ja preferenssijärjestyksen kulloisellekin tarpeelleen itse. Täten jonkin tietyn tilanteen tai ongelman pohjalta laadittava

tiedonlähdehorisontti ei ole koskaan kuin vain pienempi osa yksilön kokonaisesta potentiaalisesta tiedonlähdehorisontista.

Savolaisen ja Karin (2004, 417) määritelmä tiedonlähdehorisonteista eroaa Sonnenwaldin määritelmästä siten, etteivät he pidä materiaobjekteja kuten kirjoja tai kirjastoja sinänsä tiedonlähdehorisontteja muodostavina käsitteinä. Savolainen ja Kari (2004, 426) katsoivatkin esimerkiksi kirjat osaksi printtimedian (print media) yläkäsitettä ja kirjastot osaksi organisaatiolähteiden yläkäsitettä. Tässä tutkielmassa tällaista yläkäsitteellistä jakoa musiikkikirjoittajainformanttien merkitsemistä tiedonlähteistä ei tehty. Näin meneteltiin siksi, koska esimerkiksi musiikkikirjallisuuden ja musiikkilehtien käytössä tiedonlähteinä voi olla selviä eroja. Sonnenwaldista poiketen Savolainen ja Kari (2004, 417; 424) sisällyttivät myös informantin itsensä (esimerkiksi tämän henkilökohtaiset kokemukset) potentiaalisiin tiedonlähteisiin. Näin meneteltiin myös omassa tutkielmassani.

Tiedonlähdehorisontit voivat levetä tai kaventua sitä mukaa, kun informantti löytää itselleen uusia lähteitä tai hylkää vanhoja käyttämiään lähteitä. Samat lähteet voivat myös sijoittua uusissa tiedonlähdehorisonteissa eri preferenssivyöhykkeille, koska tällöin tiedontarpeenkin luonne muuttuu. (Savolainen & Kari 2004, 419.) Tiedonlähteillä voi olla monia relevanssikriteereitä, mutta tutkimuksessaan Savolainen ja Kari (2004, 416) keskittyivät lähteiden saatavuuteen ja lähteiden laatuun. Yksilöiden tiedonlähteiden käyttö on valikoivaa ja tämän vuoksi tiedonlähdemaisema/horisontti käsitteää vain osan varsinaisesta tiedonlähdeympäristöstä. Tilannekohtaisesti horisontit voivat olla joko vakaita, eli tiettyjä tiedonlähteitä arvostetaan samalla lailla eri tilanteissa, tai dynaamisia, eli ai-
nutlaatuisten vaatimusten luomia tilannekohtaisia horisontteja (Savolainen & Kari 2004, 419).

Savolainen ja Kari haastattelivat 18:a itsekehitysmielessä verkkotietoa hankkivaa tamperelaista informanttia. Jokaisella informantilla oli virkistyspohjaisia opiskeluprojekteja. (Savolainen & Kari 2004, 420-421.) Tarkoituksena oli selvittää internetin asema preferoitujen tiedonlähteiden joukossa itsekehittämisen projekteissa, sekä kriteerit internetin preferoimiselle muiden tiedonlähteiden sijaan. Savolainen ja Kari käyttivät sekä kvantitatiivista analyysia tiedonlähdeyyppien suosion mittaamiseen että kvalitatiivista preferoinnin perustelujen analysointiin. Näin on tehty tässäkin tutkielmassa tiedonlähdehorisonttien kohdalla.

Savolainen ja Kari saivat tutkimuksessaan selville, että itseään harrastusmielessä kehittävät informantit pitävät kaikkein tärkeimpinä tiedonlähteinä (tiedonlähdehorisontin ensimmäiselle vyöhykkeelle sijoittuneita lähteitä) henkilöitä. Seuraavina tulivat järjestyksessä verkkolähteet ja printtime-

dia. Erot kolmen päälähdetyypin välillä olivat marginaalisia: vain 2-3 prosenttia. (Savolainen & Kari 2004, 423.)

Tiedonlähdehorisonttia hyödynnettiin tutkielmassani mittaamaan informanttien ammatillisen ja musiikkiharrastukseen liittyvän tiedonhankinnan ominaisuuksia. Informantit laativat molemmista omat tiedonlähdehorisonttipiirroksensa. Kuten Savolaisen ja Karinkin tutkimuksessa, haastattelutilanteissa laaditut piirroksot tuotettiin vuorovaikutuksessa haastattelijan kanssa. Ne ovat siis dialogipohjaisia, eivät monologeja, jotka kertoisivat jotain informantin kognitiivisista ajatusrakennelmista (Savolainen & Kari 2004, 421).

2.4.2 Musiikkitiedonhankinnan utilitaariset ja hedoniset hyödyt

Audrey Laplante ja J. Stephen Downie tarkastelivat 15:n montrealilaisen 18-29 -vuotiaan nuoren aikuisen musiikkitiedon hankintaa. Tutkimus pyrki selvittämään, mikä tekee musiikin tiedonhankintakokemuksista tyydyttävän ja mitkä ovat ne utilitaariset ja hedoniset (nautinnollisuuteen liittyvät) lopputulokset, jotka vaikuttavat kokemuksen tyydyttävyyteen sekä miten nämä lopputulokset siihen vaikuttavat. (Laplante & Downie 2011, 203-205.) Tutkimuksen tärkeimpänä päämääränä oli selvittää, miten musiikin verkkotiedonhakujärjestelmissä (music information retrieval systems, MIR) käyttäjän ja järjestelmän välinen vuorovaikutus voitaisiin tehdä onnistuneemmaksi.

Idea musiikkitiedon hankkijoiden tiedonhankinnan tarkastelusta utilitaaristen ja hedonisten tekijöiden kautta on peräisin ostokäyttäytymisen tutkimuksesta. Siinä ostaja pystytään hedonisen näkökulman mukaan otolla näkemään sekä älyllisenä että tunnelähtöisenä yksilönä, joka voi etsiä mielihyvää tai aististimulaatiota sen lisäksi, että tyydyttää samalla myös taloudellisia tai funktionaalisia (utilitaarisia) tarpeitaan. Aiemmin ostajia oli tutkittu lähinnä utilitaristisesti. (Laplante & Downie 2011, 203.)

Tutkielmassani informantit nähdään niin ikään yksilöinä, joilla on sekä utilitaarisia että hedonisia päämääriä. Jutun kirjoittaminen eli utilitaarinen tarkoitusperä vaikuttaa heidän tiedonhankintaansa, mutta samoin siihen vaikuttavat hedoniset tarkoitusperät: osa kirjoitetuista jutuista sai näet alkunsa informanttien omasta henkilökohtaisesta kiinnostuksesta. Myös heidän harrastustiedonhankinnassaan voi olla havaittavissa sekä utilitaarisia että hedonisia tavoitteita.

Laplante ja Downie toivat tutkimuksensa tuloksissa esille sen, että musiikkitiedonhankintaan tyydyttävänä kokemuksena vaikutti luonnollisesti informanttien mielestä hyvän musiikin löytäminen. Monet saivat tyydytystä etenkin vähän tunnettujen, obskuurien tai itselle aiemmin tuntemattomien artistien löytämisestä. Musiikkia saatettiin etsiä myös spesifeihin tarpeisiin, mutta tämä oli harvinaisempaa. (Laplante & Downie 2011, 205-206.)

Laplanten ja Downien tutkimuksessaan löytämät musiikin utilitaariset hyödyt voitiin puolestaan jakaa kolmeen pääkategoriaan:

a) Kulttuurillisen tietämyksen lisääntyminen

Ajankohtainen musiikki lisäsi joidenkin informanttien mielestä heidän kulttuurillista tietämystään hyvässä mielessä. Toisaalta musiikinharrastajilla ilmeni kiinnostusta vähemmän tunnettuun, obskuurimpaan musiikkiin suositun ja paljon esillä olevan valtavirtamusiikin (mainstreammusiikki) sijaan. Laplante ja Downie päättelivät tämän johtuvan siitä, että persoonalliseksi koettu musiikkimaku antoi informanttien ilmaista paremmin omaa itseään ja erottautua muista ihmisistä. (Laplante & Downie 2011, 206.)

b) Kuuntelukokemusten rikastuttaminen

Laplanten ja Downien informantit kokivat musiikin oheistiedon hankinnan heidän kuuntelukokemuksiaan rikastuttavaksi. Tällaiseen oheistietoon kuuluivat artistien omat näkemykset musiikistaan, ammattimaisten kriitikoiden mielipiteet tai musiikin syntykonteksti. Oheistieto saattoi vaikuttaa merkittävästi informanttien mielipiteisiin musiikista, jopa niin, että eräs musiikinharrastaja totesi musiikin yksinään olevan ”tyhjää”, merkityksetöntä ja vaikeaa ymmärtää puhtaan neitseellisellä lähestymistavalla. Myös visuaalinen materiaali kuten internetistä saatavat konserttiesitykset saattoivat tulla oheistietona kyseeseen. (Laplante & Downie 2011, 206-207.)

c) Tiedonhankinta tulevien äänitehankintojen perusteena

Musiikkitiedon hankinta auttaa myös arvioimaan musiikkia, jota yksilö kohtaa tulevaisuudessa. Musiikin hankinnassa kaikki mahdollinen aiempi siitä hankittu ja muistettu tieto voi potentiaalisesti olla hyödyksi musiikkia ostettaessa. Jotkut musiikinharrastajat pitivät yllä musiikin hankintalistoja tekstimuodossa. Toisaalta hankittu musiikkitieto saattoi olla hyödyllistä myös uudesta musiikista

ystävien kanssa puhuttaessa. Musiikin suosittelu toisille oli yksi musiikin ja siihen liittyvän tietämyksen jakokeino. (Laplante & Downie 2011, 207.)

Musiikkitiedon hankinnan hedonisista hyödyistä Laplante ja Downie toivat esille nautinnon tunteen, joita musiikin harrastajat voivat kokea erilaisissa tiedonhankintatilanteissa, kuten levykaupassa äänitteitä selatessaan. Tiedonhankinnan aikana esiintyi jopa ”addiktiiviseksi” kuvailtuja sitoutumisen tunteita. Nautinto voidaan tällöin käsittää monipuolisemmin: sekä puhtaampana ”hupina” että mukaansatempaavana kokemuksena. (Laplante & Downie 2011, 207-208.)

2.4.3 Musiikkiharrastajan tiedonhankinta vertailussa kirjastoammattilaiseen

Lauri Lehmuskenttä tarkasteli pro gradu -tutkielmassaan kahden erilaisen ryhmän asenteita musiikkitiedonhankinnan erityyppisiä lähteitä kohtaan. Neljän tarkoituksellisesti keskimääräisesti iäkäämmän musiikkikirjastonhoitajan ja kahdeksan verkkoblogeihin musiikista kirjoittavien tiedonlähdearvostuksia vertailtiin keskenään (Lehmuskenttä 2012, 16).

Tutkielmansa Lehmuskenttä toteutti laadullisena asennetutkimuksena, jolla voidaan selvittää muun muassa sitä, mitä yksilöt arvottavat ottaessaan kantaa heille esitettyihin lauseväittämiin. Keskusteltavien kysymysten esittäminen väittäminä on nimenomaan asennetutkimuksen ominaispiirre. (Lehmuskenttä 2012, 7.) Osa Lehmuskentän tutkielmasta pohjasi myös tässä tutkielmassa käytettyyn ja luvussa 2.4.2 referoituun Laplanten ja Downien tutkimukseen (2011). Lehmuskenttä (2012, 43) totesi kuitenkin, että kirjastonhoitajat ja musiikkibloginkirjoittajat eivät olleet niin hyviä vertailuryhmiä kuin tutkielman kannalta oli alun perin ajateltu.

Lehmuskentän (2012, 26-27) tutkielma osoitti, että fyysiset musiikkitiedon hankintapaikat kuten levykaupat olivat laajalti jääneet nuoremassa informanttiryhmässä eli musiikkibloginkirjoittajissa sivuun, internetin korvatessa ne tiedonhankinnassa. Nuoremmat pitivät myös verkkolähteitä yhtä luotettavina kuin perinteisiä painettuja lähteitä. Toisaalta musiikkibloginkirjoittajat arvostivat kirjallisuutta tiedonlähteinä, vaikkeivät he itse sitä paljoa tiedonlähteinä käyttäneetkään. (Lehmuskenttä 2012, 40.) Internet oli vienyt tilaa myös muilta perinteisiltä tiedonlähteiltä ja -kanavilta kuten radiolta (Lehmuskenttä 2012, 39). Myös ystävät tai tuttavat tulivat kyseeseen henkilökohtaisten musiikkinkuuntelusuositusten lähteinä (Lehmuskenttä 2012, 34-35).

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS

3.1 Tutkimusongelmat

Luvussa 2 luotiin tutkielmalle teoreettinen pohja, joka antoi minulle ideoita tutkimusongelmien hahmotteluun. Tarkoitus ei ole vain ymmärtää musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankintaa pelkästään heidän kirjoittamiensa juttujen kautta, vaan myös heidän harrastusympäristönsä ja siinä esiintyvien impulssien kautta. Teoriapohjasta keskeisiä ovat etenkin Selkälän tutkielma sekä Laplante ja Downien tutkimus. Tutkimusongelmien ideoinnissa auttoivat myös Stebbinsin sekä Leadbeaterin ja Millerin jäsennykset. Tutkimusongelmani tiivistän lyhyesti näin: *millaista on musiikkitoimittajan ja -kirjoittajan ammatillisen ja musiikkiharrastukseen liittyvän tiedon hankinta?* Tämä tutkimusongelma jakaantuu seitsemään alakysymykseen:

1. Minkätyyppisiä tiedonlähteitä musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat käyttävät?
2. Mitkä ovat syyt erityyppisten tiedonlähteiden preferointiin?
3. Mitä erityispiirteitä musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankinnassa on ja millaiseksi musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat kokevat tiedonhankinnan ja tiedonkäytön musiikkiäänitelähteistä?
4. Miten yhden musiikkiaiheisen artikkelin tai jutun kirjoittaminen ja sitä varten tehtävä tiedonhankinta etenevät?
5. Mitkä tekijät motivoivat hankkimaan musiikkitietoa?
6. Millä tavoin musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat preferoivat eri tiedonlähteitä hankkiessaan tietoa musiikkiharrastustaan varten?
7. Mikä tekee musiikin tiedonhankinnasta onnistuneen ja mitä esteitä tämän tiedonhankintaprosessin aikana saattaa olla?

Nämä tutkimuskysymykset muokattiin alakysymyksiksi haastattelurunkoa (Liite 1) varten. Tutkimuskysymysten tarkoitus on selvittää, millaisia tiedonlähteitä musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat tiedonhankinnassaan käyttävät ja miksi he preferoivat tiettyjä lähteitä. Myös musiikkikirjoittajien ää-

nitelähteisiin liittyvää tiedonhankintaa ja -käyttöä tarkastellaan etenkin äänitearvion kirjoittamisen näkökulmasta. Ammatillisen viitekehyksen tutkielmaan tuo musiikkiaiheisen jutun kirjoittamisen ja sen tiedonhankinnan tarkastelu. Harrastuksellisessa viitekehysessä selvitetään musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien lähdepreferenssejä. Harrastuksellisen osion tulokset toimivat myös vertailevana elementtinä ammatillisen osion tuloksiin. Sekä ammatillisella että harrastuksellisella puolella vaikuttavat vahvasti myös musiikin tiedonhankinnan utilitaariset ja hedoniset hyödyt, joita selvitetään informanttien kohdalla tarkemmin. Lisäksi tutkitaan vielä, mikä tekee musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankinnasta onnistuneen ja mitä tiedonhankinnallisia esteitä heillä saattaa olla tiedonhankintaprosessin aikana.

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkielman aineistonkeruumenetelmänä oli puolistrukturoitu haastattelu, jossa osa haastattelua ohjaavista aspekteista pyritään pitämään muuttumattomina, mutta joidenkin aspektien kohdalla on enemmän vapautta kuin täysin strukturoidussa haastattelussa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48). Haastattelurungossa puolistrukturoidun haastattelun suhteellinen vapaus näkyi siten, että kysymysten sanamuoto vaihteli niitä informantille esitettäessä. Samoin kysymysten esittämisjärjestys vaihteli sitä mukaa, miten informantit käsiteltäviin teemoihin luontevasti puheissaan päätyivät. Tutkimuskysymykset sanelivat kuitenkin pitkälti pääteemat, joiden ympärille haastattelukysymykset rakennettiin.

Vastausten esittäminen omin sanoin ilman niiden pikkutarkkaa sitomista kysymyksiin koettiin haastattelutilanteiden onnistumisen kannalta tärkeäksi. Tätä tukevat Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 205), jotka näkevät sekä haastattelijan että haastateltavan aktiivisena toimijana haastattelutilanteessa. Omin sanoin kommunikoinnin mahdollistavat myös haastattelussa esitettävät avoimet kysymykset (Hirsjärvi et al. 2009, 201).

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 75) pitävät kokemukseen pohjautuvien ja intuitiivisten huomioiden sallimista yhtenä teemahaastattelun variaationa. Informantteja yritettiin rohkaista tällaisiin huomioihin myös tätä tutkielmaa varten tehdyissä haastatteluissa, vaikkei kyseessä ollutkaan varsinainen teemahaastattelu vaan muuntyyppinen puolistrukturoitu haastattelu. Keskustelunomainen kommunikaatio oli suotavaa, joskin tämä johti parin informantin kohdalla hieman liikaa aiheen vierestä puhumiseen ja pitkäköihin haastatteluäänityksiin. Vuorovaikutus oli keskeistä haastattelujen onnistumiselle. Aineiston keruu- ja analysointiprosesseista kerrotaan tarkemmin alaluvussa 3.5.

3.3 Informantit

Informanteina toimi yhdeksän miespuolista musiikkikirjoittajaa. Kaikki kirjoittivat pääasiassa populaarimusiikista. Yksi esimerkkikirjoituksista käsitteli kuitenkin kansanmusiikkia ja luonnollisesti informanttien oma musiikillinen kiinnostus ulottuu myös populaarimusiikin ulkopuolelle. Ryhmän ikähaarukka oli 22-41 vuotta. Koulutukseltaan kolme informanttia oli kandidaatteja ja kolme ylioppilaita. Kaksi oli suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja yksi informanteista oli alemman korkeakoulututkinnon suorittanut tradenomi. Yksi korkeakoulutetuista toimi päätyönään tutkijana ja teki haastatteluajankohtana väitöskirjaansa. Informanteista neljällä oli takanaan tai keskeneräisinä journalismin opintoja ylemmällä korkeakoulutasolla.

Haastatellut on identifioitu koodeilla H1-H9 siinä järjestyksessä, missä heidät haastateltiin. Haastattelusitaateissa esiintyvät artistien, medioiden ja äänitteiden nimet on korvattu geneerisillä ilmauksilla kuten [artisti] ja [äänite], koska suomalaisen musiikkikirjoittamisen kenttä on pieni ja haastateltavat voitaisiin mahdollisesti tunnistaa niiden aiheiden perusteella, joista he ovat kirjoittaneet. Tätä merkintätapaa ei ole käytetty, jos puhe on ollut jostain muusta kuin haastateltavan itsensä kirjoittamasta jutusta.

Journalismia opiskelevilla tai opiskelleilla informanteilla oli vakituisia työsuhteita maakuntalehdissä. Samaten he kirjoittivat valtakunnallisiin lehtiin. Myös suomalaisissa painettuina ilmestyvissä musiikkilehdissä heillä oli työsuhteita: neljä informanttia toimi kirjoittajina Rumbassa ja yksi Soundissa. Informanteista vanhimmalla oli monipuolista musiikkikirjoittamista aina musiikkilehdistä artistien kotisivuihin, ulkoministeriön musiikkiviennin edistämiseen ja suomalaisten festivaalien kotisivuille. Näihin kirjoittaminen eroaa informantin mukaan funktioltaan niistä teksteistä, mitä hän kirjoittaa musiikkimediaan toimittajan tai kolumnistin roolissa.

Kahdeksalla informantilla oli yhteistä se, että he kirjoittivat internetissä ilmestyvään Nuorgam-musiikkimediaan. Informanteista ainoastaan yksi ei ole kirjoittanut Nuorgamiin, vaan hän oli toiminut avustajana maakuntalehdessä ja eräässä valtakunnallisessa lehdessä. Tätä informanttia ei omien sanojensa mukaan kiinnostanut ilmaiseksi kirjoittaminen, oli kyse sitten musiikista tai muista aiheista.

Informanttien työsuhteiden pituudet musiikkimediaissa ja muissa lehdissä vaihtelivat muutamasta kuukaudesta vajaan kymmeneen vuoteen. Yhden informantin 13 vuoden työpanos samaan mu-

siikkimediaan oli haastatteluhetkellä loppunut kahta vuotta aiemmin. Musiikkimedia Nuorgamiin informantit sanoivat kirjoittaneensa alusta asti. Huhtikuussa 2013 Nuorgam oli ollut toiminnassa kahden vuoden ajan. Informantit olivat kirjoittaneet musiikista joko musiikkimedioihin tai blogeihin vähintään viiden vuoden ajan, pisimmillään jopa 15 vuoden ajan.

Kahdeksan yhdeksästä informantista sai haastattelun aikoihin musiikkikirjoittamisesta jonkinlaista tuloa. Vuosituloihin suhteutettuna tämä määrä vaihteli muutamasta prosentista hieman yli 50 prosenttiin. Yli 50 prosentin pääsi vain yksi henkilö. Harva informanteista oli aiemmin pohtinut musiikista kirjoittamisen tuomaa osuutta vuosituloistaan, joten vastauksia voidaan pitää vain suuntaa antavina. Pari informanttia sanoi haluavansa tehdä enemmän ammattimaista musiikkikirjoittamista palkallisesti, kun taas eräs päätyötään eri alalla tekevä totesi, ettei häntä tällainen kiinnostaisi ajanpuutteen vuoksi.

Kun informantteja pyydettiin määrittelemään itsensä Leadbeaterin ja Millerin kolmijaon (täysveriset ammatillaiset, pro-amit ja harrastajat) mukaan, luokitteli kolme itsensä täysverisiksi ammatillaisiksi ja kuusi pro-amiksi.

Mä oon kaikessa mitä mä teen niin aika pitkälle tossa kakkoskategoriassa. Se on mun mielestä, semi-prot on joka tapauksessa se suomalaisen kulttuurin tärkein voimavara. - H6

Vahva pyrkimys mahdollisimman ammattimaiseen musiikkikirjoittamiseen leimaa kaikkia kirjoittajia. Pro-am -kategoriaan sijoitti itsensä haastateltavista myös ainoa henkilö, joka ei saa musiikkikirjoittamisestaan mitään rahallista korvausta.

Se on ilman muuta, että mulla on sisällöllinen ja kielellinen kunnianhimo aika suuri. - H9

Leadbeaterin ja Millerin (2004, 18) määritelmä pro-amista kirjoittajana, joka saa kiinnostuksen kohteestaan alle 50 prosenttia vuosituloistaan, osoittautui puutteelliseksi. Kaksi ammatillaiseksi itsensä määritellyttä kirjoittajaa sai alle 50 prosenttia vuosituloistaan musiikkikirjoittamisesta. Toisella heistä tämä prosentti oli erityisen pieni.

...kyllä mä sinänsä tunnen, että mulla on täysverisen ammatillaisen ammattitaito yhä, että vaikka mä en tällä hetkellä siitä leipätyötäni saa. - H2

Musiikkikirjoittaja katsottiin täysveriseksi ammatillaiseksi silloin, jos hän saa toimittamisesta pääosan tuloistaan, koskipa tämä toimittaminen sitten musiikkia tai muita lehtien käsittelemiä aiheita. Edellä mainituilla kahdella kirjoittajalla on ollut vaihtelevanpituisia työrupeamia maakuntalehtien kulttuuripuolella, jolloin musiikkikirjoittamisesta saadut tulot kasvavat. Täysverisiksi ammatillai-

siksi ilmoittautuneiden toimittajien määrä oli kuitenkin vain murto-osa. Vain kaksi heistä ei sovi Leadbeaterin ja Millerin määritelmään, joten kysymys on jokseenkin akateeminen.

Viisi informanttia ilmoitti kirjoittaneensa harrastusmielessä jonkin aikaa blogeja, mutta musiikista kirjoittaminen muualle joko ammatillisessa tai harrastuksellisessa mielessä vei heiltä aikaa niin, että blogien päivittäminen on unohtunut. Lopettaminen tapahtui lähes samanaikaisesti Nuorgamiin kirjoittamisen aloittamisen kanssa. Ainoastaan yksi informantti kertoi pitävänsä edelleen blogia. Tämä johtui lähinnä siitä, että suuri osa kyseisen blogin sisällöstä oli yhteneväistä sen sivutyön kanssa, mitä hän tekee palkallisena musiikkimediaan.

3.4 Nuorgam-musiikkimedia

Nuorgam on huhtikuussa 2011 toimintansa aloittanut itsenäinen suomalainen musiikkimedia, jota Musiikkiyhdistys Helsingin Nuorgam ry julkaisee internetissä. Nuorgamin perustivat musiikista ja musiikkijournalismista innostuneet ihmiset ja kaikki sen toiminnassa mukana olevat tekevät sitä vapaaehtoistyönä. (Nuorgam: Info, [viitattu 9.4.2013].) Huhtikuuhun 2013 mennessä 112 eri kirjoittajaa oli julkaissut juttuja tällä sivustolla (Nuorgam: Kirjoittajat, [viitattu 9.4.2013]).

Nuorgam katsottiin otolliseksi tutkimuskohteeksi, koska se on sivusto, jossa ammattimainen musiikkikirjoittaminen ja harrastuksellinen innostus kohtaavat. Huomattava osa sivuston kirjoittajista kirjoittaa myös perinteisiin painettuihin musiikkimedioihin. Nuorgam toimii myös julkaisualustana, jolle voi kirjoittaa juttuja, joita kaupallinen media ei välttämättä julkaisisi (Kärkkäinen & Mattila, 14.10.2011).

Osa Nuorgamin kirjoittajista voi siis kuvailla käsitteellä ”professional amateur”. Myös sivuston vastaava toimittaja ja yksi sen perustajista, Matti Markkola, katsoo pro-am -lähestymistavan keskeiseksi osaksi Nuorgamin toimintafilosofiaa (Markkola, [viitattu 9.4.2013]). Stebbins (2007, 12) tuo esille serious leisure -yhteisöissä kehittyvän ainutlaatuisen eetoksen, eräänlaisen yhteishengen ja yhteisön jäsenten jakamat asenteet ja tavoitteet. Tällaista eetosta voidaan ajatella olevan myös Nuorgamin kirjoittajien yhteistoiminnassa.

Ainoastaan yksi Nuorgamiin kirjoittavista informanteista kirjoitti haastatteluhetkellä pelkästään Nuorgamiin. Muilla oli meneillään palkallinen kirjoittamissuhde musiikkimedioihin, valtakunnallisiin lehtiin tai maakuntalehtiin. Nämä kirjoittamissuhteet käsittivät muutakin kuin musiikista kirjoit-

tamista. Kolme informanttia sanoi tekevänsä päätyötä aivan muualla kuin toimittamisen saralla: musiikista kirjoittaminen oli heille korkeintaan pienipalkkainen sivutyö.

Nuorgamin kirjoittajat ovat osuva tutkimuskohde siinä mielessä, että he saavat toteuttaa suhteellisen vapaasti omia intressejään musiikista kirjoittaessaan. Toimittajan roolissa jotkut näistä kirjoittajista joutuvat tekemään myös juttuja, joihin heillä ei välttämättä ole henkilökohtaista kiinnostusta työn ulkopuolisessa kontekstissa. Harrastuksellinen innostus ja itselle asetetut ammattimaiset vaatimukset voivat potentiaalisesti yhdistyä Nuorgamin jutuissa.

Toisaalta haastateltuja ei voida määrittää pelkästään Nuorgamiin tehdyn kirjoitustyön mukaan, sillä osa heistä valitsi aiemmin tekemänsä kirjoituksen haastattelutilannetta varten muualta kuin Nuorgamista. Jotkut heistä toimivat avustajan asemassa eri musiikkimediaoissa ja he halusivat ymmärrettävästi tuoda myös tätä puolta toiminnastaan esille. Haastatteluissa käsitellyistä tiedonhankinnan esimerkkijutuista viisi oli julkaistu Nuorgamissa ja neljä painetuissa lehdissä.

Informanttien valitsemat esimerkkijutut jakaantuivat karkeasti neljään eri kategoriaan:

- Artistihaastattelu (osa artistien uusien julkaisujen aikaan tekemää promootiotyötä)
- Henkilökuva
- Marginaalisen musiikki-ilmiön esittely
- Tietystä popkappaleesta kirjoittaminen

3.5 Tutkimusaineiston keruu ja analyysi

Pilottihaastattelu tehtiin 19.12.2012 Tampereella. Haastattelurunkoa laajennettiin myöhemmin pilottihaastattelun jälkeen pilotti-informantin vastausten ja graduohjaaja Reijo Savolaisen ehdotusten pohjalta. Tämän jälkeen loput haastattelut tehtiin Helsingissä ja Tampereella 1.2.-14.2.2013 välisenä aikana. Pilotti-informantin kanssa tehtiin samalla aikavälillä toinen haastattelu, jotta hänen vastauksensa saatiin myös lisättyihin kysymyksiin.

Jokaista informanttia pyydettiin valitsemaan haastattelua varten yksi valmis kirjoittamansa juttu, jonka tiedonhankintaprosessi oli heillä vielä hyvin muistissa. Juttu pyydettiin lähettämään haastattelijalle viimeistään edellisenä päivänä ennen haastattelutilannetta, jotta haastattelija pystyisi tutustumaan sen sisältöön. Ilmestymishetkestä mitaten vanhin informanttien valitsema juttu oli vuoden ja

kymmenen kuukautta vanha, uusin taas vähän ennen haastatteluhetkeä valmistunut juttu, joka ei vielä ollut ilmestynyt. Pääasiassa jutut olivat alle vuoden vanhoja.

Yksikään valituista jutuista ei ollut musiikkiarvostelu, vaan niissä painottuivat jutut, joissa oli haastateltu muusikoita. Osa jutuista voitiin luokitella henkilökuviksi, mutta yksi juttu rakentui muusikon tekemän tietyn kappaleen ympärille. Internetillä on ollut keskeinen rooli toimittajien ja kirjoittajien työssä jo pitkään, joten jokaista informanttia pyydettiin valitsemaan eritoten sellainen juttu, jonka tiedonhankintaan oli käytetty muutakin kuin pelkästään internetiä. Tämä selittää osaksi haastattelu-painotteisuuden juttujen valinnassa. Valitsemansa jutun pohjalta haastateltava piirsi tiedonlähdehorisontin, johon hän sijoitti jutussa käyttämänsä lähteet.

Tämän jälkeen haastattelija ja informantti keskustelivat kriteereistä, joilla tiedonlähteet oli asetettu tärkeysjärjestykseen. Jatkokysymyksillä pyrittiin varmistamaan se, että syntyisi kuva myös niistä muista tiedonlähdetyypeistä, joita informantilla on käytössä muissa jutuissaan, jottei mikään informantin ammatilliseen tai tehtävälähtöiseen tiedonhankintaan käyttämistä lähdetyypeistä jäisi pois.

Informantti piirsi kirjoittamastaan jutusta tämän jälkeen aikajanan, jossa ilmeni lähteiden käyttöjärjestys juttuidean saamisesta (tai jopa sitä ennen tehdystä sattumanvaraisesta tai omaan kiinnostukseen pohjautuvasta tiedonhankinnasta) aina jutun valmistumiseen asti. Informanttia kehoitettiin laittamaan sama lähdetyyppi aikajanelle mahdollisesti useamman kerran, jos hän oli sitä enemmän kuin kerran käyttänyt.

Aikajanan piirtämistä seurasi toisen tiedonlähdehorisontin piirtäminen informantin käyttämistä lähteistä musiikkiharrastustoiminnassa. Tämä tiedonlähdehorisontti piirrettiin sen pohjalta, miten informantti yleensä käyttää lähteitä musiikkiharrastukseensa, kun taas ammatilliseen kontekstiin kohdistuvassa piirroksessa keskityttiin siihen, miten tietoa hankittiin yhtä, ennalta valittua juttua varten. Informantilta kyseltiin syitä näiden lähteiden preferointiin. Sitten haastateltavaa pyydettiin kertomaan musiikkiharrastukseen liittyvästä tiedonhankinnasta ja keskusteltiin haastateltavan tehtävälähtöisen (tai ammatillisen) ja harrastuksellisen tiedon hankinnan välisistä eroista.

Haastattelut kestivät 50 minuutista kahteen tuntiin. Ne äänitettiin digitaalisesti ja litteroitiin sanasta sanaan. Tämän jälkeen litterointeja toimitettiin kevyesti tutkielmatekstiä varten, jotta samojen sanojen ja ilmauksien toistumista saatiin vähennettyä ja luettavuutta parannettua.

Haastatteluaineiston analyysi suoritettiin yhdistämällä kvantitatiivista tutkimusta pääasiassa laadulliseen lähestymistapaan. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 65) toteavat, että kvalitatiivinen tutkimus ei sulje pois kvantitatiivista tutkimusta, vaan molempia voidaan yhdistellä samassa tutkimuksessa. Tässä tutkielmassa informanttien tiedonlähdehorisontteihin merkitsemät lähdeyyt esitetään kvantitatiivisesti sen perusteella, kuinka monta kertaa niitä horisontteihin yhteensä merkittiin. Informanttien piirtämiä tiedonlähdehorisonttikuvioita tulkittiin samanaikaisesti litterointeja lukemalla, jotta mahdollista väärintulkintaa ei syntyisi. Laadulliselle tutkimukselle ominaisesti tuloksia ei ole tarkoituskaan yleistää (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 74). Tulososiossa esitettävät kvantitatiiviset luvut ja sitaatit on käsiteltävä yksilöllisinä ilmaisuina, vaikka yhteisiä tekijöitä informanttien tiedonhankinnasta löytyikin.

Haastattelujen litteroinnit teemoiteltiin tulososioon karkeisiin pääteemoihin suurin piirtein samaan järjestykseen, miten teemat oli haastattelurunkoonkin rakennettu. Joidenkin vastausten paikkaa vaihdettiin kuitenkin teemoittelun parantamiseksi seuraavaksi laadittuja pienempiä osakokonaisuuksia varten.

Aineiston analyysi oli teoriaohjaava. Teoriaohjaava analyysi alkaa aineistolähtöisesti, mutta teoria otetaan myöhemmin analyysin etenemisen aikana sitä kontrolloivaksi elementiksi (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 97.) Tässä pro gradussa tapahtui näin toisessa luvussa esitellyn aiemman tutkimuksen kohdalla.

Sisällönanalyysin tarkoituksena on esittää tutkimusaineisto selkeästi ja tiivistetysti ilman, että aineistoon sisältyvä informaatio katoaa. Aineisto redusoidaan eli pelkistetään keskeiseen sisältöönsä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108-109.) Tuomen ja Sarajärven (2009, 93) ohjeiden mukaan informanttien puheista haettiin seuraavaksi tiettyjä teemoja kuvaavia esimerkillisiä näkemyksiä. Haastateltavien esille tuomien näkemysten yhtäläisyydet ja eroavaisuudet tunnistettiin ja ne redusointiin keskeisiksi sitaateiksi redundanssin vähentämiseksi. Näkemykset ryhmiteltiin isommiksi kokonaisuuksiksi ja sitten alakokonaisuuksiksi ominaisuuksien ja käsitysten perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110). Sitten näkemyksiä vertailtiin keskenään.

Informanttien tiedonlähdehorisontteihin merkitsemät lähdeyyt esitetään kvantitatiivisena kokonaiskuvana sen perusteella, kuinka monta kertaa ne mainittiin tiedonlähdepiirroksissa. Tätä seuraavat informanttien perustelut tiedonlähteiden ja tiedonhankintakanavien preferoinnille. Tiedonlähde-

horisontteihin liittyvä aineisto siis redusoitiin ja ryhmiteltiin kokonaisuuksiksi ja alakokonaisuuksiksi edellä mainitulla tavalla.

4 TULOKSET

4.1 Musiikkiaiheisen jutun kirjoitusprosessi

Informantit kirjoittivat yleensä ottaen joka viikko ainakin yhden musiikkiaiheisen jutun. Eräs päätyötään toisella alalla pitävä informantti kertoi kirjoittavansa 2-3 juttua kuukaudessa, mutta hänen tapauksessaan ne olivat usein pitkiä, 10 000 – 30 000 merkin juttuja. Pääasiallisesti musiikkikirjoittajien juttujen pituudet saattavat vaihdella lyhyistä muutaman sadan merkin pituisista arvioista muutamana kymmenen tuhannen merkin artistihenkilökuviin tai muuntyyppisiin juttuihin. Ammattimaisesti musiikkikirjoittamista harjoittavat toimittajat kirjoittivat yleensä viikoittain muutaman, joskus useamman musiikkiaiheisen kirjoituksen, kun taas pro-amiksi itsensä määritelleet kirjoittajat kirjoittivat keskimäärin yhden musiikkiaiheisen kirjoituksen viikossa.

Musiikkiaiheisten juttujen kirjoittamiseen käytetty aika vaihtelee sekin runsaasti jutun pituudesta ja muista tekijöistä riippuen. Lyhyimmät informanttien mainitsemat jutut olivat merkkimäärältään pieniä levyarvioita, joiden kirjoitusaika vaihteli viiden ja 15 minuutin välillä. Pisimmissä jutuissa puhdas kirjoitustyö saattoi viedä aikaa enimmillään muutamasta tunnista kymmeneen tuntiin, jota tehdään muutaman eri kirjoitussession ajan. Tähän laskettiin mahdollisten haastattelunauhojen purkaminen. Informanttien kanssa keskustelluista jutuista poikkeuksen muodosti pitkä vajaan 30 000 merkin henkilökuva, jonka kirjoitustyöhön oli mennyt 20-25 tuntia. Tämä aika käytettiin kuitenkin monen eri version tekemiseen samasta jutusta ja aiempaan versioon tuli aina jotain lisää kollegoilta saatujen neuvojen ja suositusten myötä. Informanteista ainoa blogia pitänyt sanoi kirjoittavansa blogiinsa enää lyhyitä juttuja, jotka syntyvät usein 15 minuutissa.

Tiedonhankintaan käytettävä aika jutun taustatietoja varten vaihteli sekin eri tekijöiden kuten aiheen mukaan. Noin puoli tuntia oli keskimittaisiin (5000 merkin) juttuihin käytettävä aika, pisimpiin taas jotkut informantit sanoivat käyttävänsä 2-3 tuntia. Jotkut jutut voivat kuitenkin vaatia artistin tai yhtyeen koko tuotannon kuuntelemista, jolloin tiedonhankinta tai ainakin vanhan tiedon kertaaminen voi venyä monen tunnin mittaiseksi.

...just johonkin levyarvioihin loppujen lopuks aika harvoin tarvii hakee, että se on käytännössä sitä, että on joku Wikipedia siinä vieressä, tarkastelen vähän vuosilukuja ja [...] mut sit noissa [juttusarjan nimi] jotka on olleet niitä isompia juttuja mitä on tehny, niin kyl mä siellä oon koittanu sitten aina valmiiks vähän lukea siinä vaiheessa, kun tekee kysymyksiä. Ja kattoo netistä, että onks biisistä jo sanottu jotain, onko siitä aiheesta, että se on ehkä semmonen, paria kolmea tuntia ehkä, jos ne kaikki sirpaleet pistää yhteen. - H9

Toimittajat ottavat kirjoittaessaan huomioon erilaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat kirjoitusten sisältöön ja tiedonhankintaan (Selkälä 2006, 34). Informantit myönsivät käyttävänsä samoja toimittajan periaatteita juttuja kirjoittaessaan kuin aiemmissakin tutkimuksissa on havaittu. Tämä koski myös informantteja, jotka eivät olleet musiikkitoimittajia eivätkä olleet opiskelleet journalismia. Ymmärrys näistä tekijöistä oli syntynyt omien kokemusten kautta. Seuraavat kuusi päätekijää tulivat kyseen jutuntekoprosessissa:

- näkökulma
- lukijat
- lehden linja
- sanamäärä
- deadline
- saatavilla olevat lähteet

Eri medioihin kirjoitettaessa on joihinkin näistä tekijöistä kiinnitettävä erityistä huomiota. Suuri osa Nuorgamin lukijoista on musiikista erityisesti kiinnostuneita ihmisiä, joille kirjoitetaan myös heille sopivalla tavalla:

Näkökulma ja lukijat on aika tärkeä, varsinkin kun nää kaks mihin mä kirjotan on Aamulehti ja Nuorgam, niin se on täysin erilaista. [...] Se vaan, että näkökulma ja tyyli-keinot voi olla hyvin erilaisia, koska lukijakunta on niin erilainen lähtökohtaisesti. - H2

Musiikkimedian on löydettävä omat näkökulmansa, jotta se erottuu muista aihetta käsittelevistä medioista. Täten suomalaisen musiikkikirjoittelun orientoiva seuraaminen on toimittajalle myös tärkeää tiedonhankintaa:

...sitten kirjoittaessa pyrin kyllä ottamaan huomioon sen, että mitä muut lehdet on tehneet asiasta. Joka sekin sisältyy tohon näkökulman sisään. - H5

4.2 Äänitetiedonhankinnan ja -käytön erityispiirteet

Yhtenä tämän tutkielman keskeisistä tutkimuskysymyksistä on tiedonhankinta musiikkiäänitteistä. Kaikki informantit vastasivat pitävänsä musiikin kuuntelua tiedonhankintana. Yksi haastatelluista katsoi pystyvänsä päättelemään musiikintekijöitä koskevaa oheistietoa pelkällä kuuntelulla.

Koska se on se, millä luodaan koko asian pohjakivi, että on hirveen vaikeaa kirjoittaa mistään musiikista, ellei sitä kontekstia tiedä mahdollisimman laajasti, ja se konteksti syntyy tollasella enemmän kuin lukee jotain rockhistoriukkeja tai Wikipediaa, ja kyllä-

hän se, että usein kattoo bändeistä jotain Wikipedia-infoja silleen läpi, vähän tietää että mistä [ovat kotoisin] ja koska [olivat toiminnassa], mutta sekin on toisaalta silleen, että se informaatio on aika paljon kuultavissa jo siitä musiikista. Soundeista ja aksenteista ja tollasista. - H5

Uusi kuultava äänite suhteutetaan myös vahvasti aiemmin kuultuun musiikkiin, olkoon kyse sitten saman artistin tuotannosta tai muusta musiikista.

...se aina asettuu johonkin isompaan kehykseen se kuunneltu musiikki, ja sitten se tavallaan muuttaa myös niitä olemassa olevia käsityksiä, että jos mä vaikka kirjotan jonkun kritiikin ja vertaan siinä soivaa musiikkia johonkin toiseen, niin en mä hae varta vasten siinä tilanteessa sitä, vaan mä oon sisäistänyt sen kuuntelemalla musiikkia. Onhan se hyvin vahvasti tiedonhankintaa myös. Ja ihan tietoisestikin, että mielelläni kuuntelen myös musiikkia, joka ei välttämättä miellytä mua ihan hirveesti, saadakseni lisätietoa musiikista. - H2

Musiikin kuuntelu ei kuitenkaan voi olla ainoa tiedonhankinta ja -käyttötapa, jolla tiettyä artistia lähestytään. On turvaututtava muihin lähteisiin, esimerkiksi silloin, kun artistin tuotanto osoittautuu liian laajaksi.

Niin tietty se aika rajottaa, että joku joskus sano siitä, että pakkohan se on vähän feikata että jos bändillä on kymmenen tai joku 20 levyä tai kuvitellaan et sä kirjottaisit jonkun jutun jostain Frank Zappan uusimmasta kokoelmasta ja sit [hänellä on] jotain sata levyä, ei oo ikinä kuunnellu yhtään kokonaan... pakkohan se on luottaa tavallaan niihin toisen polven lähteisiin. - H8

Levyarvostelut uusista julkaisuista ovat musiikkimedioiden ja yleislehtien kulttuurisivujen keskeistä sisältöä. Kaikki haastatellut olivat kirjoittaneet levyarvosteluja. Näiden levyjen kohdalla niin sanottu kolmen minimikuuntelun sääntö oli usein käytössä. Jotkut informantit pitivät sitä jopa alan yleisenä käytäntönä.

Äänitteiden kuuntelukerrat saattavat korreloida kuuntelijan kiinnostuksen mukaan. Joihinkin artisteihin perehdytään syvällisemmin kuin toisiin ja jokainen kuuntelukerta eri kontekstissa tai paikassa voi tuoda äänitteestä uusia puolia esiin. Levyä voidaan kuunnella passiivisemmin, mutta informantit kuuntelivat äänitteitä jokusen kerran myös intensiivisemmin ennen arvion kirjoittamista.

Taas se tietysti riippuu levystä, mutta tässä se nyt on tuolla, kun [yhtye] soi taustalla, niin yleensä jos mä tollasta pitkää arviota oon kirjottamassa, niin tavallaan kymmenen kertaa kuuntelen ennen kun rupeen kirjottamaan yhtään mitään. Se on semmonen nyrkkisääntö, että tavallaan levy tulee tutuksi ja tietysti sen huomaa, että jos on päättänyt kirjottaa jostain levystä niin kyl sitä alusta asti kuuntelee eri lailla ja sitä koko ajan päässä pyörii ne mahdolliset ajatukset mitä vois sanoo, ja ehkä se on tavallaan intensiivisempi se suhde siihen.

Jossain miniarviossa nyt oon joskus kirjottanu kertakuulemallakin, mut mitä tärkeempi bändi itelle, niin oikeestaan mitä enemmän tietoa siitä bändistä on, niin sitä enemmän

sitä haluaa vielä kuunnella. Se menee sillai, kun tavallaan tuntuu, että alkaa jo niin olla sisällä siinä koko artistin urassa ja musiikin dynamiikassa ja muussa, että oikeesti haluaa perehtyä siihen.

...mä tykkään kuitenkin kuunnella vähän eri tilanteessa, eri olosuhteissa levyä, se ei oo välttämättä mitenkään sellasta tietosta, että jotta voin kirjoittaa hyvän arvion, niin aion kuunnella vähintään viidessä eri paikassa, vaan tavallaan se, että jotenkin ehkä artikuloimattomammin, se et kumminkin haluaa vähän myös elää sen levyn kanssa. Se soi autossa, soi töissä, soi kotona. Kotona sekä intensiivisesti kuunneltuna ja tälleen taustalla. Kuitenkin niistä löytyy aina vähän eri asioita. - H9

Tämä on pro-amille ominaista innostusta aiheeseen, josta pääsee esimerkiksi Nuorgamissa kirjoittamaan vapaammin käsin kuin perinteisen musiikkimedian puolella rajoitettuine merkkimäärineen.

Levyarvio ei kuitenkaan ole lopullinen mielipide äänitteestä musiikkikirjoittajalle itselleen, vaan suhtautuminen levyyn saattaa muuttua ajan myötä.

Ei mulla mitään semmosta ajatusta oo sitä tehdessä, että tää on semmonen viimeinen sana tästä, että suhde kaikkiin levyihin elää kuitenkin aika paljon. - H6

Informanteilta kysyttiin, miten äänitteiden kuuntelu vertautuu tiedonhankintana esimerkiksi kirjan lukemiseen tai internetin selaamiseen. Äänitteistäkin voidaan joskus etsiä tiettyjä kohtia kuten kirjasta tai internetistä, mutta päämääränä on kuitenkin kokonaisuuden ottaminen haltuun, aivan kuten kirja-arvosteluissakin yritetään puristaa kirjan sisältöä tiiviiseen, lukijaa houkuttavaan muotoon.

...tietysti on se myös toisaalta hyvin erilaista se, että millä tavalla sä kuuntelet musiikkia, että se on jonkinlainen kokonaisempi kokonaisuus joku levyn kuuntelu kun jonkun artikkelin lukeminen ehkä jostain, ottaa vaan palasia sieltä, olennaisimmat. - H8

Nimenomaan se on parasta, jos löytää sellaisen, ns. syvälukee sitä, että se ei oo taustalla, vaan on täydellinen fokus siinä. Jolloin se auttaa löytämään hirveen paljon niitä oikeesti syviä tasoja. [...] Mikä mulle on tärkeää siinä, niin jos mä kirjoitan levyistäkin, niin se, että ei tarvis analysoida sitä pintaa ja kuulokuvaa, vaan se, että sieltä löytyis teemat samalla tavalla kuin jos sä kirjoitat kirjasta jotain. Tärkeintä on löytää se punainen lanka, mitä se kaikki kirjoitettu tukee. - H5

Jokainen informantti sanoi edelleenkin käyttävänsä, saavansa ja ostavansa fyysisiä äänitteitä. Internetistä saatava musiikki ei ollut korvannut fyysisiä äänitteitä, vaikka seitsemän yhdeksästä informantista ilmoittikin, että he kuuntelevat musiikkia internetistä useammin kuin fyysisistä äänitteistä. Osa äänitteistä julkaistaan yhä ainoastaan fyysisessä formaatissa etenkin tietyissä musiikillisissa alakulttuureissa, joten näiden kuuntelusta kiinnostuneet kirjoittajat joutuvat joskus ostamaan niitä itselleen.

Levy-yhtiöt lähettävät musiikkimedioille ja niiden arvostelijoille yhä fyysisiä arvostelukappaleita. Niitäkin on korvattu internetissä median käyttöön annettavilla stream-yhteyksillä, joista arvioitavien äänitteiden ennakkokappaleet saadaan kuultaviksi ennen julkaisua. Äänitteiden ennakkokappaleista tai -streameista saattavat puuttua kansitaide ja oheistiedot, joten äänite itsessään ei ole riittävä tiedontarpeisiin.

Toki nykyään se useemmin menee siihen, että saa vasta striimin kuunneltavaksi, että sitten sen varassa ollaan, että netti auttaa monissa tommosissa taustafaktojen selvittämissä. - H4

Internet-äänitteiden suosimiseen informanteilla oli monia syitä, kuten käyttömukavuus, nopea saatavuus ja ajan tasalla pysyminen.

...mut suurin osa netin kautta varmaan et siellähän monesti niin saa nopeemmin sen, että vaikka tilaa jonkun levyn ulkomailta ennakkotilauksena, niin sit kun se saapuu niin se on jo Spotifysissa ollu kauan. - H8

Vaikka äänitteiden taustatiedotkin saattavat löytyä internetistä tehokkaasti, etenkin jos kyseessä on myyntiarvoltaan ja näkyvyydeltään merkittävä ulkomaalainen julkaisu, fyysisten äänitteiden suosimiseen oli informanteilla kuitenkin omat syynsä. Jotkut katsoivat kansitaiteen, muun kuvituksen ja itse musiikin väliset suhteet tärkeäksi myös tiedonhankinnan ja -käytön kannalta.

...aika vähän mä teen arvioita loppujen lopuks Spotifyn perusteella, koska mun mielestä on hirveän tärkeä sen levyn, vaikka sitä ei mainitsis siinä arviossa, mutta just se fyysinen CD on mun mielestä hirveen tärkeä, koska siinä kansikuvituksessa näkee vähän sitä mitä siinä on tavoteltu tietyl tavalla, vaikka se ei välttämättä liity ollenkaan siihen arvioon, mutta että se esine on ehkä paremmin hallussa sillon. - H7

...myös tossa omassa tutkimuksessani katon kuvia, mutta kuvien merkitystä ei pysty katomaan ilman niitä tekstejä, joilla kuvat on ympäröity, niin mun mielestä jossain kansitaiteessa ja muussa niin on vähän sama asia. Se on kumminkin osa sitä kokonaiselämystä ja sillä varmaan pyritään vähän ohjaamaan sitä, että millaisia tunteita tulee. - H9

Äänitteisiin palattiin joskus etsimään tiettyjä kohtia, jos tällaisia on kuuntelun aikana jäänyt erityisesti mieleen.

...on kuunneltu sillai, ettei oo välttämättä keskittyny siihen ensimmäisellä kerralla niin paljon, ja sit muistaa et siellä oli jotain mikä kiinnosti... - H1

Kohta, jota jälkikäteen lähdettiin etsimään saattaa olla joko musiikillinen tai sanoituksellinen erottuva hetki.

Sit enemmän ehkä kirjoitusvaiheessa. Siellä aika usein saatan kirjottaa ensin vähän yleismielikuvasta ja nimenomaan sitä näkökulmaa luoden, arvioringon. Sit sen jälkeen rupeen kuuntelemaan biisi kerrallaan, tai sitten jollain kuuntelulla mieleen on jääny joku sanoituspätkä tai joku hyvä kohta, ja niitä sitte etsin. - H9

Uusien äänitejulkaisujen seuraaminen on keskeinen osa musiikkikirjoittajan ajan tasalla pysymistä. Informantit kertoivat kuuntelevansa keskimäärin noin kymmentä uutta äänitettä kuukaudessa. Eräällä informantilla vanha musiikki saa enemmän kuunteluja kuin uusi. Hän siis osoittautuikin vähiten uusia äänitteitä kuuntelevaksi, mutta kuunteli silti kolmesta neljään uutta levyä kuukausittain.

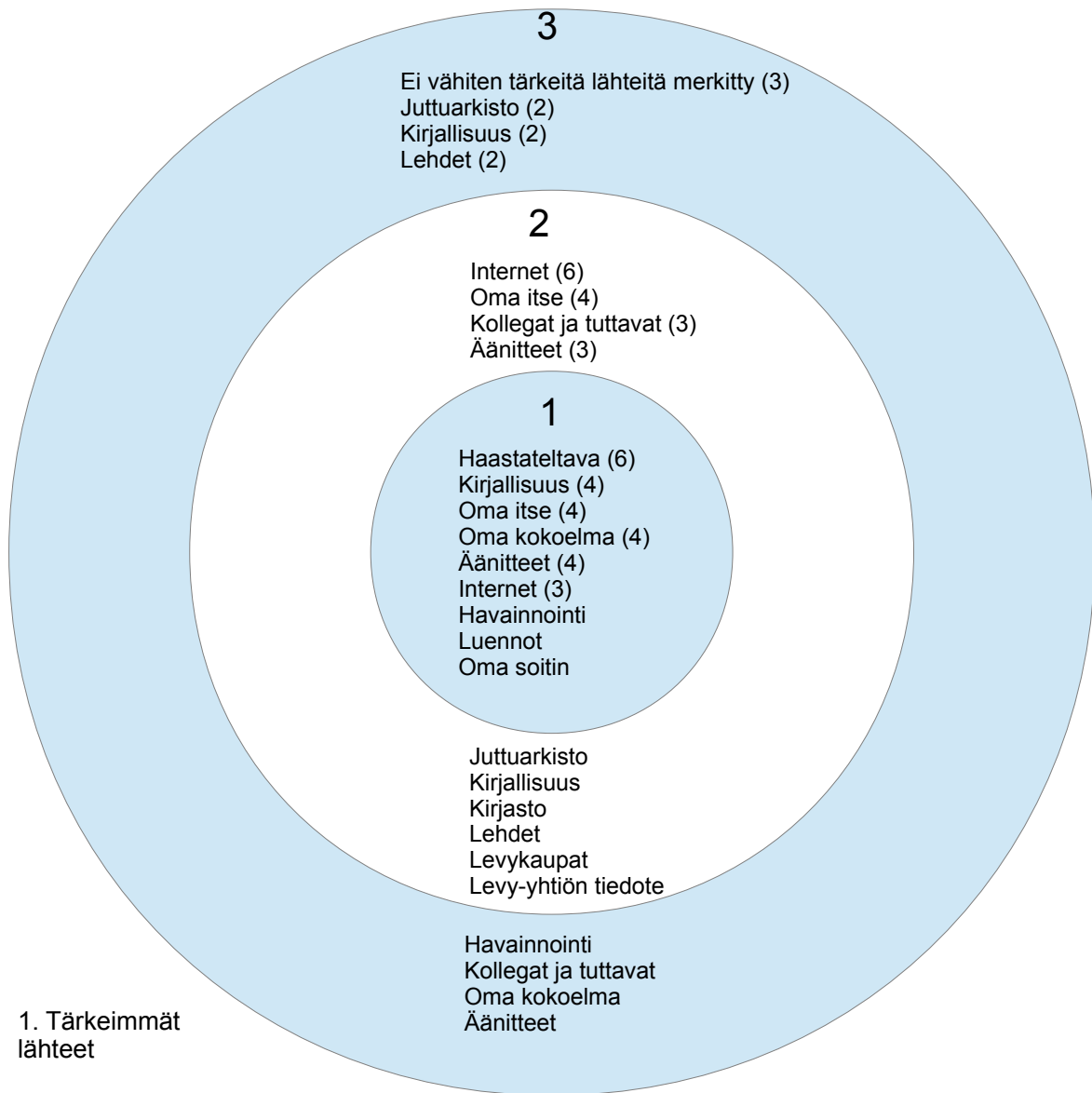
Eniten uusia äänitteitä kuunteli haastateltu, joka oli kuunnellut peräti 37 tammikuussa 2013 julkaistua uusista äänitteistä ja tällainen kuuntelutahti oli hänelle tyypillinen. Internet-palveluista Spotify tarjosi hänelle mahdollisuuden viedä musiikinkuunteluaan näihin mittoihin.

Sekä kuuntelen, että kerään sitä julkaisutietoa säännönmukaisesti tietyllä systeemillä. [...] Sitten kun mä esikuuntelen musiikkia sillä tavalla niin oikeestaan kaikki, mitä tulee, niin nopeesti ja sitten sen perusteella otan ne kunnon kuunteluun ja kyl se sitten kolme kuuntelua siinä vaiheessa saa, vaikka sen huonoks heti käsitän... - H2

Informantti kertoi myös merkitsevänsä äänitteiden kuuntelukerrat muistiin taulukkolaskentatiedostoon. Näin yksityiskohtaista julkaisujen seuranta ja kuuntelua muut informantit eivät tehneet.

4.3 Tiedonhankinta ammatillisessa tai tehtävälähtöisessä toiminnassa

Informanttien piirtämiä tiedonlähdehorisonttikuvioita tulkittiin samanaikaisesti litterointeja lukiessa. Tällä pyrittiin eliminoimaan väärintulkinnan vaara. Jos haastateltava sijoitti lähdeyyppin tietoisesti alueen rajalle tai reunalle, se tulkittiin tärkeämmälle alueelle sijoittuvaksi. Sulkuihin on merkitty kuinka monta kertaa lähdeyyppi esiintyi informanttien tiedonhankintahorisonteissa. Sulkukuuma on jätetty merkitsemättä, jos lähde esiintyi vyöhykkeellä vain yhden kerran. Kuvio 3 esittää tulokset hyödyntäen pohjapiirrosta, joka informanteille annettiin täytettäväksi. Pohjapiirroksessa erotettiin kolme vyöhykettä siten, että vyöhykkeelle 1 pyydettiin merkitsemään tärkeimmät lähteet, vyöhykkeelle 2 jokseenkin tärkeät lähteet ja vyöhykkeelle 3 perifeeriset lähteet.

KUVIO 3: Informanttien tiedonlähdehorisontit jutun kirjoittamisen kontekstissa

Oman kokoelman, kirjastojen ja levykauppojen käsitteet kattavat joissain tapauksissa myös äänitteitä, kirjallisuutta ja lehtiä. Informantteja pyydettiin silti merkitsemään myös oma kokoelmansa tiedonlähdehorisontteihinsa. Äänitteet ja musiikkilehdet voivat tiedonlähteinä sisältyä myös internetiin, mutta ne on kuitenkin katsottu omiksi tiedonlähdetyypeikseen, koska ne ovat muotoutuneet sellaisiksi jo ennen internetin olemassaoloa.

4.3.1 Lähdetyyppien kuvaukset ja syyt lähdetyyppien preferointiin

Seuraavassa on tarkemmin eritelty informanttien mainitsemia ja horisonttipiirroksen merkitsemiä tiedonlähdetyyppejä, sekä tarkasteltu syitä niiden preferointiin.

Haastateltavat henkilöt. Musiikkikirjoittajat preferoivat haastateltavia muusikoita ja muita musiikkiin liittyviä henkilölähteitä tiedonlähteinä, koska heiltä sai omakohtaista tietoa, joita muista lähteistä ei saanut. Haastateltavat sijoittuvat lähes poikkeuksetta tiedonlähdehorisontin tärkeimmälle alueelle. Artistin henkilökuva haastateltavien omia sanomisia pidettiin erityisen tärkeänä, jopa silloin, kun artistin sanomiset eivät tuoneet erityisempää uutta informaatiota.

...ihan kaikista lähimpänä ei oo [artisti], vaan ihan kaikista lähimpänä on kaikki tilaisuudet tai tapahtumat, se miljö, havainnointi. [Artisti] on ehkä siinä jossain ykkösen kohalla [tiedonlähdehorisontissa], mutta se yllättävän vähän sanoi mitään oikeesti tosi kiinnostavaa. [GT: Jos sitä ei olis haastatellu, niin olisko pystynyt jutun tekemään, silleen vaan tapahtumia havainnoimalla? Miten se olis muuttunut?] Toimivuuden puolesta kyllä, että siellon kuitekin niin tärkeessä osassa se, että siel on sen ääni. - H5

Informanteilla ilmeni juttuja tehdessään kiinnostusta marginaalisempiin kiinnostuksen aiheisiin.

Yksi informantti oli haastatellut omaperäistä soitinrakentajaa, eikä muusikkoa.

...mä tiesin, että toi tekee tommosia soittimia toi [soitinrakentaja] ja en mä tota tuntenu tai mitään, mutta se kuulosti mun mielestä kiinnostavalta, ylipäättänsä jo aiheena, koska eihän tommosia kauheen moni tee. - H1

Tässä tapauksessa haastateltavan henkilön sijoittaminen lähdehorisontin tärkeimmälle alueelle oli erityisen ymmärrettävää, koska soittimista ei kukaan muu olisi voinut paremmin kertoa. Jos haastateltavana olisi ollut medianäkyvyyttä enemmän omaava muusikko, olisi lähteitä löytynyt muualtakin ennen haastattelua.

No ykkönen on varmasti toi [soitinrakentaja] itse, koska siltä nyt ihan 99 prosenttia noista tiedoista sain. - H1

Hyvään haastatteluun voi erään informantin mukaan joskus riittää haastateltavan kanssa yhteiselle aaltopituudelle pääseminen, joten haastattelutilanteisiin voi sisältyä tunnustelua ja yhteisen kiinnostuksenkohteen hakemista.

Vähän kokeilla vetää eri naruista silleen. Ja täss tavallaan se semmonen innostumis... tuli siinä kun se kertoi olevansa innostunu, tai mä tiesin, että se [haastateltava] on [toisen yhtyeen] fani, sen muistan, että varmaan oli just kollega kertonu. Sitten rupesin kysyyn tästä ja sit se rupes hehkuttaa [yhtyettä], ja mä itekin diggaan siit bändistä, niin siit tuli semmonen vuoropuhelu, ja sitten lähti just tämmöseks hauskaks läpänheitoks. Tavallaan vähän puolivahingossakin tapahtu toi, että en mä nyt ollu miettiny, että mä nyt kyselen [yhtyeestä] kauheesti. Se vaan meni silleen. Monesti

sellainen spontaaniuskin sitte on tärkeä. Että vaan jutellaan musasta jotakin niin sitä tulee hyvää matskua. - H4

Kirjallisuus. Kirjallisuuden sijoittuminen tiedonlähdehorisonttiin korreloi sen kanssa, oliko informantti tehnyt juttuaan varten haastattelun. Jos haastattelu oli tehty osana jutun tiedonhankintaa, sijoitettiin kirjallisuus poikkeuksetta vähemmän tärkeille vyöhykkeille. Jos haastattelua ei oltu tehty, sijoituivat kirjat tärkeimpien lähteiden vyöhykkeelle. Kirjallinen aineisto löytyi pitkälti informanttien omasta kokoelmasta. Tässä heijastuneen informanttien oma kiinnostus, jonka pohjalta lähdeaineistoa oli jo kerääntynyt hyllyyn ennen kuin juttuidea edes syntyi. Oma kiinnostus, käyttömukavuus ja saatavuus toimivat siis vaikuttavina tekijöinä sekä itse jutunaiheen valinnassa että tiedonhankinnassa. Toimittajina juttunsa kirjoittaneet voivat saada kirjallista aineistoa myös toista kautta: eräs muusikkoelämäkerta pyydettiin ja saatiin kirjan kustantajalta, kun taas vielä keskeneräisen kirjan käsikirjoitus saatiin kirjoittajalta itseltään sähköpostitse.

Kirjallisuus painottui vahvasti jutuissa, jotka käsittelivät musiikki-ilmiötä historiallisesta näkökulmasta. Tällöinkin oli kuitenkin havaittavissa, että haastattelut olisivat olleet jälkikäteisiä toisen käden lähteitä mieluisempia tiedonhankintakeinoja. Näin eräs informantti kertoi kirjoittamastaan jutusta, joka käsitteli 1970-luvun lopun New Yorkissa syntynyttä musiikki-ilmiötä.

...tietysti paras juttuhan syntyi varmaan siitä, että ois pystynyt haastatteleen kaikkia näitä asianosasia ja saamaan jotain... jos ois itse ollut siellä paikalla. - H8

Populaarimusiikin sosiologiset aspektit ovat korostuneet siitä kirjoittamisessa aina Simon Frithin (1983, 5) kirjoituksista lähtien. Samalla lailla Edward Macanin (1997, 151) näkemys on, että musiikilliset tyylit ovat aina jossain määrin keskeisten ydinyhteisöjensä ja aikojensa heijastumia. Myös informantin mielipiteessä näkyy vahva kiinnostus tiettyyn musiikilliseen, maantieteelliseen ja aikasidonnaiseen ilmastoon ja samalla tietoisuus oman jutun mahdollisesta anakronistisuudesta ja puutteista, jotka syntyvät ilman suoraa yhteyttä kyseiseen aikaan ja paikkaan.

Internet. Internetin ja haastattelun välillä oli havaittavissa samansuuntaisia yhteyksiä kuin kirjallisuuden ja haastattelun välisessä suhteessa. Jos haastateltava oli jutussa mukana niin tämä oli poikkeuksetta sijoitettu tärkeimmälle vyöhykkeelle. Internet oli tällöin lähes poikkeuksetta sijoitettu vähemmän tärkeiden lähteiden vyöhykkeille.

Internet oli nopean käytettävyytensä takia usein suosiossa tiedonlähteenä. Jos jutun deadline oli tekohetkellä lähellä, sen rooli korostui entisestään, kuten myös oman muistin tai omien kokemusten.

Mutta koska tässä tehtiin aika lyhyessä ajassa tää niin sit toi vaikkapa internetin ja omien kokemusten merkitys on taas paljon isompi kun se, että mä oisin lähteny siitä artikkelia vaikka aiemmasta lehdestä että... sehän on varsinkin usein tässä kun on harastuspainotteisempaa, niin se juttuun käytetty aika on harvoin niin suuri, että esim. kirjastoa tulis käytettyä. - H2

Yksi haastatelluista kuvaili omaa internetin käyttöään jutunteossa passiiviseksi:

...koko ajan, että on tarvittaessa passiivisestikin, että mä en oo silleen ollu jutun päällä, mutta mä oon silti luku jotain. Se on vaikee eritellä, että millon se on täsmälleen ollut. - H5

Painetun aineiston ja internetin preferoinnista etenkin lähteiden luotettavuuden kannalta kysyttiin erikseen. Informantit jakaantuivat tässä selvästi kahteen eri ryhmään: ensimmäinen ryhmä ei nähnyt painetun aineiston ja internetin välillä luotettavuuseroja, toinen taas suhtautui internetistä saatavaan tietoon varauksellisemmin. Ryhmät jakoutuivat kvantitatiivisesti lähes tasan. Yhteistä molemmilla ryhmillä oli se, että faktojen etsinnässä internetiä pidettiin pääosin luotettavana.

...ne faktat on jokseenkin helppo tsekata ja sitten ihan samanlaiset toopet sitä printtiin kirjoittaa kuin nettiin. - H6

Informantin oma tausta saattoi vaikuttaa siihen, että painettuja lähteitä preferoitiin internetin sijaan. Tämän ilmaisivat niin historian tutkijasta opiskellut haastateltu kuin väitöskirjaa tekevä informantti (sitaatti jälkimmäiseltä):

Yleensä periaatteessa mitä netistä tarkastaa on semmosta, aika kiistatonta, just vuosilukuja ja muita [...] kyllä nyt tietysti omassa tutkimustyössä on niin fiksaantunut siihen, että pitää olla painettu lähde, että se on jotenkin painoarvosempi.” - H9

Informantin mainitsema internetin käyttö suppeiden faktatietojen kuten esimerkiksi vuosilukujen tarkistamiseen esiintyi myös parin muun informantin puheessa.

Yksittäiset informantit preferoivat painettuja lähteitä myös siksi, että niiden informaation esitysmuoto koettiin fokuoituneemmaksi ja kenties selkeämmäksi.

Kyl se tietyl tavalla jos se on kirjoissa ja kansissa niin onhan se prosessoidumpaa... - H7

Oma itse. Informantit sijoittivat itsensä ja muistinsa vahvasti ensimmäiselle tai toiselle tiedonlähdehorisontin vyöhykkeelle. Oman muistin rooli korostui osalla informanteista etenkin siksi, koska he pro-am -tehtävissään saivat vapaasti valita kirjoitettavan juttunsa aiheet. Omat kokemukset toimivat motivoivina ja taustoittavina lähteinä.

Muistan, että oon joskus kännipäissäni käynyt teiniaikoina [haastateltavan henkilön]

kanssa jonkun keskustelun, missä se on käynyt omaa 80-lukuaan läpi, silloin et sieltä nyt saatto olla joku semmoinen ydin siitä, että millon se rupes palamaan loppuun musiikin kanssa ja millon se pikkusen sekos ja niin edelleen. [naurua] Mut toinen tietysti muistiin liittyvä on ihan se mitä muistin tosta [haastateltavan henkilön] biisistä ja miten sitä on kokenu ja miten tavallaan kuitenkin biisin kautta lähtee kiinnostus tohon itte kohteeseen. - H9

Pari informanttia oli valinnut haastatteluun jutun, jossa he kirjoittivat tietystä popkappaleesta. Tällöin tiedonlähteinä toimi myös informantin oma suhde kappaleeseen ja yhteinen historia sen kanssa. Oma muisti vertautui internetiin välittömän saatavuutensa perusteella. Sitä voitiin käyttää yhdessä internetin kanssa, tietoverkosta omassa muistissa olevia tiedonpalasia tarkistellen.

Mutta tietysti se [internet] toimii oman muistin vahvistajana tai semmosena. - H8

Äänitteet. Äänitteet sijoittuivat informanteilla lähes poikkeuksetta tiedonlähdehorisontin tärkeimmille vyöhykkeille. Ainoastaan yksi informantti ei ollut käyttänyt äänitteitä jutussaan, koska kyseessä oli enemmän henkilökuva, joka keskittyi kohteen toimintaan musiikin ulkopuolella. Äänitteiden esiintyminen horisonteissa oli pitkälti näkökulmaan ja aiheeseen sidonnainen asia. Henkilökuvajutuissa informantit saattoivat pitää haastateltavia tärkeämpinä lähteinä kuin heidän tekemiään äänitteitä, mutta jos aiheena oli tietystä musiikkikappaleista kirjoittaminen, sijoittuivat äänitteet haastateltavien kanssa tärkeimmälle tiedonlähdehorisontin vyöhykkeelle.

Kollegat ja tuttavat. Tässä pro gradussa kollegat ja tuttavat on käsitetty osaksi samaa musiikkikirjoittajan sosiaalisen verkoston kategoriaa, koska omasta työstä ja kiinnostuksenkohteista saatetaan puhua molempien kanssa ristikkäin. Vain neljä informanttia merkitsi kollegat ja tuttavat käyttämiseen lähteiksi, eivätkä he sijoittuneet tärkeimmälle vyöhykkeelle. Kollegoiden ehdotuksilla saattoi kuitenkin olla vaikutusta itse jutuntekoproessiin.

Yksi informantti kertoi saaneensa juttunsa näkökulmaan erityisen paljon apua kollegoiltaan. Juttua pyrittiin informantin mukaan niin sanotusti ”kaksoisvalottamaan”, eli löytämään henkilökuvan muusikosta muitakin puolia, kuin mitä hän julkisuudessa itsestään esittää. Kollegat olivat merkittävänä apuna tässä ja heiltä tuli myös hiljaista tietoa, joka johti artistista tekeillä olevan kirjan käsikirjoituksen jäljille.

Kakkosalueella oli myös muut kollegat, ja hiljainen tieto, mitä siitä tyypistä oli. Joka johti mut esimerkiks jäljille siitä, että se [kirjoittaja] nyt tekee kirjaa ja siitä kaikesta tästä pimeemmästä puolesta. - H5

Kollegat ja samoista asioista innostuneet tuttavat saattoivat muilla informanteilla tulla muissa ju-

tuissa kyseeseen tiedonlähteinä. Yksi informantti oli kuitenkin etätöyönä lehteensä kirjoittava avustaja, joka ei koskaan käyttänyt kollegoja lähteinään.

En oo toistakseks ikinä käyttäny. Kun mä teen tätä, en missään toimituksessa vaan yleensä yksin, mun sosiaaliseen viitekehukseen ne ei kauheesti kuulu. [...] Silleen tässäkin tulee tää, että mun elämäni on aika perhekeskeistä. - H6

Juttuarkisto. Juttuarkistoksi määriteltiin tässä aiemmat numerot tai vanhat jutut siitä mediasta tai lehdestä, johon informantti kirjoitti juttunsa. Mitään suojattua juttuarkistoa medioissa ei informanttien mukaan ollut käytössä, vaan vanhat jutut olivat usein avoimesti internetistä kenen tahansa saatavissa. Nämä olivat informanttienkin käytössä tiedonlähteinä. Lisäksi etenkin pitkän linjan kirjoittajilla saattaa olla omia henkilökohtaisia juttuarkistojaan, mutta informantit eivät sanoneet käyttäneensä niitä esimerkkijutuissaan.

Juttuarkistosta informantit tarkistelivat yleensä, oliko aiheesta tai artistista aiemmin kirjoitettu mitään. Löydetyt vanhat jutut toimivat tiedonlähteinä uutta juttua kirjoitettaessa ja vaikuttivat aiheesta otettavaan näkökulmaan. Juttuarkistot sijoituivat kuitenkin perifeerisemmille tiedonlähdevyöhykeille, koska vanhojen tietojen liiallisessa referoinnissa ei nähty olevan järkeä uuden jutun kannalta.

Toisaalta mä pyrin siihen, että mä en Nuorgamissa kirjottais päällekkäisesti samoista aiheista, että sittenhän mä rupeisin vanhoista Nuorgam-jutuista kaivaan uutta Nuorgam-juttua tai jotain, se menee jo vähän pieleen. - H7

Lehdet. Musiikkialan erityyppiset lehdet olivat informanteilla monipuolisesti käytössä. Ne sijoituivat kuitenkin poikkeuksetta perifeerisemmille alueille. Lehtiä käytettiin joko painetussa muodossa tai internetissä. Kirjoittajat pitivät yllä olevan sitaatin tapaan mielessä sen, että uutta juttua ei voi laatia kokonaan vanhan jutun pohjalta, oli se ilmestynyt missä mediassa hyvänsä. Tämän vuoksi lehtilähteitä onkin pidettävä informanttien tiedonlähdehorisonteissa lähinnä täydentävinä, perifeerisempinä lähteinä.

Havainnointi. Pari informanttia sanoi käyttäneensä havainnointia juttujensa teossa. Aiemmin mainitussa pitkässä, poikkeuksellista näkökulmaa hakeneessa henkilökuvassa havainnointi oli haastateltavan sanomisia tärkeämmässä roolissa. Toinen havainnointia käyttänyt juttu oli artistihaastattelu, jossa artistin live-esiintymisen seuraaminen toi vain vähän materiaalia tekstiin, ja havainnointi oli tällöin perifeerinen lähde. Koska yksikään informanttien valitsemista jutuista ei ollut keikkaraportointi tai -arvostelu, mikä on perinteinen musiikkimedioiden juttutyyppejä, ei havainnoinnin sijoittumista tiedonlähdehorisonteissa voida pitää suuntaa antavana.

Levy-yhtiön tiedote. Kyseessä on uudesta äänitejulkaisusta medioille lähetetty tiedote, joissa on äänitettä ja artistia koskevaa taustatietoa tiivistetyssä muodossa. Lähteen ainoana maininnut informantti koki aiheelliseksi käyttää lähdekritiikkiä tiedotteiden kohdalla voimakkaammin.

Levy-yhtiön tiedotteet, siihen pitää suhtautua kriittisesti, koska monesti niis on faktat jollakin tavalla vinksallaan, ja sit ne hehkuttaa liikaa omii hommii, että se on yks semmonen juttu. - H4

Luennot. Erään informantin kirjoituksen laatimisaikaan sattuiivat sopivasti yhteen hänen käymänsä kansanmusiikin luennot yliopistolla. Luennot ja kirjallisuus painoivat hänen tiedonlähdehorisontissaan enemmän kuin internet, lähinnä siksi, että hän koki löytäneensä niistä monipuolisemmin tietoa marginaalisesta musiikki-ilmioistä. Luentolähteitä hän piti luotettavina, kenties auktoritatiivisuuden vuoksi.

Mutta jos tiedon tarjoaa kansanmusiikin professori, niin silloin on ehkä syytä olettaa, että se tieto on ihan luotettavaa. - H3

Oma soitin. Tämä oli käytössä yhdellä informantilla silloin, kun hän halusi hahmottaa itselleen, mitä jollain äänitteellä on tehty musiikillisesti. Tätä tiedonhankintakeinoa informantti käytti ainakin kirjoittamiinsa levyarvioihin, mutta myös valitsemaansa artistihaastatteluun. Informantti käytti soitinta aina silloin, kun hän pyrki ymmärtämään musiikin taustalla olevaa ajattelua.

Kyl mä tykkään siihen [muusikkoon] perehtyä ja ihan siltäkin pohjalta, että kuuntelen vähän sen vanhoja levyjä läpi ja kattelen jollain soittimella juttuja, mitä se on tehny, et vähän yrittää silleen ymmärtää sitä ajattelua sen takana siltä varalta, että haluu kysyä jotain ja muuta tollasta. - H6

Oman soittimen soitto on rajatapaus, jota on hankala lukea osaksi yksinomaan tiedonhankintaa tai tiedonkäyttöä.

Levykaupat. Informantit eivät käyttäneet varsinaisesti juttuunsa levykauppoja tiedonhankinnassa. Äänitteet, joista kirjoitettiin, oli ostettu tai hankittu muuten jo aiemmin ennen juttuidean saamista. Fyysiset levykaupat eivät tulleet kyseeseen tiedonhankintapaikkana ammatillisessa mielessä.

Eihän sitä varmaan nykyään kukaan mee levykauppaan katsomaan jotain, koska sen tietysti näkee netistä. - H1

Kirjasto. Informantit eivät käyttäneet myöskään kirjastoja juttunsa tiedonhankinnassa. Ainoastaan yksi haastatelluista oli hankkinut juttua tehdessään tietoa myös kirjastosta.

...Brasilian oikeistodiktatuuriin liittyviä juttuja mitä siit sanottiin, niin tosta mä löysin viitteen netistä, mä kävin kattoon sen kirjaston mikrofilmiltä vai mikä se selausvehje nyt onkaan. - H6

*Joo, mä omistan noi kaks kirjaa mitä käytin. Mut siis en mä oo ikinä kirjastosta lainail-
lu mitään juttuja varten, että se on... - H7*

Muutama informantti oli kuitenkin käyttänyt kirjastoa tiedonhankinnassa muissa yhteyksissä kuin esimerkijutuissaan. Kirjastoaineistossa kiinnosti etenkin sellainen aineisto, jota ei ollut muuta kautta helposti saatavilla, kuten vanhat musiikkilehdet.

*...kirjastostahan tietysti tulee levyjä lainattua paljon, tähän [tulevaan] juttuuni mä aat-
telin just mennä kirjastoon katteleen vähän vanhoja musalehtiä, kun sitä lähdeaineistoa
on aika vähän. - H8*

*Usein sekä levykaupoista että kirjastoista varmasti löytyy semmosta odottamatontakin
matskua, että se on aiheeseen liittyvää, muttei välttämättä sitä, mitä alunperin lähti te-
kemään, mutta tavallaan just hyvässä mielessä odottamatonta, että se tuokin jonkun uu-
den näkökulman juttuun. - H3*

Ei vähiten tärkeitä lähteitä merkitty. Kolme informanttia jätti kolmannen tiedonlähdehorisontin vyö-
hykkeen kokonaan tyhjäksi. Heidän mielestään tiedonhankinta esimerkijuttuihin muodosti tiiviin
tietopaketin, jolloin perifeerisiä lähteitä ei ollut ollenkaan.

Informantit mainitsivat lisäksi lähdetyyppejä, joita he eivät käyttäneet esimerkkitapauksissa, mutta
käyttivät muuten. Näissä ei tullut esille mitään lähteitä, joita ei ole tarkasteltu edellä, lukuun otta-
matta yhden informantin mainitsemia televisiota ja elokuvia.

4.3.2 Verkkolähteiden erittely ja kuvaukset

Osa informanteista halusi pilkkoa laajaksi kokemansa verkkolähteiden kokonaisuuden pienempiin
osiin erittelemällä tarkemmin käyttämiään lähteitä. Haastatteluissa ei pyydetty informanteja täs-
mentämään verkkolähteitä erikseen vaan tämä tapahtui lähinnä joidenkin informanttien omasta
aloitteesta. Tässä alaluvussa tarkastellaan verkkolähteitä, joita informantit sanoivat käyttäneensä
sekä esimerkijuttujensa laatimiseen että muussa ammatillisessa tai tehtävälähtöisessä tiedonhan-
kinnassaan.

Informantit nimesivät tarkemmin seuraavat verkkolähteet:

Spotify. Ruotsalainen verkkomusiikin streamauspalvelu, joka aloitti toimintansa vuonna 2008
(Pollack 27.12.2010). Sitä suosittiin muun muassa siksi, että valtaosa uusista albumeista on

Spotifysta kuultavissa jo julkaisupäivänä, kun taas verkkolevykaupoista fyysisiä äänitteitä hankittaessa niiden saapumista postin kautta voi joutua odottamaan päiväkaupalla. Myös soittolistojen jakaminen tuttavien kesken ja laajemmin sosiaalisen median kautta pitää informantit ajan tasalla uusista julkaisuista. Spotify tuli kyseeseen myös musiikinkuuntelukeinona sekä harrastuksellisessa että ammatillisessa käytössä, vaikka sieltä kuunneltava äänite olisikin jo hankittu itselle.

Vaikka mä hankkisin tai saisin levyn, niin sit mä kuuntelen sitä kyllä Spotifysta jos se on siellä. (H2)

Google-hakukone. Google toimi reittinä moniin eri verkkotiedonlähteisiin. Googlea käytetään myös silloin, kun halutaan varmistaa onko omasta juttuideasta aiemmin kirjoitettu mitään. Tämä vaikuttaa sekä tiedonhankintaan että valittavaan näkökulmaan.

Sehän on varmaan myös ihan itsestään selvää, että ei kai nyt nykyaikana kukaan toimitaja rupee tekee juttua ennen kuin se on googlannu sen. - H1

Musiikkitiedon hankinnassa suurin osa informanteista kertoi käyttävänsä Googlea tai vastaavaa internetin hakukonetta laatiessaan levyarvioita ja etsiessään niitä varten kappaleiden sanoituksia. Tällaiseen tiedonhakuun turvauduttiin etenkin silloin, kun sanoituksia ei ollut fyysisessä muodossa saatavilla tai kyseessä oli ulkomaankielinen äänite.

Ulkkarilevyissä järjestelmällisesti, jos haluaa keskittyä sanotuksiin paljon, niin mä luen ne samalla. Mikä on välillä vaikeeta, kun siis promoissa [toimittajan levy-yhtiöiltä saamissa äänitteissä] on aika harvoin vihkoja, mut jotenkin ehkä tuntuu, että se on enemmän keskittymisasiä se sanotusten kuuntelu, että usein se fraseeraus yms. epäselkeyttä aika paljon. - H5

Wikipedia. Informantit eivät käyttäneet Wikipediaa pelkästään primäärilähteenä, vaan se toimi usein reittinä lähdeviitteisiin, joista tieto varmistettiin myös lähdekritiikin tarpeisiin. Varman tuntuisissa detaljeissa kuten vuosiluvuissa informanteille riitti pelkästään Wikipedia-artikkelin käyttäminen. Wikipedia toimi myös omien muistikuvien vahvistajana. Jotkut informantit uskoivat vahvasti tunnistavansa tilanteet, jolloin Wikipediassa esitetään väärää tai kyseenalaista tietoa.

...yleisesti ottaen niin Wikipediaa, tai mä oon itte pitänyt sitä enemmän sellaisena hyvänä lähdeluettelona, että on joku väite, sit siin on lähde ja voi kattoo mistä se lähde on peräisin, ja sitten ehkä ettii käsiinsä itse lähteen, niin sitä kautta lähtee sitä asiaa selvittäään. - H3

Internet-levykaupat. Eräällä informantilla esiintyi poikkeavaa verkkolevykauppojen käyttöä tiedonhankinnassa. Hän sanoi tarkistelevansa usein musiikkikappaleiden kirjoitusasua tai eri julkaisumuotoja ja niiden sisältöä levykauppojen verkkosivuilta. Fyysisiä levykauppoja hän ei käyttänyt tiedonhankinnalliseen toimintaan ollenkaan.

...mä saatan joskus kyl joihinkin juttuihin kattoo Amazonista levyn sisältöä ja nimenkirjotusasua tai siis jotain tällasia, että jos mulla on jotain ristiriitasta tietoo, ja sit esimerkiksi jenkkilistoilla saattaa olla jotain ihan ihmeellisiä kokoelmia, joita ei välttämättä julkasta missään muualla, niin niitä täytyy sit vähän googlettaa niitä nimiä, niin ne saattaa varmasti viedä levykauppojen sivuille. - H7

Yllä mainittujen lisäksi myös seuraavat verkkolähteet mainittiin ammatillisessa kontekstissa käytävinä lähteinä:

- oman median kaikille avoin juttuarkisto
- internetissä kaikille luettavissa olevat lehtiartikkelit (muut kuin oman median)
- YouTuben musiikki- ja musiikkiaiheiset videot
- internetistä muilla keinoilla saatavat äänitteet
- keskustelufoorumit
- niin sanottuja yhden hitin ihmeitä esittelevä internet-sivusto
- Allmusic (musiikin arvostelutietokanta)
- artistien kotisivut
- levyn ennakkokuuntelu (levy-yhtiön järjestämä suoratoistoyhteys verkon kautta toimittajille)

4.3.3 Lähteiden käyttöjärjestys esimerkkikirjoituksissa

Informantit piirsivät aikajanan lähteidensä käyttöjärjestyksestä esimerkkijutussaan. Muutama informantti ei ollut täysin varma janojensa lähteiden tarkasta järjestyksestä, mutta sanoi kuitenkin ne suurin piirtein muistavansa. Huomattavia kvantitatiivisia päätelmiä ei aikajanoista voi tehdä, sillä informantit merkitsivät lähteensä janoille pääasiassa kerran, vaikka heille huomautettiin erikseen, että saman lähteen voi sijoittaa janelle useammankin kerran. Onkin mahdollista, etteivät kaikki informantit enää pystyneet muistamaan tarkalleen, kuinka monta kertaa he kutakin lähdeyyppiä käyttivät. Muistamattomuus voi johtua lähteiden käytön lomittaisuudesta ja juttujen iästä: vanhimmat jutut olivat pitkälti toista vuotta vanhoja. Poikkeuksen muodostivat eri henkilöiden haastattelut: kolme informanttia sanoi haastatelleensa samaa henkilöä juttuaan varten kaksi kertaa, ja nämä kerrat pystyttiin sijoittamaan tarkkaan aikajanelle.

Pari informanttia selvensi lähteidensä käyttöä piirtämällä aikajanelle erikseen vielä kehän, jolle sijoittuvia lähteitä he käyttivät vuorotellen toistuvasti, kunnes juttu valmistui. Tällainen kehä tuli kyseeseen joko ennen haastattelutilaisuutta ikään kuin taustatutustumisen tapaisena prosessina, tai itse kirjoitusvaiheessa. Myös tässä näkyy informanttien epävarmuus siitä, kuinka monta kertaa he läh-

teitään jutuntekoproessinsa aikana käyttivät.

Informanttien aikajanoja analysoimalla esitän kuitenkin suurpiirteisen numeerisen käyttöjärjestyksen siitä, miten tiedonhankinta lähteestä toiseen näyttäisi musiikkiaiheisen jutun kirjoittamista varten etenevän. Selostan tarkemmin tämän jutunkirjoittamisen vaiheita tässä.

1. Jutun alustava ideointi. Oma muisti tai omat kokemukset valitusta aiheesta tulivat aikajanalla ensimmäisinä niissä jutuissa, joissa oma mielenkiinto oli ratkaiseva ylipäätään koko jutun tekemisen kannalta. Tällöin ”oma itse” merkittiin aikajanalle jopa ennen itse juttuideaa ja se saattoi olla ajallisesti etäällä itse juttuidean synnystä jopa vuosikymmenten verran. Toisaalta eräällä informantilla oma kokemus aktivoitui vasta myöhemmin itse jutuntekoproessin aikana haastateltavan kanssa ja tämä johti jutun näkökulman muutokseen.

2. Juttuidean synty. Varsinainen jutun kehittäminen on lähtenyt tästä. Juttuidea on joko saatu muualta (mahdollisesti median toimitukselta) tai keksitty itse tai vuorovaikutuksessa kollegoiden kanssa.

3. Taustatutustuminen ennen mahdollista haastattelua. Tämä vaihe jäi luonnollisesti informanteilta pois, jos he eivät tehneet juttuunsa haastattelua. Tässä vaiheessa informanteilla oli lähes poikkeuksetta käytössä internet. Muita taustatutustumisen lähteitä olivat äänitteet, havainnointi, juttuarkisto, kollegat ja tuttavat sekä muut musiikkilehdet ja kirjallisuus.

4. Hakeutuminen päälähteille. Mikäli informantit eivät tehneet haastattelua, he siirtyivät kakkosvaiheesta suoraan päälähteisiinsä, eli ensimmäiselle tiedonlähdehorisontin vyöhykkeelle sijoitettuihin lähteisiin. Heillä päälähteinä esiintyivät tällöin internet ja kirjallisuus. Haastattelun tehneet informantit olivat jo ennen tätä kommunikoineet haastateltavan kanssa haastattelun sopimiseksi, ja mahdollisesti saaneet tältä lisää ennakkotietoja. Jos jutun aiheena oli jokin tietty äänite, siirryttiin kakkosvaiheesta luonnollisesti suoraan siihen ja se toimi yhtenä päälähteistä. On otettava huomioon, että informantit siirtyivät päälähteille juttuidean synnystä yleensä aika pian. Välissä saattoi olla yksi tai kaksi perifeerisempää lähdetyyppiä, mutta suurimmalla osalla informanteista ei ollut niitäkään. Ensimmäistä päälähdettä seuranneet muut päälähteet löytyivät yleensä myös nopeasti tämän perään ilman pitempiä samoiluja perifeerisemmällä alueella. Tämä kertoo ainakin sen, että informanttien tiedonhankintataidot olivat esimerkkijuttujen tarpeisiin riittäviä.

5. Kirjoitusvaihe. Viimeinen vaihe päälähteiden ja jutun valmistumisen välillä oli itse kirjoittami-

nen, jolloin hankittuja lähteitä käytettiin, osittain niiden sisältöä kerraten, osittain uutta tietoa etsien. Internet oli tällöinkin mukana ja informantit kertoivat käyttävänsä sitä kirjoitusvaiheessa tietojen li säilyyn ja tietojen tarkistamiseen. Kuten aiemmin todettiin, kaksi informanttia esitti tämän vaiheen kehämäisenä tiedonlähdekuviona.

Sitten oli purku, kirjottaminen ja sitten oikeestaan tulikin tämmönen kehä, missä oli netti ja kirjoja, musiikki ja sit taas palataan, että löytykö haastattelusta jotain. Ja sit ehkä vielä viimeinen viilaus netin kanssa. - H9

Etenkin internetin käytön useutta oli hankala palauttaa tarkasti mieleen, sillä jotkut informantit sa noivat käyttäneensä internetiä jatkuvasti jutuntekoprosessin aikana niin, ettei mitään erityisiä käyt tökertoja voinut erotella. Internet oli läsnä aina juttuidean synnystä ja aihealueen kartoituksesta lo pun pienien faktojen tarkisteluun ja hiontaan asti. Tämä ei tietenkään pitänyt täysin paikkaansa nii den informanttien kohdalla, jotka siirtyivät juttuideasta suoraan päälähteeseensä, joka ei ollut inter net.

4.3.4 Tiedonlähteiden hyödyntäminen jutuntekoprosessissa

Tiedonhankinnalla oli joissain esimerkkitapauksissa vaikutusta juttujen näkökulmiin niin että ne saattoivat muuttua tiedonhankintaprosessin aikana. Tämä näkyi niissä lähteissä, joita informantit pi tivät ratkaisevina lähteinä juttunsa kannalta.

Ratkaiseviksi lähteiksi informantit merkitsivät usein haastateltavat tai muut päälähteensä, jotka si joitettiin tärkeimpien lähteiden vyöhykkeelle tiedonlähdehorisonteissa. Toisaalta kaksi informanttia koki ratkaiseviksi lähteiksi myös perifeerisemmät lähteet, jotka vaikuttivat jutun näkökulmaan mer kittävästi. Ensimmäisellä informantilla jutun näkökulman kannalta ratkaiseva elementti löytyi vasta itse haastattelutilanteen jälkeen, jolloin hänen mieleensä juolahti idea kaupunkisinfonioista ja musii kin instrumenttien käytöstä elokuville ominaisin keinoin.

...jos se haastattelu on tossa [aikajanan kohdalla] niin lopussa tuli tää ajatus niistä elo kuvista yleisesti. Siitä heitettiin vaan läppää [haastateltavan henkilön kanssa], että mi ten elokuviakin joskus käsikirjoitetaan määrätyt tekijät mielessä. - H6

Toinen informantti taas katsoi, että aiemmin mainittu ”kaksoisvalottaminen”, haastateltavan mah dollisten rujojenkin puolien esiin kirjoittaminen, oli jutun kannalta olennaista. Tämän takia yhdeksi jutun ratkaisevista lähteistä (jota ei merkitty tärkeimpien lähteiden vyöhykkeelle) haastateltavan ohella muodostui keskeneräisen kirjan käsikirjoitus, jossa esille tuotiin haastateltavasta niitä puolia, joita haastateltava ei halunnut toimittajalle kertoa eikä haastattelutilaisuudessa kommentoida.

Selkeimmin juttujen näkökulmaan vaikutusta tiedonhankinnallisessa mielessä oli haastateltavilla. Vuorovaikutus heidän kanssaan muokkasi jutun lopullista näkökulmaa, ja ainakin kaksi juttua muuttui alkuperäisiä kaavailuja enemmän henkilökuvamaiseen muotoon haastattelujen myötä.

Koko juttu alkaa sillä, että se on oikeestaan semmosta hyvin omaelämäkerrallista, sattuu olemaan semmonen biisi, joka liittyy hyvin vahvasti tiettyihin hetkiin elämässä. Ja toisaalta sitten loppuu siihen, että [haastateltava] kertoo mitä kuuluu tällä hetkellä. Varsinaisesti kirjoista tai levynkansista tai muusta ongittua tietoa löytyy sieltä jutun keskeltä, jossa enemmän käydään läpi sitä itte biisiä ja mitä [yhtye] oli ja teki 80-luvulla. Ja tietysti sekin sitoutuu niihin [haastateltavan] muistoihin, mut tosi paljon se haastattelu ohjas sitä. [...] Mut sit taas hyvä biisi ja älyttömän kiinnostava tyyppi ja siihen mä aatelin, että tehään tästä samalla vähän henkilökuva. [...] Oli mulla hirvee määrä kysymyksiä, mut oisinko mä ehtiny esittää niistä kolme sen tunnin aikana kun lähti homma rönnyilemään. - H9

Varsinkin jos tekee tällöisiä henkilöjuttuja, niin se on aika yleistä, että se löytyy vasta sit jostain siitä haastattelutilanteesta se ajatus ja sit täytyykin vielä jatkaa tai ihan uudesta näkökulmasta hakee tietoa. - H2

Haastattelu voitiinkin nähdä vuorovaikutuksellisenä tiedonhankintana, jossa lopputulokseen vaikuttivat yhtä lailla niin haastatteliija kuin haastateltava.

...mun mielestä tällöinen haastattelun tekeminen on aika kollaboratiivinen homma, että se toinen osapuoli on se haastateltava ja sen jutuista saadaan näitä tällöisiä näkökulmia, jotka muuttaa ajattelun siitä ihan täysin. Vähän kuin bändissä soittais. - H6

Myös ne informantit, joilla näkökulma ei muuttunut tiedonhankintaprosessin aikana, kertoivat näkökulman muutosta tiedonhankintaprosessin aikana kuitenkin tapahtuneen muiden juttujensa kohdalla. Kaikki näkökulman muutokset eivät liity haastateltavan kanssa käytävään vuorovaikutukseen, vaan oma epätarkka muisti tai puutteellinen tietämys voi myös aiheuttaa näkökulman muutoksen.

On saattanu olla joitain asioita, missä on muistanu ihan väärin. Ja on ollu just valmiiks kirjoittamassa jotain taustastooria, mut muistan lukeneeni joskus Q-lehdestä kun tämä henkilö sanoi näin ja sit käykin ilmi, että se on ollu ihan toinen tyyppi tai että muistinkin väärin mitä se on sanonu ja sitten koko homma menee pääläelleen. [...] Sellasii ollu muutama tapaus [levyarvioissa] ehkä, että on tavallaan yhdistäny jotain musiikkia johonkin tiettyyn genreen, ja sitten kun perehtyy siihen genreen tarkemmin niin tavallaan tajuu, että eihän tää nyt ihan siihen liitykään... - H9

Neljä informanttia sanoi kirjoittaneensa esimerkkijuttunsa pääasiassa yhdellä istumalla. Rajallinen aika vaikutti tähän eniten. Muilla informanteilla tiedonhankinta ja kirjoittaminen vuorottelivat lomittain prosessin aikana. Kirjoitus oli heillä siis jakaantuneempaa. Jakaantuneempaan kirjoittami-

seen vaikutti myös valittu juttutyyppe, kuten informantilla, joka oli kirjoittanut useista samantyyli-
sistä yhden hitin artisteista.

Siis mä kirjoitin pitkin matkaa, loppujen lopuksi. [...] Mä listasin toki ne ensin ne mitä siihen tulee ja sit mä niistä vaan sit hain sen tiedon, tai siis no oli mulla tietyl tavalla se, kun mä olin siis kattonu ne tost Billboardin kirjasta, että mitä niitä vois olla. Ja sit sen jälkeen mä vaan yksi kerrallaan niist sit kirjoitin ja sit mä päätin sen järjestyksen vast siinä loppuvaiheessa... - H7

Viisi informanttia piti esimerkkitapaustaan tyypillisenä valitun juttutyypin kirjoittamisprosessina. Muut informantit toivat esille jonkin verran epätyypillisiä seikkoja alkaen käytössä olleen ajan vähydestä jutun pituuteen ja käytettyihin tiedonhankintatapoihin. Yhdelle informantille epätyypillistä oli omien tuntemuksien painottaminen jutussaan, joten hankittu tieto oli jutussa vähempiarvoisessa roolissa. Juttua ei rakennettu haastateltavan puheesta löytyvän yllättävän näkökulman ympärille.

Siinä mielessä ei aivan tyypillinen, koska tässä ne omat tuntemukset oli aika isossa osassa sitä juttua. Mä en rakentanu sitä niin, että mä oisin saanu jotain yllättävää selville ja rakentanu sitä sen pohjalle, vaan rakensin sen oman ajattelman pohjalle, johon sitten höystin näillä selvittämilläni asioilla. Yleensä kuitenkin löytyy se näkökulma sieltä haastateltavan puheesta. - H2

Informantit pitivät esimerkkijuttujaan varten käyttämiään tiedonhankintatapoja lähes yksimielisesti tyypillisinä. Poikkeuksena oli informantti, joka ilmoitti, että hänen jutussaan keskeisessä roolissa ollut havainnointi oli tiedonhankintatapa, jota hän oli aiemmin käyttänyt vain harvoin.

Kysymykseen siitä, auttaako jotain juttua varten hankittu tieto myös muiden juttujen tiedonhankinnassa, vastasivat informantit yksimielisesti kyllä. Mitä tahansa juttua varten tehty tiedonhankinta kartutti aina musiikillista tietovarantoa ja pääomaa, jota pystyi hyödyntämään yllättävissäkin tilanteissa.

Kyl mä veikkaan et se on tämmönen, et siinä jokaisen jutun myötä rakennetaan semmosta ihan samaa, ihan samalla tavalla tästä kohtaamisesta [haastateltavan henkilön] kanssa jää sinne tietovarantoon kamaa, joka voi sitten yllättävissä kohdissa nousta pinnalle. - H6

Erään haastateltavan musiikkiharrastuksessaan kirjoittama blogi auttoi häntä tiedonhankinnassa, kun hän kirjoitti samasta aihepiiristä musiikkilehteen.

Varsinkin se mitä mä oon blogiini keränny vuosien varrelta, voidaan puhua jo vuosista kun se on 4-5 vuotta siinä pyöriny, niin ihan selkeesti sieltä mä löydän jotain, saatan löytää jos on jotain tämmösiä, varsinkin selkeitä numeroita, joita tarvii, faktoja, niin ne on saman tien siinä paikalla, että on siitä hyötyä. - H7

Tiettyä juttua varten hankitusta ylijäämäiseltä vaikuttavasta tiedosta voi olla yllättävääkin apua,

etenkin silloin, jos tekeillä olevan jutun merkkimäärä muuttuu. Näin kävi kahden valitun esimerkkijutun kohdalla, joissa merkkimäärä kaksinkertaistui jutuntekoproessin aikana alun perin sovitusta. Toinen kyseessä olevista informanteista katsoi, että juttua varten ei koskaan voi hankkia turhaa tietoa.

...en mä näe että missään vaiheessa vois hankkia ehkä turhaa tietoa, että mieluummin on liikaa kaikkea pohjalla kuin se, että on liian vähän. - H5

4.3.5 Tiedonhankinnan esteet jutun kirjoitusprosessissa

Esimerkkijuttuja kirjoittaessaan viisi haastateltua ei ollut törmännyt mihinkään tiedonhankintaa hankaloittaneisiin esteisiin. Kaksi muuta informanttia totesi, että heidän juttunsa oli sen verran marginaalisen kiinnostuksen kohde, ettei tiedonhankinnalla löytynyt aiheesta kovin paljoa tietoa. Toinen näistä informanteista saikin suurimman osan juttunsa tiedoista haastateltavaltaan.

Yhdellä informantilla pieneksi ongelmaksi muodostui se, että jutun julkaisupäivää aikaistettiin ja haastateltava pystyi lukemaan ja hyväksymään valmiin jutun vasta julkaisua edeltäneenä päivänä. Haastateltava oikaisi jutusta pari kohtaa, mutta jutun pääsisältöä oikaisut eivät enää muuttaneet.

Yhden informantin tiedonhankintaa oli hankaloittanut tekninen este. Tekeillä oli artistin uuden albumin julkaisuajankohtaan suunniteltu juttu ja informantti olisi halunnut albumin aiemmin kuunteleensa. Kuuntelu järjestyi levy-yhtiön tarjoaman stream-yhteyden välityksellä internetistä, mutta verkkoyhteydessä streamiin oli ongelmia. Informantin mukaan tällainen on yleinen vika levy-yhtiöiden tarjoamassa ennakkokuuntelussa.

Ja striimii oli hankala käyttää, se tökki välillä, että mä en saanu sitä albumia ehkä kunnolla haltuun. Se oli ehkä semmonen ongelmallisin, mut se nyt on arkipäivää näis yleensäkin. - H4

Informantteja pyydettiin mainitsemaan muita juttujaan, joiden tekemisessä he olivat törmänneet tiedonhankinnan esteisiin. Jonkinlaiseksi haitaksi tai esteeksi voitiin kokea ulkomaalaisten haastateltavien vaikeaselkoinen aksentti tai puhetapa, joten vuorovaikutus haastateltavan kanssa jäi puutteelliseksi.

...muistan yhenkin haastattelun minkä tein, niin kyseisellä henkilöllä oli niin raju englannin aksentti, että en mä ymmärtäny mitä se sano, ja sitten tietysti haastattelusta tulee semmonen, että koska mä en ymmärrä mitä se sanoo, niin en mä pysty mitenkään reagoimaan siihen siinä mielessä, että se tyssäs ihan täysin. Sit mun pitää nauhalta kuunnella varmaan kymmenen kertaa se, mitä [alatyylinen ilmaus] tässä sanotaan. - H1

Jos haastateltava ei saavu paikalle tai ota toimittajaan sovitusti yhteyttä, voi haastattelu jäädä tekemättä. Artisteja paljon haastatelleet informantit totesivat, että näin saattoi käydä etenkin ulkomaalaisten artistien kohdalla.

...ei ole tyrkytetty sitä haastattelua, vaan se on omasta aktiivisuudesta [kiinni], että silloin saattaa olla usein mahdollista, että sitä ei lupaavista lähtökohdista huolimatta synnykään koskaan. Mutta jos mä mietin musiikkitoimittajan uraa: perustilannehan on, että ulkomaalaisten kanssa vaan se sovittu haastattelu ei toteudu. [...] Ja se on aika yleinen. - H2

Lähteen puuttuminen tai hankala saatavuus voi olla myös ongelma musiikkikirjoittajalle. Kirjastoja muita informantteja enemmän suosiva informantti oli kohdannut tällaisia hankaluuksia kirjastossa asioidessaan.

...yhtä juttua varten niin oli yllättävän vaikee löytää millekään kielelle käännetty versiota kirjastosta [teoksen] libretosta. Sitten kun mun saksa ei oo tarpeeks hyvää, että mä oisin siitä voinut kattoo kyseiseen pikku projektiin tarpeellisia asioita. Mutta tämmösiä, että jos tarttee jotain tollasta, ja sitten tolla klasaripuolella [klassisen musiikin puolella] sitä tulee ehkä enemmän vastaan. Vaikka sekin on varsin hyvin dokumentoitu tässä vuosisatojen saatossa, niin silti välillä törmää kirjastolaitoksessa puutteisiin. - H6

Musiikkitoimittajina toimivilla informanteilla oli havaittavissa muita informanttikirjoittajia voimakkaampaa taipumusta tiedon etsimiseen myös vaihtoehtoisista lähteistä. Tämän toi esille myös informantti, joka ei mieltänyt itseään musiikkitoimittajaksi, eikä esimerkiksi ollut koskaan haastatellut ketään juttujaan varten.

Toi on ehkä semmosessa jos tekee jostain artistista juttua, niin varmaan tulee enemmän esiin. Ei mulla oikeestaan tollasta. Mullon aika selkeesti ne lähteet siinä sit, että mä tietyllä tavalla lukkiudun niihin, et jos mullon ne, niin en mä sitten kissojen ja koirien kanssa rupee sitä tiettyä tietoa hakemaan, vaan mä ehkä yritän ratkoa sen ongelman sitten niillä mitä on. - H7

Tutkijana toimiva informantti katsoi, että sekä toimittaja että tutkija joutuu tiedonhankinnassa etsimään tietoa sinnikkäästi muista lähteistä, jos ensimmäisestä esiin tulleesta lähteestä sitä ei löydykään. Epätarkan tiedon löytyessä vaihtoehtona on myös sen sisällyttäminen juttuun epämääräisesti.

Kyl mä luulen, että sekä toimittajan että tutkijan taustan kautta tuntuu, että se lähteiden ettiminen on jotenkin niin selkärangassa ja niin helppoo, ettei sitä oikein ajattele, että ”voi hiivatti kun nyt ei tullu tästä ensimmäisestä lähteestä mitään”, niin pitää sepittää tai tehdä jotain muuta. Sitten ehkä muutama ootteeseen oon pyrkinyt muotoilemaan jonkun asian mahdollisimman epämääräisesti ja moniselitteisesti, jos ei oo löytynyt sitä tarkkaa tietoa. - H9

Informantit eivät kokeneet, että aikapula olisi heille välttämättä tiedonhankinnan este. Aikapulan katsottiin vaikuttavan enemmän jutunkirjoittamisvaiheeseen. Yhden informantin mukaan jutuista

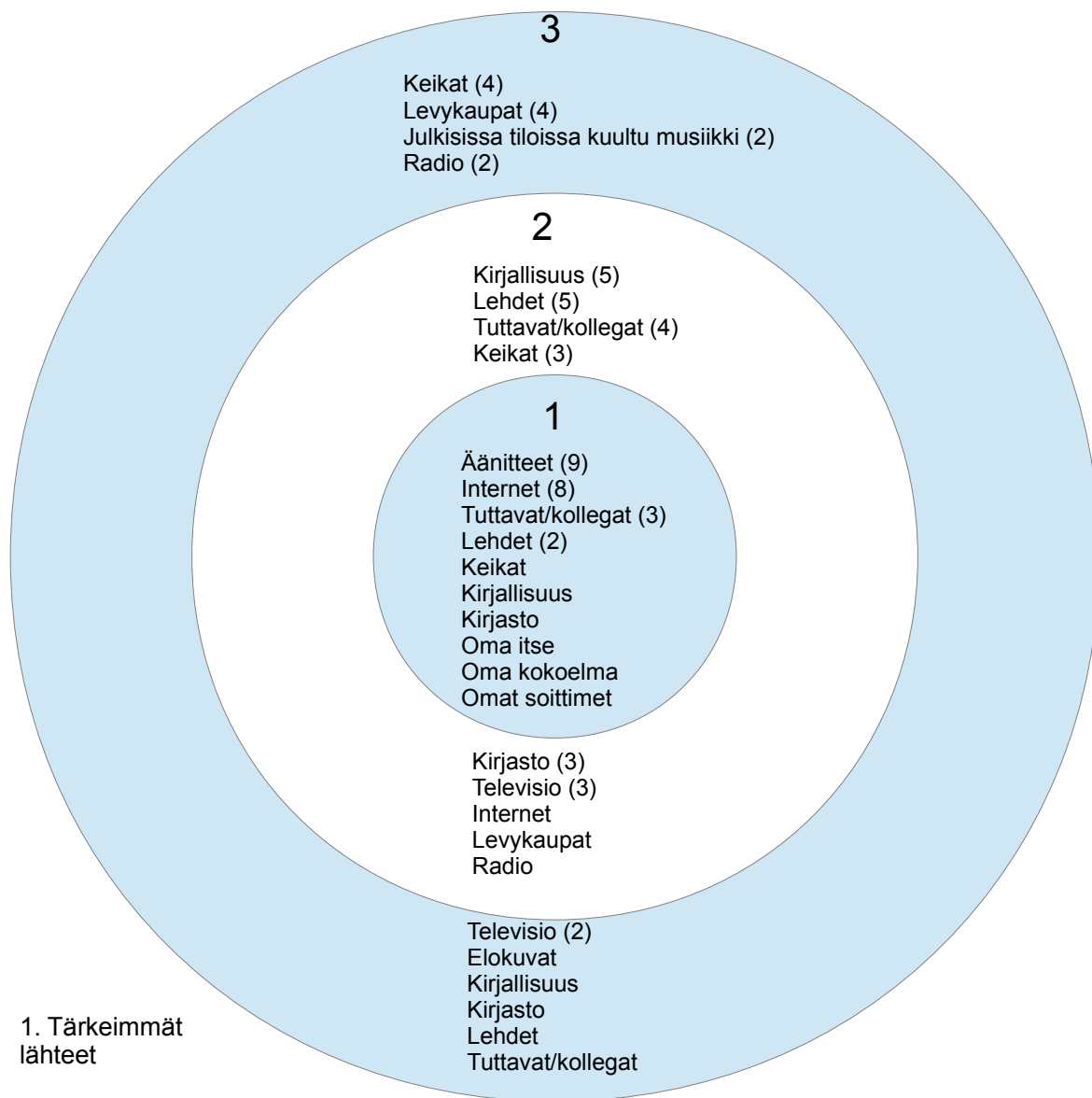
tulisi aina parempia, jos aikaa olisi enemmän käytettävissä. Toisen mielestä esimerkiksi haastattelujen lisääminen juttuun on perusteltua ainoastaan erityistapauksissa: jutusta tulee pitempi-aikaisella tiedonhankinnalla aina erilainen, mutta ei välttämättä parempi. Rajallisuus tulee vastaan tiedonhankinnassakin. Kaikkia lähteitä aiheesta ei ole välttämättä mielekästä tai ajallisesti järkevää käydä läpi, vaikka tämä lisäisikin kirjoittajan asiantuntemusta.

Varmaan joissain tapauksissa, olis silleen hyvä lukee, tai olis kiva lukee kaikki kirjat aiheesta, mutta sitten jossain vaiheessa vaan tajuaa, ettei tästä nyt, en mä pysty vaan kertoa kaikkiaan niitä lukeen, tähän kaikkee. - H8

Liiallisen tietomäärän kohtaaminen tiedonhankinnan aikana ei ollut sekään este musiikkikirjoittajille. Informantit katsoivat osaavansa erotella juttujensa kannalta olennaiset tiedonlähteet internetin tietomassasta.

4.4 Tiedonhankinta harrastuksellisessa toiminnassa

Informantit piirsivät tiedonlähdehorisontin myös musiikkiharrastukseen liittyvästä tiedonhankinnastaan. Samalla tavoin kuin kuviossa 3 (kts. sivu 36), tulkittiin myös näissä tiedonlähdehorisonteissa vyöhykkeen rajalle tai reunalle sijoitettu lähdetyyppi tärkeämmälle alueelle sijoittuvaksi. Niin ikään sulkuihin on merkitty kuinka monta kertaa lähdetyyppi esiintyi informanttien tiedonhankintahorisonteissa ja sulkulukema on jätetty merkitsemättä, jos lähde esiintyi vyöhykkeellä vain yhden kerran. Tulokset esitetään kuviossa 4:

1. Tärkeimmät lähteet

2. Vähemmän tärkeät lähteet

3. Vähiten tärkeät lähteet

KUVIO 4: Informanttien tiedonlähdehorisontit musiikkiharrastuksen kontekstissa

Oman kokoelman esiintyminen vain kerran informanttien harrastuksellisissa tiedonlähdehorisonteissa ei ole indikatiivista: informantteja ei piirtohetkellä pyydetty sitä erityisesti merkitsemään horisontteihin, joten vain yksi informantti laitto sen horisonttiinsa. Samoin voi tulkita ainoan merkinnän ”omasta itsestä” informanttien tiedonlähdehorisonteissa.

4.4.1 Lähdetyyppien kuvaukset ja syyt lähdetyyppien preferointiin

Äänitteet. Äänitteet sijoituivat poikkeuksetta tärkeimmälle tiedonlähdevyöhykkeelle. Äänitteiden rooli korostuu informanttien musiikkiharrastusta palvelevassa tiedonhankinnassa entistä enemmän, koska tällöin ei käytetä jutuissa olevaa näkökulmallista painotusta, niin että esimerkiksi artisti persoonana olisi enemmän kiinnostuksen kohteena kuin itse musiikki. Jokaisen informantin tiedonlähdehorisontti vaikutti pyörivän äänitteiden ympärillä. Yhdellä informantilla äänitteiden musiikillinen sisältö meni ylivoimaisesti kaiken muun kiinnostuksen edelle.

Mullon aika suuressa osassa varmaan moneen muuhun verrattuna se ite musiikillinen sisältö siinä, että sit yleensä jos se on herättänyt kiinnostusta niin vasta jälkikäteen selvitän, että mistäpäin tää on... ja mä hyvin vähän esimerkiks luen mitään haastatteluja enää nykyään, että ei hirveesti. Tavallaan enemmän se, että mitä musiikin sisältö tuo lisää siihen omaan musiikin esittämiseen [tekstimuodossa]. - H2

Internet. Tärkein musiikkiin liittyvän oheistiedon hankintakanava oli internet. Sen läheisyys ja tiedonhakuun käytettävän ajan rajallisuus olivat keskeisiä syitä internetin preferointiin. Facebookin kaltaiset sosiaaliset mediat olivat kaikkien informanttien käytössä.

...sieltä [internetistä] tulee sen kuuntelun ohella, kuunnelleksakin katottua tosi paljon asioita. Se kuuluu tohon tärkeimpään kastiin. - H6

Internetiä pidettiin musiikkiharrastuksen kontekstissa yhtä lailla luotettavana kanavana kuin ammatillisen tiedon hankinnassakin. Internet saattoi olla joillekin informanteille pääasiallinen tekstimuotoinen lähde. Sitä käytetään sekä aktiiviseen että passiiviseen tiedonhankintaan. Internet avaa reittejä tiedonlähteisiin, joita ei muuten tulisi fyysisessä muodossa hankittua tai luettua.

Laitetaan vielä erikseen passiivinen netti, että mitä sieltä suodattuu. Se saattaa saada kiinnostumaan jostain, vaikka [erään Facebook-ystävän artistijuttu], etten nyt ois missään nimessä lehtee lähtenyt hankkimaan tai edes lukemaan sen takia, mutta kun [ystävä] linkitti, niin ihan kiva kattoo ja kyllä siitä taas aukes jotain sellasia perspektiivejä, joista voi joskus olla hyötyä. - H9

Internet vaikuttikin niin voimakkaasti informanttien tiedonlähdehorisonteissa, että lähes jokainen haastateltu sijoitti sen tärkeimpien lähteiden vyöhykkeelle. Kenties internetin vuoksi esimerkiksi kirjallisuus ja lehdet sijoituivat pääasiassa vähemmän tärkeiden lähteiden (eli toiselle) vyöhykkeelle.

Tuttavat ja kollegat. Ystävien, tuttavien ja kollegoiden muodostama piiri ei ollut tärkeimpiä musiikkitiedon hankinnan lähteitä. Lähdetyyppi sijoittui pääasiassa vähemmän tärkeille vyöhykkeille. Tuttavia ja kollegoita kiinnostava musiikki menee myös osittain päällekkäin informanttien oman kiin-

nostuksen kanssa. Myös musiikkitiedon lähteinä heitä pidetään luotettavina.

Tässäkään se ei ole mitään heterogeenistä massaa, vaan siellä on lähdekritiikki erittäin suuressa osassa, henkilöstä riippuen. - H2

Kaikkia suosituksia ei kuitenkaan ehditä ottaa huomioon, etenkin jos niitä tulee tuttavapiiriltä usein ja oma harrastukseen käytettävä aika on rajallinen.

...usein on just se, että kavereiden kanssa on mukava puhua musiikista, mutta sit jos on jotain hardcorenörttejä, niin sitten tulee konekiväärilahdilla kaikkea suositusta, niin sitten siihen ehtii joskus paneutuun, mutta ei silleen, että kirjoitanpa huomenna tästä blogiin. [...] Mut usein kavereiden suositukset ehkä harmillisen usein jää pikkasen vähäisemmälle huomiolle. - H3

Lehdet. Musiikkilehdet toimivat musiikkiharrastuksen tukena. Lehdissä tuleva tieto ei välttämättä ole ajankohtaisuuteen sidottua. Informanttien musiikkikiinnostus ei rajoittunut pelkästään viimeisiin ja ajankohtaisimpiin julkaisuihin, joten on ymmärrettävää, että vanhoistakin lehdistä saatiin löytää itseä kiinnostavia asioita.

Ei se tieto vanhene sillä tavalla, omasta näkökulmasta. Usein on paljon kiinnostavampaa ja inspiroivampaa lukea sitä vuoden -97 Rumbaa kuin uusinta. Sieltä voi löytää enemmän asioita. - H2

Joitain musiikkilehtien käyttöä rajoittaa kuitenkin se, ettei vanhoja juttuja saa käsiinsä kovin helposti. Eräs informantti kertoi, kuinka vaikeaa hänen on ollut löytää tiettyjä vanhoja suomalaisia musiikkilehtiä kirjastosta. Internetistä musiikkilehtien löytäminen ja käyttäminen olisi kätevintä, muttei aina mahdollista.

Se löytäminen on vaikeeta, ja näitä ei oo millään tavalla... monissahan paikoissa on siirretty, digitoitu, että sä löydät jonkun Pitchforkin taikka minkä tahansa vanhan Rolling Stonen. Välillä ei ollu niitä, mutta nyt on. - H8

Musiikkilehtien käyttö painottui vahvasti omaan kokoelmaan, eli niihin lehtiin, joita itse tilattiin tai muuten hankittiin. Vanhat lehdet saattoivat olla hyödyllisiä tiedonhankinnallisesti, mutta niitäkin saatettiin poistaa omasta kokoelmasta niiden hankalaksi koetun käytettävyyden takia.

...sen jotenkin huomaa kun vertaa Rockmusicaa [suomalainen musiikin verkkomedia 2000-luvun alusta] ja Nuorgamia niin silloin vielä kun mä kirjoitin Rockmusicaan, niin mulla oli ihan järjetön määrä vanhoja Soundeja ja Rumbia, joita pengoin aika paljon ja sitten muutaman muuton myötä totesin, että en mä nyt enää niitä jaksa. - H9

Keikat. Keikkoja ja konsertteja informantit eivät pitäneet tärkeimpinä tiedonhankintatilanteinaan. Niissä viihteen ja tiedonhankinnan raja saattoi olla muutenkin vaikeaa määrittää. Keikat ja konsertit merkittiin lähes poikkeuksetta vähemmän tärkeille vyöhykkeille tiedonlähdehorisontissa. Keikkajär-

jestäjänä toimiva informantti tutustui uusiin bändeihin myös muuten kuin keikkatilanteessa: keikkale bändejä valikoidessaan. Hän itse ehti käydä konserteissa vain harvoin.

Mä järjestän keikkoja ja jotain muuta tollasta, niin tulee tsekattuu aika paljon kamaa jota ei oo ikinä kuullu ja kyllä se mulla rajottuu aika pitkälle omiin keikkoihin ja sitten tommosiin ”kiinnostava uusi bändi” -keikkoihin just, edellä mainitun ajan puutteen vuoksi. En mä voi kauheen montaa iltaa kuukaudessa realistisesti olla ulkona. - H6

Aikapula rajoitti keikoilla käyntiä myös muilla informanteilla. He sanoivat tuntevansa ihmisiä, jotka käyvät niillä huomattavasti useammin kuin he itse. Eräs informantti koki kyseenalaiseksi sen, voiko keikkoja pitää tiedonhankintana. Hänelle keikoilla käynti oli enemmänkin tutusta artistista nautiskelua kuin uusien itselle mieluisien artistien etsimistä.

Mä en aattele sitä tiedonhankintatapana, se ei oo tietoisesti niin, mut toki jos joku artisti kiinnostaa, niin menee sitten keikalle. Mä esimerkiks meen nyt lauantaina [artistia] kuunteleen, tietyl tavalla, kun mä oon kuunnellu sitä levyä ja silleen, että se ei oo ehkä tiedonhankintaa enää siinä vaiheessa vaan se on enemmän fiilistelyä ja ehkä siinä mielessä taas mun asenteeni voi muuttua, siihen artistiin sit sen jälkeen. [...] En mä lippuja hanki keikalle, jos mä en tiedä siitä artistista vähintään monia kappaleita. Mut mä käyn loppujen lopuks aika vähän kuitenkin, lukumäärällisesti. - H7

Kirjallisuus. Kahta lukuun ottamatta kaikki haastatellut ilmoittivat hyödyntävänsä kirjallisuutta, joskin kirjat sijoitettiin pääasiassa toiselle, vähemmän tärkeiden lähteiden vyöhykkeelle.

Haastatteluissa oli havaittavissa kiinnostus artistielämäkertoihin, mutta joidenkin kiinnostus niihin oli vähentynyt vuosien myötä. Erilaisten kirjallisuuslähteiden preferointi riippui pitkälti henkilökohtaisesta kiinnostuksesta. Tietyt artistit voivat kiinnostaa erityisesti, mutta näiden artistien sijoittaminen omaan musiikilliseen yleiskuvaan saattaa kiinnostaa joitain enemmän kuin yksityiskohtaisesti johonkin artistiin tai musiikkilajin ominaispiirteeseen paneutuminen. Tällöin tietyn kirjallisuuden tarjoama syvälinen näkemys artistista ei itsessään ole kiinnostava.

Se oma harrastuksellinen, se on enemmänkin sellasta haravointia, pintaharavointia ja sitten kuuntelemista itellä. Se ei oo mulla niinkään, että johonkin yhteen aiheeseen tunkeutus hirveen syvälle, että lukis [Erik] Tawaststjernan Sibeliuksen kirjan tyypisiä teoksia. Se harrastuksellinen tiedonhankinta, niin siinä saattaa olla satoja kohteita päivän aikana, mistä lukee tietoa. - H2

Musiikkiharrastusta palvelevassa tiedonhankinnassa kirjallisuus palvelee myös ammattitoimintaa ja antaa omalle kirjoittamiselle valmiuksia, kuten yhden informantin näkemykset kritiikin teoriasta osoittavat.

Haluaisin lähestyä kaikkea musiikkikirjoittamistani mahdollisimman sosiologisesti. Mietin hyvin paljon omaakin musiikin kuuntelua ja sitä miten mä kirjoitan tosi bourdieulaisittain. Ja sitten toisaalta Frankfurtin koulukunta, Baudrillard, on mun mie-

lestä kaikelle nykyiselle popkulttuurille hirvittävän tärkeää teoriataustaa. Pysin siihen, että pystyis löytämään maksimaalisen teoreettisen hahmotuksen, että eri asia on se, että miten sen lähtee kirjoittamaan. - H5

Yksi haastateltavista katsoi kirjallisuuden antavan hänelle tärkeää tietoa musiikin kontekstualisointiin aikakauden mukaisesti. Tähän vaikutti hänen tutkijan taustansa.

Onhan mulla yhteiskuntatutkijan konteksti kaikkeen mitä tekee ja just tommonen, aikakaudet, ajankuvat, niin niihin liittyvä kulttuuriteoria, mut se ei ehkä niinkään tuu itte musiikin kautta, että se on enemmän semmonen asia, mitä hakee muuten kirjallisuudesta, tiedekirjallisuudesta, netistä, dokumenteista, ihan puhtaasti kiinnostuksen takia, mutta se sitten vaikuttaa siihen, että millaisia näkökulmia musiikkiin valitsee ja miten sitä musiikkia kontekstualisoi. - H9

Omat soittimet. Yksi informantti ilmoitti käyttävänsä harrastustiedonhankinnassa omaa soitinta, samalla lailla kuin oli maininnut käyttävänsä sitä musiikkijuttuja kirjoittaessaan. Tämä oli hänellä musiikinkuunteluprosessiin kytkeytyvä tapahtuma.

Mä tosin paljon soitan kuunnellessa. [...] Haluaa vähän ymmärtää miten ihminen ajattelee, niin sitä mä teen sit yleensä kitara kädessä. - H6

Kirjasto. Neljä yhdeksästä informantista ei käyttänyt lainkaan kirjastoa tiedonhankintapaikkana, tai jos käytti, niin erittäin harvoin. Kirjasto ei tämän vuoksi sijoittunut heillä millekään harrastustiedonlähteiden vyöhykkeelle. Kirjastoa käyttävät hakivat sieltä itselleen lähinnä kirjallisuutta, mutta jotkut hakivat sieltä myös vanhoja musiikkilehtiä. Musiikkiäänitteiden kuunteluun tai lainaukseen kirjastoa käytettiin harvemmin. Musiikkiäänitteitä hakivat kirjastosta enimmäkseen informantit, joilla oli kiinnostusta marginaalisempiin musiikkigenreihin. Näitä äänitteitä ei välttämättä saanut yhtä helposti internetistä kuin kirjastosta, joka pyrki edustamaan kokoelmissaan myös marginaalisempia musiikin tyyliä.

Kirjastoa käyttävilläkin oli tietynasteinen kynnys sinne lähtemiseen. Kirjastoon lähdettiin pääasiassa etsimään jotain tiettyä asiaa, ei niinkään selailemaan kokoelmia. Kirjaston toiselle tiedonlähdetisarontin vyöhykkeelle sijoittanut informantti kertoi pitävänsä kirjastoja mieluisina paikkoina, mutta ei käyttänyt niitä enempää aikapulan vuoksi.

Mä tykkään kirjastoista kauheesti paikkoina, että ainut kynnys [sinne menemiseen] on aika. Sitä ei mul vaan tässä lasten ja palkkatyön tai tommosen bändisoittelun paineessa kauheesti oo. - H6

Ryhmän nuorin informantti totesi suoraan, ettei hän ollut koskaan käyttänyt kirjastoa, ei ammatillisiin, eikä harrastuksellisiin tarpeisiinsa. Hän osti esimerkiksi kirjallisuutensaakin itse tai lainasi sitä

tuttavapiiriltään.

En oo varmaan ikinä käyttäny kirjastoo, että oon saattanu lainata kirjoja tai lehtiä joltain kavereilta, tai ostaa kirjoja tai hankkii kirjoja. [...] Paljon mullon aiheena kirjallisuutta ostettuna, kun on vaan ollu, että en mä saa näitä kuitenkaan ikinä palautettua. - H5

Levykaupat. Informantit käyttivät fyysisiä levykauppoja, mutta ne eivät olleet tärkeitä tiedonhankinnan paikkoja. Viisi informanttia merkitsi ne tiedonlähdehorisontteihinsa ja silloinkin pääasiassa vähiten tärkeiden lähteiden vyöhykkeelle. Laplanten ja Downien (2011, 208) mainitsemaa äänitteiden selailua eivät informantit levykaupoissa niinkään harjoittaneet, tai jos harjoittivat, niin he eivät pitäneet sitä tiedonhankintana. Levykaupoissa käynnissä oli havaittavissa samaa kuin kirjastoissa käymisessä: sieltä haettiin jotain tiettyä, jonka hakemisesta oli päätetty jo erikseen etukäteen. Informantit tuntuivat siis pitävän tiedonhankintaa omalla kohdallaan toimintana, jossa haetaan jotain ennalta määriteltä tietoa, eikä satunnaisesti törmätä tiedonlähteisiin.

Levykauppoihin liittyi myös sosiaalinen aspekti ja levykauppioiden tarjoamat musiikkisuositukset, jotka yksi informantti toi esiin.

En mä sitä lähde erikseen hankkimaan, mutta kyl noi levykauppiat lähinnä Stupidosta ja Black and Whitesta tuppaaavat usein suosittamaan mulle sellaisia asioita, mutta se on sitten ihan musiikin kuluttajana enemmän. - H6

Tätä levykauppoihin liittyvää sosiaalista tiedonhankinnallista viitekehystä eivät kuitenkaan muut informantit maininneet. Kaksi heistä totesikin, että tiedonhankinnan elementti puuttui heidän omista levykaupakäynneistään kokonaan. Levykaupoissa käyminen saattoi olla ”persoonatonta”, joten siihen ei kuulunut musiikkisuositusten kysyminen levykauppiailtakaan.

Tosiaan on mulla enemmänkin se, että levykaupat, siit puuttuu sellanen, mun aikana ei oo ikinä ollu sellasta kohtauspaikkautuvuutta, niin käytännössä puheet pyörii ja keskusteluaiheet elää enemmän internetissä. - H5

En mä kyl oo ikinä varmaan pyytäny levykaupasta silleen [suosituksia]. [...] Se on tietysti jos tuntee levykauppiat. Mulle se on aina ollu aika persoonatonta hommaa, että en mä oo kauheesti jutellu heidän kanssaan. - H8

Televisio. Televisio sijoittui viidellä informantilla toiselle ja kolmannelle tiedonlähdehorisontin vyöhykkeelle. Muut informantit jättivät sen mainitsematta musiikkiharrastusta palvelevassa tiedonhankinnassaan. Television seuraaminen musiikkitiedon etsinnässä oli informanteilla enemmän satunnaista ja se saattoi liittyä oman musiikillisen tietämyksen aukkojen paikkaamiseen ja yleissivistykseen.

...mä en ehkä tietoisesti artikuloi sitä, että nyt on tiedossa aukko, joka pitää täyttää, vaan tavallaan siis vähän mahdollisuuden mukaan, että jaaha, nyt tulee dokumentti vaikkapa taistolaislauluista ja niistähän mä en oikeestaan tiedä paljoo, se on kiinnostava ilmiö, sitten katotaan. Kuten mulle aikoinaan kävi kun tuli YLEltä varsin laaja hyvä dokkari, ja seuraavana päivänä olin sitten ostamassa Agit Propin levyä, vasta silloin tajusin, että nythän on vappuaatto, että juuri oikea aika ostaa näitä. - H9

Radio. Radio oli käytössä musiikkiharrastukseen liittyvässä tiedonhankinnassa vain kolmella informantilla, silloinkin perifeerisille vyöhykkeille sijoittuen. Radiota ei välttämättä käytetty tiedonhankinnassa perinteiseen tapaan, vaan yhdellä informantilla radioiden soittolistat yhdistyivät hänen vahvaan kiinnostukseensa myyntilistamusiikkia kohtaan.

Itse asiassa radion rooli on hirveesti vähentynyt, loppujen lopuksi. Tai oikeestaan se sulautuu nettiin aika pitkälti. [GT: Niin ja sieltä kuuntelet?] Tavallaan sieltä monesti, esimerkiksi jos aatellaan uutta musaa, niin mä saatan käydä radioiden soittolistoja netistä lukemassa, että onko siellä jotain jännää. - H7

Julkisissa tiloissa kuultu musiikki. Kaksi informanttia mainitsi erikseen sattumalta julkisissa tiloissa kuulemansa musiikin, mikä on esimerkki sattumanvaraisesta tiedonhankinnasta. Kyseeseen saattoivat tulla niin liiketilojen taustamusiikki kuin tiskijukkien baareissa valikoima musiikki. Tällainen oli kuitenkin harvinaista tiedonhankintana tai tiedonhankintaprosesseja laukaisevana toimintona.

Elokuvat. Yksi informantti merkitsi elokuvat tiedonlähdehorisonttiinsa perifeeriseksi harrastukselliseksi lähteeksi, mutta niistä ei keskusteltu haastattelutilanteessa.

4.4.2 Verkkolähteiden erittely ja kuvaukset

Jotkut informantit sijoittivat myös musiikkiharrastusta palvelevat spesifit verkkolähteet tiedonlähdehorisontin eri vyöhykkeille. Ammatillisessa ja tehtävälähtöisessä toiminnassaan he eivät tätä niinkään tehneet. Näitä vastauksia ei kuitenkaan esitetä tiedonlähdehorisonttiympyrässä, koska spesifeistä verkkolähteistä ei puhuttu kaikkien informanttien kanssa. Tässä alaluvussa tarkastellaan verkkolähteitä, joita informantit sanoivat erikseen käyttävänsä musiikkiharrastukseen liittyvässä tiedonhankinnassaan. Luvussa 4.3.2 mainitut verkkolähteet jätettiin tästä alaluvusta pois, osittain siksi, että informanttien ammatilliset ja harrastukselliset lähteet menevät pitkälti päällekkäin.

Internetissä ilmestyvät musiikkimediat. Tältä osin tulevat kyseeseen myös printtilehtinä ilmestyvien medioiden verkkoversiot. Osa informanteista kertoi käyttävänsä edelleen fyysisiä kopioita uusista lehdistä, eikä pelkästään vain vanhoja numeroita, joita ei internetistä ole saatavissa. Internetin ja

lehtien raja voi taten olla hankalasti hahmotettavissa.

Joo se [internet] on ehdottomasti se, mistä [tiedonhankinta] aina lähtee. Sit jossain tollasel tasolla on ehkä lehdet. Mutta ne vähän elää tietty ton kanssa yhteen. - H5

Sosiaalinen media. Jotkut informantit mainitsivat myös Facebookin tulevan kyseeseen tiedonhankinnan lähteenä. Facebook oli ainoa sosiaalisen median palvelu, jota useampi informantti sanoi käyttävänsä. Toimittajana työskennellyt informantti katsoi saavansa Facebookista ja ahkerasti käyttämästään Twitteristä paljon ajankohtaista informaatiota ja keskustelunaiheita myös musiikkiaiheiden ulkopuolelta.

...ylipäättään [sosiaalinen media] ei koske pelkkää musiikkityypistä tiedonhakuu, vaan ylipäättään kaikkee, että se on se minkä kautta hengittää ne puheenaiheet itselleen ja uudet ideat ja kaiken ajankohtaisuuden. - H5

Sosiaalinen media liittyy myös tuttavien ja kollegoiden kanssa käytävään musiikkiaiheiseen keskusteluun. Näiden lähdetyyppien rajanveto voi myöskin olla hankalaa. Yksi haastatelluista totesikin, että sosiaalinen media ja fyysinen kanssakäyminen ovat hänelle käytännössä samoja asioita.

...mä periaatteessa yhdistän sen sosiaalisen median ja muut ihmiset, koska se on käytännössä sinänsä samaa puhutko asiasta Facebookissa vai kasvotusten... - H7

Sosiaalisessa mediassa ammatilliset ja musiikkiharrastuksen rajat sekoittuvat kuitenkin vahvasti. Alla olevalla informantilla Facebook toimii yhteydenottokeinona artisteihin myös jutunkirjoitusta varten. Facebook on madaltanut hänen kynnystään ottaa artisteihin yhteyttä ja kysyä heiltä kysymyksiä, joita hän ei välttämättä muuten kysyisi.

Tietyllä tavalla Facebook on madaltanu kynnystä just siihen, että tänne kun laittaa haastattelut tai vastaavat [...] että, muutamien artistien Facebook-sivut [ovat] seurannassa ja jopa sitä kautta on ollu just johonkin [artistiin] tai muuhun jossain, esittäny jonkun one-linerin, kysymyksen, privaattipuolella, ja vastauksia on tullut. Ei pidä väheksyä, ilman Facebookia niitä kysymyksiä ei kysyis. - H9

Sama informantti toi esille myös Facebookin kautta tulevan lukijapalautteen, joka voi saada aikaan uusia tiedonhankintaprosesseja tai mahdollisesti jopa uusia juttuja. Sosiaalinen media yhdistyy taten vahvasti myös ammatillisen ja tehtävälähtöisen tiedon hankintaan.

Keskustelufoorumit. Internetin lukuisten musiikkikeskustelupalstojen lisäksi haastatellut hyödynsivät yksityisiä internetin keskusteluryhmiä. Ne palvelivat lähinnä ammatillisia tarpeita, mutta myös harrastuksellisia. Muun muassa Rumba-lehden avustajafoorumi ja Nuorgamin kirjoittajien suljettu Facebook-ryhmä mainittiin esimerkkeinä tällaisista verkkotiedonlähteistä.

Se internet on iso juttu, sekä sosiaalinen media. Joku vaikka Rumba-lehden avustaja-

foorumi, siellä puhutaan paljon uusista levyistä. - H4

Haastatelluilla oli yksilöllisiä preferenssejä myös näiden verkkolähteiden osalta. Yhdellä informantilla keskustelufoorumien intensiivinen seuraaminen vaikutti muun muassa siihen, ettei hän seurannut musiikkiblogeja ollenkaan.

Yksittäiset informantit toivat haastattelutilanteissa esille myös seuraavat verkkotiedonlähteet:

- YouTube-videopalvelu
- Helsingin kaupunginkirjaston aineistotietokanta
- Musiikkifestivaalien sivustot
- Myyntilistasivut (kuten amerikkalainen Billboard)
- Musiikki- ja videoblogit: musiikkiarvosteluja tekstimuodossa tai jopa videomuodossa

Informanttien puheista ilmeni verkkotiedonlähteidenkin kohdalla, että he käyttävät samoja lähteitä niin ammatillisessa kuin harrastuksellisessakin toiminnassaan.

4.5 Tiedonhankintaan motivoivat tekijät

Informantit kokivat ymmärrettävästi tyydytystä heille uutta, mieluisaa musiikkia löytäessään. Innostus ei rajoittunut pelkästään yksittäisiin artisteihin, vaan myös genreihin. Tämä oli havaittavissa myös Laplanten ja Downien (2011, 205) tutkimuksessa montrealilaisten nuorten aikuisten musiikkiharrastuksesta. Vanhin haastattelemani henkilöistä kertoi vieläkin löytävänsä häntä kiinnostavia musiikin osa-alueita.

Tälleen käy aina usein, ja sehän on se hieno juttu, että nytkin vielä, mä oon 41-vuotias, mä oon jostain 12-13-vuotiaasta asti aika aktiivisesti kuunnellu. Mä vieläkin törmään sellasiin musiikin alueisiin, jotka on ihan uusia, tämmönen, mikskä sitä nyt sanos, sellasta juoppojen tekemää satanistiredneckcountrya [...] siin on älyttömästi ihan kaikkii, että mä tunsin siitä skenestä lähinnä Joe Buck Yourselfin enkä muuta, se sitten selvästi lähtee viemään syvemmälle ja syvemmälle. - H6

Informantit vastasivat, että musiikin tiedonhankintaan heitä motivoi usein halu tuoda itselleen mieluisaa musiikkia laajemman yleisön tietoisuuteen. Harrastuksellisessa toiminnassa löydettyä musiikkia voidaan tuoda esiin ammatillisessa tai tehtävälähtöisessä toiminnassa. Kaikki lähtee kuitenkin omasta innostuksesta ja sitä seuraa mahdollisesti uudesta kiinnostuksesta muille kertominen.

Semmonen ajatus, että löydän bändin enkä halua, että kukaan muu kuuntelee sitä, niin se on jotenkin tosi päinvastaista sille mitä mä teen. Enemmänkin silleen, että se ei hirveesti motivoi, oo syynä sille, tai varsinainen motiivi, mutta... [GT: Osaa avata sitä il-

miötä muille niin?] Ilmiön avaaminenkin on tällöinen, mutta kyllä just se, että jos mä löydän jotain siistiä, niin mä hehkutan siitä hirveesti, mutta se ei oo lähtökohtainen ta-voite, että mä etsin siis semmosta, että mä pääsen hehkuttamaan niitä, vaan mä etsin puhtaasti täysin subjektiivisista syistä kaiken ekana ja sit ehkä jaan jotain. - H5

Kaikki motiivit eivät ole pelkästään omasta mielihyvystä lähteviä, vaan myös jonkinlaisen yleisivistävän kuvan rakentaminen voi olla musiikkikirjoittajan toiminnan tarkoituksena sekä musiikkikirjoittamisessa että harrastustoiminnassa. Tällöin tulee kyseeseen myös itselle vähemmän mieluisan musiikin esittely. Yhden informantin mukaan tiedonhankinnassa on vaikea rajata pois musiikkia, joka ei itseä paljoa kiinnosta.

Ei se välttämättä itselle mieluisa [musiikki], vaan ylipäänsä monipuolisuus ja semmonen, että asioita, joita ei muuten välttämättä kauheesti tuoda esille. Muttei niinkään oman agendan ajaminen. Vaikkapa jos miettii näitä [järjestämiäni DJ-iltoja], niin en mä jokaista biisiä siellä välttämättä palavasti rakasta. Vaan kuuluu sitten johonkin suurempaan. [...] Sitä on hirveen vaikea hankkia tietoa niin rajatusti, ettei tavallaan sellaista vähemmän kiinnostavista tihkuis. Ei voi silleen alkuaine kerrallaan hakee tietoa, vaan musiikissa sitä tulee vähän joka puolelta. - H2

Tämä näkemys poikkeaa Laplanten ja Downien (2011) tutkimuksesta, jonka harrastajainformanteilla ei välttämättä ollut kiinnostusta heille epämieluisaan musiikkiin. Valtaosalla Laplanten ja Downien haastattelemissa nuorista oli kiinnostusta vähemmän tunnettuun, niin sanotun mainstreamin (valtavirran) ulkopuoliseen musiikkiin, joka liittyi taas kielteiseen suhtautumiseen itse mainstreammusiikkia kohtaan. (Laplante & Downie 2011, 206.) Musiikkikirjoittajilla voidaankin tästä poikkeavasti havaita pyrkimystä jonkinlaisen musiikkikentän yleiskuvan rakentamiseen ja esittämiseen, mikä heijastuu myös heidän kiinnostuksessaan itselle epämieluisaan musiikkiin. Toisaalta musiikkikirjoittajilla ilmeni myös henkilökohtaista kiinnostusta mainstreamin ulkopuolisiin musiikkisuuntauksiin jo pelkästään omissa esimerkkijuttujen valinnassa kuin myös itse haastattelutilanteissa.

Harrastusmielessä just ajankohtaisuus ei oo, että se onkin tavallaan, mitä on täytyne opetella, mua on aina kiinnostanu itteä just tällöiset vähän oudot jutut ja kaikki unohdetut jutut ja... [GT: Mitkä on vähän kaanonista sivussa?] Ehkä just klassikkoja enemmän tällöiset ei-klassikot tai jopa huonot levyt ja hassut levyt ja tollaset. - H8

Informantit olivat pääasiassa sitä mieltä, että musiikin oheistiedon hankkiminen rikastutti heidän kuuntelukokemustaan. Mikäli artisti oli tehnyt yksityiselämässään jotain arveluttavaa ja tämä tieto oli päässyt julkisuuteen, ei tällaista oheistietoa kuitenkaan välttämättä nähty rikastuttavana, vaan kuuntelukokemuksen kannalta haitallisena. Tämäkin kuitenkin auttoi asettamaan artistin musiikin tiettyyn kontekstiin ja negatiivisen taustatiedon tapaukset olivat muutenkin informanttien mielestä harvinaisempia. Taustatieto koettiin pääasiassa positiiviseksi asiaksi ja se auttoi asettamaan musiik-

kia julkaisuaikansa viitekehykseen.

Kyl se mulle ainakin [on] tärkeä osa musan kuuntelua, se on tosi vaikea... oletetaan vaan sellainen tilanne, et sä kuulisit vaan jotain musiikkia täysin irrotettuna kontekstistaan, niin musta tuntuu, et se ois jotenkin mahdoton sisäistää, tai... se on tosi tärkeä ainakin mulle se konteksti, että tietää mistä on kyse ja että mihin tän voi sijoittaa siinä suuressa musiikin tarinassa. - H8

Oheistietona ei kyseeseen tule pelkästään faktuaalinen tieto, vaan myös erilaiset mielipiteet musiikista. Tällöin muiden mielipiteet ja musiikkikirjoittajien valitsemat näkökulmat saattavat tuoda arvokkaita näkemyksiä, jotka eivät muuten juolahtaisi itselle mieleen.

Kyllä se rikastuttaa toki. [GT: Silleen, että luet vaikka jonkun toisen kirjoittaman arvostelun?] Kyllä, kyllä tosi paljon. [GT: Tulee eri näkökulma?] Joo, ja nimenomaan sitten sen takia sitä ei hae niinkään välttämättä ajankohtaista uutta tietoa, vaan just se muiden ihmisten näkemysten, vaikka kuinka kauan jälkikäteen, pyörittely ja miettiminen, niin se on antoisaa. - H2

Tällainen mielenkiinto musiikilliseen taustatietoon kuten ammatillisten kriitikoiden mielipiteisiin äänitteistä ilmeni myös Laplanten ja Downien (2011, 206-207) haastatteleminen montrealilaisten musiikin harrastajien keskuudessa.

Informantit kokivat, että musiikin tiedonhankinta voi toimia porttina muuhun vastaavanlaiseen heitä kiinnostavaan musiikkiin. Informantti viittaa tässä esimerkiksi Spotifyn related artists- listoihin, joissa ohjelma listaa sisältämiensä ennakkotietojen perusteella sen, mitä samantyyppisiä artisteja palvelussa on juuri haetun artistin lisäksi saatavissa.

Mä oon ehkä aika jumittunukin siihen, että jos on jonkun tyyppinen bändi, mun suosikityyppinen bändi, niin mä otan siitä heti selvää. Nykyään netti tarjoilee paljon tällönsiä, että jos tykkäät tästä, niin tykkäät ehkä näistä, Spotifya myöten, niin kyl mä niitä polkuja seuraan. Monesti semmosii halpoja kopioita ne samantyyppiset bändit saattaa olla, mutta kyl mä silti aina tsekkaan. - H4

Toisaalta internetin related artists -listat eivät enää toimineet eräälle informantille reitteinä muuhun samantyyppiseen kiinnostavaan musiikkiin, koska hänen käyttämänsä listojen suositellut artistit olivat jo aika lailla hänelle tuttuja. Samantapainen uuden musiikin löytäminen tuli kuitenkin vielä hänelle kyseeseen, jos tuntematonta artistia käsittelevässä kirjoituksessa mainittiin itselle tuttuja artisteja.

Siinä mielessä on, että jos mä nyt luen jonkun jutun jostain mulle tuntemattomasta bändistä ja siellä mainitaan oikealla tavalla bändejä, joita mä tunnen, niin siinä mielessä se kyllä avaa ovia, mutta tosi paljon vähemmän teen enää sellasta, että mulla on artisti X ja sitten mä katon jostain sellaisen related artists -listan ja otan sieltä jonkun ja tseksaan, että yleensä suuri osa kaikista nimistä alkaa olla jo niin tuttuja. - H5

Joskus tämä kiinnostus voi viedä tiedonhankkijan myös musiikin ulkopuolelle. Informantti tuo esimerkiksi esiin populaarikulttuurin intertekstuaalisuuden. Yhdenkin kappaleen tarjoamat tiedonhankintapolut voivat olla kiinnostavia seurata, jos kyseessä on itselle tärkeä kappale.

Silloin tällöin, jos on tosi tärkeä biisi, joka vaikka perustuu tai viittaa suoraan johonkin elokuvaan, niin kylhän tällasii oon hakenu ja se on sitten lisänny sitä mahdollisesti ymmärrystä. [...] Tuli joulun aikaan toi Fanny ja Aleksander -elokuva, johon tiedän, että tää Kentin biisi Ismael linkittyy ja... biisi josta mä oon tykänny ja tavallaan miettiny sitä sanotusta, että mikä tässä on tää Ismael, niin sit mä katon elokuvan ja siinä se aukes oikeestaan ihan täysin, että se on ikään kuin pieni virallinen omatunto, joka kuis-kuttaa siellä korvan takana siitä, että mitä kaikkea koko sukupolveni on tehnyt väärin ja... on näitä. Ei hirveen paljoo, mutta kylhän tietysti kun populaarikulttuuri on niin äärimmäisen intertekstuaalista, niin kylhän niitä jäljittää mielellään silloin tällöin, jos kyse on jostain itelle tärkeestä. - H9

Yhden informantin mielestä musiikista ei koskaan pitäisikään kirjoittaa irrallisena ilmiönä, vaan se pitäisi tulkita yhteydessä oman aikansa yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Tällöin kyse ei ole koskaan pelkästä musiikillisen taustatiedon hankkimisesta, vaan tarvitaan myös muunlaista tietoa musiikin ymmärtämiseksi.

Sellanen mikä ittee on aina rassannut usein on se tapa millä suurin osa musiikkilehdistöstä kirjottaa musiikista, täysin sillai irtonaisena, diskreettinä asiana, ilman mitään yhteyttä maailmaan. Kuten siihen semmoseen aikaan ja... Niin se on semmonen mitä ite pyrkii välttämään ja sitten hanakasti jos mitään tollasia yhteyksiä syntyy, niin mä koetan niitä artikuloida jollain mielenkiintoisella tavalla. Must tuntuu et populaarimusiikki on varsinkin tämmöselle ongelmakäyttäjäloukalle, niin sillä on taipumus muuttua semmoseksi eskapismiksi. Tätä näkee jossain Mojo- ja Uncut-kirjoittamisessa tosi vahvasti, et siinä eletään semmosessa menneisyydessä, jota ei oikeesti ikinä ollu. - H6

4.6 Vuorovaikutusta ja rajanvetoa: ammatillisen ja harrastuksellisen tiedonhankinnan väliset erot

Informantit totesivat pystyvänsä hyödyntämään harrastuksessaan hankkimaansa musiikkitietoa myös ammatillisessa toiminnassaan ja päinvastoin. Eräs informantti pyrki harrastustoiminnassaan tietoisesti ja tehokkaasti siihen, että se palvelisi myös hänen ammatillista toimintaansa.

...ne ruokkii toisiaan, että sitä harrastustietoa ikään kuin tulee systemaattisemmin pidettyä yllä ja kerättyä, koska sitten sillä on erilaisia hyödyntämistapoja, että se on aika symbioottinen suhde kyllä. - H2

Informantti, joka ei tehnyt musiikkikirjoittamista työkseen, katsoi kuitenkin voivansa hyödyntää tutkijan kompetenssiaan musiikkikirjoittamisessaan.

Mietin tosiaan tavallaan myös tutkimuksen kannalta, kun mulla on kuitenkin enemmän tämmönen oppihistorioitsijan kautta yhteiskuntahistorioitsijan ote tohon maantieteeseen, että sieltä kumminkin on se kiinnostus aikakausiin ja jotenkin aikojen henkiin, että kylhän tämmönen vaikuttaa tavallaan siihenkin. Jos nyt pääsee vaikka kat-

tomaan jotain dokkaria 60-luvun musiikista samalla kun tulkitsee 60-luvun maisemakuvia, että millanen on silloin ollu se yhteiskuntaideaali, mahdollinen optimismi sun muut, että samalla laillaan musiikki kuin ne kuvat joita mä tutkin on aikansa tuotteita. Ja sit taas nuo Nuorgamissa oikeestaan, kaikki mitä mä kirjotan ja kaikki kiinnostus pohjaa siihen, että mä oon harrastuksellisesti saanu jotain tietoja, on ollu ensin ne harrastukselliset intressit. [...] Ja tavallaan sitä jopa ohjaa sama tietointressi kuin tota tutkimusta. - H9

Informantit kertoivat käyttävänsä samoja lähteitä musiikkiharrastusta palvelemaan tiedonhankintaansa kuin ammatilliseenkin tiedon hankintaansa. Toimittajien tiedonhankinnalle ominainen lähdetyyppi eli haastattelujen tekeminen jäi kuitenkin harrastusta tukevassa musiikkitiedon hankinnassa pois. Näiden tilalle tulivat tuttavien ja kollegoiden kanssa käytävät keskustelut. Eräs informantti ilmoitti, ettei hän käyttänyt omissa ammatillisissa jutuissaan tuttavien tai kollegoita lähteinä, mutta hän vaikutti olevan poikkeus.

En mä noissa kirjoitusjutuissa, niin niissä mä en taas sitten kysele tutuilta neuvoja tai suosituksia asioihin tai muuta tollasta. Se on sit sellanen, joka liittyy enemmän ainoostaan tohon musiikin harrastamispuoleen. - H6

Kysyttäessä harrastukseen liittyvän tiedonhankinnan suunnitelmallisuudesta informanttien vastaukset poikkesivat toisistaan suuresti. Joidenkin tiedonhankinta ei ollut laisinkaan suunnitelmallista: yksi informantti kuvaili harrastusta palvelevan tiedonhankintansa lähtevän täysin ”fiilis pohjalta”. Musiikkiaiheisia blogeja pitäneillä tai pitävillä suunnitelmallisuus liittyi lähinnä uusiin blogikirjoituksiin, joita tehtiin epäsäännöllisesti tai sitten tietyn aikataulun mukaisesti. Toisaalta suunnitelmallista toimintaa ilmeni muutamalla informantilla myös oman musiikillisen tietämyksen aukkojen paikkaamisessa.

Jos aatellaan musan kuuntelua harrastusmielessä, niin mä tykkään jossakin määrin kans listailta asioita. Mä tykkään esimerkiks käydä läpi sitä 1001 Records You Must Hear Before You Die -kirjaa läpi, mä oon jo vuodessa 74. Silloin kun mulla on loppoaikaa kuunnella musaa ihan kuuntelemisen vuoksi, niin mä aina järjestyksessä otan Spotifysta haltuun, tai omasta hyllystä haltuun ihan klassikkolevyjä, luen siitä ja kuuntelen sen. Tavallaan se ruokkii myös ammattitaitoo. Ja se on myös kivaa. [...] Niitä aukkoja pitää [paikkailla], kyllä niitä on vaikka kuinka. - H4

Puutteet omassa tietämyksessä saattavat olla artikuloituja tarpeita, mutta pari informanttia katsoi, että nämä tarpeet eivät heidän kohdallaan välttämättä olleet tällä tavoin tietoisia.

Oman tietämyksen puutteiden paikkaaminen ja kulttuurillisen yleissivistyksen lisääminen tulee esille myös alla olevan informantin kommentissa. Lisäksi hän pitää suunnitelmallisena omaa uuden musiikin etsintää ja tuttavien artistien seuraamista.

Ensisijainen intentio, tai mikä mun mielestä on oikeesti suunnitelmallista, on tietyissä määrin bändien ja levyjen seuraaminen ja etsiminen. Ja ehkä sitten just siinä tulee taas nää Teema-dokkarit, että saatan katsoa artisteista, joiden musiikki ei kiinnosta, ihan vaan siksi, että ne mun mielestä tuntuu ihan kulttuurilliselta yleissivistykseltä. - H9

Suunnitelmallisen musiikkiharrastusta palvelevan tiedonhankinnan ääripäässä oli informantti, jolla oli musiikin kuunteluun ja dj-toimintaan (levynsoitto julkisissa tiloissa) liittyviä projekteja ja joka kertoi merkitsevänsä äänitteiden kuuntelukerrat muistiin. Hän piti tällaista toimintaa elämänhallintana, joka auttoi käsittelemään musiikin julkaisukentän laajuutta ja jättämään kuullusta musiikista jonkinlaisia jälkiä itselle.

Se on erittäin suunnitelmallista. Väitän, että se on. [GT: Niin kun kuuntelet levyt ja silleen myös, merkitset ylös.] Joo ja yleensä mulla on useita rinnakkaisia kaikkia pieniä projekteja, tavallaan se ei oo sellasta holtitonta ja summittaista. Mikä liittyy tietysti tosi paljon siihen, että ne mahdollisuudet on niin rajattomat, tai täysin rajattomat, voi kuunnella sitä musiikkia, että se ei lopu koskaan, niin se tuottaa mulle mielekkyyttä, että sen tekee jotenkin systemaattisesti. [...] Se liittyy semmoseen, jotain elämänhallintaa se on, että ei halua, että se kuuntelu menee hukkaan vaan siitä jää joku todistettava jälki edes itselle. - H2

Haastatteluissa puhuttiin ammatillisen ja musiikkiharrastukseen liittyvän tiedonhankinnan välisistä eroista myös siitä näkökulmasta, kumpi on intensiivisempää ja perusteellisempää. On mahdollista, että intensiivisyyden ja perusteellisuuden käsitteet menivät kahdella informantilla sekaisin: he pitivät musiikkiharrastusta palvelevaa tiedonhankintaansa perusteellisempänä kuin ammatillista. Tästä puhuttiin siinä erityisessä mielessä, että ajantaju saattaa kadota itseä erityisesti kiinnostavaan asiaan perehdyttäessä. Myös Laplante ja Downie (2011, 208) havaitsivat saman ilmiön musiikinkuuntelijoita tutkiessaan.

Useimmat haastatelluista ymmärsivät tiedonhankinnan perusteellisuuden käsitteen kuitenkin tiedon paikkaansa pitävyyden ja lähdekritiikin kautta. He totesivat ammatillisen tiedon hankinnan olevan heillä perusteellisempää.

Ammatillinen on siinä mielessä jo sen takii, että ammatillisesti käytetyn tiedon täytyy olla oikeaa. Se pitää tarvittaessa tsekata moneen kertaan, ja tommosii lähteitä. Harrastusmainen tieto on just sellasta, että yrittää ahmia mahdollisimman paljon asioita, mutta sitten se jää kyseenalaseksi, että kuinka paljon siitä jää ja miten tarkasti päähän. Mutta se, että ammatillisessa on tehtävä silleen, että tiedän nyt tämän kaiken. - H5

Lähdekritiikki tuli esille myös niillä kirjoittajilla, jotka eivät työskennelleet toimittajina, mutta kirjoittivat kuitenkin freelancereina tai maksutta musiikkimedioihin.

Varmaan kun sitä kirjoittaa johonkin näin julkiseen mediaan, niin silloin sitä ehkä haluaa oikeen tuplasti tarkastaa ne tiedot, että ei puhu puuta heinää. [...] Kyllä pyrin ole-

maan aina tarkka, että faktat on kunnossa, että kai se on joku tällöinen moraalinen vastuu. - H3

Tämän informantin havainnot harrastuksellisesta tiedonhankinnastaan ovat samantyyppisiä kuin Laplanten ja Downien (2006) havainnot montrealilaisten 18-29 -vuotiaitten musiikkitiedon hankkimisesta harrastuskäyttöön.

Se on isoin ero just, että ammatillisen pitää olla hirveesti tarkempaa. Se, että ammatillinen tiedonhankinta on usein siinä mielessä myös perusteellisempaa, että silloin sulla on selkeä aihe, josta sitä etsit. Toi harrastuspohjainen tiedonhankinta on enemmän sellaista, että lukee kaiken, mikä tulee eteen. Ja joka vaikuttaa [Twitterin] twiitin tai kahen lauseen pohjalta kiinnostavalta. Ja voi lopettaa juttujen lukemisen kesken, jos se tuntuu tylsältä. Ammatillisessa siinä on selkeesti sellanen konkreettinen maali, johon pyrkiä. - H5

Laplante ja Downie (2006, 2) totesivat, että nuorten aikuisten harrastuksellista musiikkitiedonhankintaa leimasi päämäärättömyys sekä tiedon ja musiikin selaamisen suosiminen päämääräpainotteisen (goal-oriented) tiedonhankinnan sijaan, oli kyseessä sitten levykauppa tai internetlinkkien seuraaminen. Samanlaista selailua ja sattumanvaraisuutta oli havaittavissa informantin H5 kommentissa, mutta myös muilla. On kuitenkin otettava huomioon, että haastattelemani henkilöt eivät välttämättä pitäneet fyysisissä levykaupoissa äänitteiden selailua tiedonhankintana. Toinen informantti kuvaili ammatillista ja musiikkiharrastusta palvelevaa tiedonhankintaansa ja piti jälkimmäistä ”pintaharavointina”.

Ne muistuttaa paljon toisiaan, mutta ammatillisessa tapauksessa tavallaan tulee syvennettyä sitten johonkin aiheeseen enemmän, koska on pakko. Se oma harrastuksellinen, se on enemmänkin sellasta haravointia. Sellasta pintaharavointia ja sitten kuuntelemista itellä. - H2

Ammatillisen tiedon hankinnassa johonkin asiaan voi joutua perehtymään syvällisemmin, vaikkei kaikkea hankittua tietoa kirjoitettavassa jutussa käyttäisikään.

Ammatillisen puolen ja harrastuksellisen puolen rajat voivat kuitenkin olla hälventyneet tai hävinneet lähes olemattomiin niin, että niitä on vaikea erottaa ja tällöin myös kuvailla kummankin puolen erityispiirteitä.

Tossa tullaan taas siihen, että rajan vetäminen on niin hankalaa ja sit kyl mä väitän, että suurin osa siitä harrastuksellisesta tiedonhankinnasta tulee jossain vaiheessa tän ammatillisen käyttöön, ja vice a versa. Siis ei pysty sanoon. Ja sitten tosiaan se, että jos mä innostun jostain asiasta, niin kyllä mä sitten ajan asian sille tolalle, että kirjoitan siitä jutun [lehteen] tai jotain semmosta, koska silloin oon motivoitunut sen tekemään. Vaikka siihen ois törmännyt harrastusmielessä. - H6

Satunnainenkin tietoon törmääminen harrastusmielessä voi synnyttää idean ammatillisen puolen käyttöön. Tästä ovat esimerkkeinä joidenkin informanttien haastatteluja varten valitsemat esimerkkijutut.

Informantit sanoivat haastattelun lopussa kokeneensa ammatillisen ja harrastuksellisen tiedonhankinnan erottamisen toisistaan hankalaksi. Tämä ilmeni jo haastatteluvaiheessa, jolloin parilla informantilla tuntui olevan hankaluuksia tiedonlähdehorisonttien piirtämisessä ja lähteiden jaottelussa erikseen ammatillisiin ja harrastuksellisiin horisontteihin. Tässä tutkielmassa jouduttiin kompensoimaan epätarkkuutta tulkitsemalla tiedonlähdehorisontteja yhdessä litteroitujen haastattelujen kanssa. Oma ongelmanaan oli myös se, että pro-am -kirjoittajat eivät välttämättä pitäneet toimintaansa ammatillisena.

Mullon ehkä vielä vaikee mieltää itteeni tavallaan ammatilliseksi. Se on lähteny... [GT: Onko se sellainen, johon ehkä päädyt?] Niin, se on lähteny harrastukselliselta pohjalta, niin sitä on vieläkin vähän vaikee uskoa, että mä voin sanoo olevani Rumban kirjoittaja, että se meni jotenkin silleen ittestään. - H8

Ammatillinen musiikkikirjoittaminen ja harrastustoiminta saattoivat limittyä toisiinsa, varsinkin silloin kun omassa elämässä oli mukana myös muuta ammatillisen ja harrastuksellisen rajamailla olevaa toimintaa, kuten esimerkiksi dj-toiminta. Rajanveto on hankalaa silloin, kun oman elannon tienaaminen on yhteneväinen sen elämänalueen kanssa, mistä on myös harrastuksellisesti kiinnostunut.

Tietysti omalla kohdalla harrastuksen ja työn erotteleminen on hankalaa tässä. Eikä se varmaan johdu vaan siitä, että raha sattuu tulemaan muista hommista, varmaan silloin Rumban aikainakin tää olis tavallaan ollu yhtä vaikee erotella. Varsinkin silloin kun vielä liittyy enemmän toi dj-toiminta siihen, myös rahallisesti, niin se on niin sotkeutunutta kuin vaan voi olla keskenään. Se on varmaan aika yleistä musiikkitoimittamisen alalla, että siinä on harrastuksesta paljon kyse. - H2

Yhden informantin mielestä taas rajanvetoa hankaloitti hänen pro-am -tason toimintansa eli harrastuskirjoittamisen pitäminen ammattimaisella tasolla.

Toisaalta tavallaan ehkä ittelle kuitenkin Nuorgamiin suhtautuu kuin ammattilaisena, että kyl mä niitä ilman muuta tavallaan pidän semmosina, tai pyrin pitämään ammattitason teksteinä mitä sinne tekee. Kuitenkin kyse on harrastuksesta, et siin se raja melkeen vielä vaikeempi. - H9

Hän toi esille myös tiedonhankinnan sekä henkilökohtaisen kiinnostuksen ja nautinnon välisen hankalan rajanvedon musiikin kuuntelussa.

Sit toinen on koko toi tiedonhankinnan käsite, että just vaikka se, että missä määrin se, että mä kuuntelen musiikkia on sitä, että mä hankin tietoa siitä musiikista, tai tutustun

siihen henkilön musiikin taustaan tiedonhankinnallisessa mielessä sen musiikin välityksellä, ja näähän on tosi vaikeita rajanvetoja. Tietysti. [GT: Se on se passiivinen ja aktiivinen, että millon mä siirryn tähän ja millon en ole siinä.] Niinpä, ja nimenomaan se, että tavallaan kun olennainen osa omaa maailmassa olemista on se, että jotenkin seuraava musiikkikulttuuria, elää musiikkia, jolloin yhtä lailla tiedonhankinta siinä on sama asia kuin hengittäis. Ei sitä sillai huomaa, että se on vaan oma perusorientaatio, ja siten tavallaan erikseen semmoinen että nyt kirjoitan juttua ja rupean etsimään sitä varten tietoa. - H9

4.7 Tiedonhankinnan onnistuneisuus

Informantit olivat tyytyväisiä tiedonhankintaansa esimerkkijutuissaan. Samalla lailla he ilmaisivat tyytyväisyytensä esimerkkijuttuihinsa, joten musiikkijutun onnistuneisuuden voidaan katsoa olevan yhteydessä onnistuneeseen tiedonhankintaan. Yksi informantti kertoi juttua varten hankkimansa tiedon olevan yleensä perusteltua ja vaivannäön arvoista, heijastellen näin Stebbinsin (2004, 63) näkemystä serious leisuren tuomasta henkilökohtaisesta tyydytyksestä käytetystä ajasta ja vaivasta huolimatta. Laajempi tiedonhankinta johti informantin mielestä aina parempaan juttuun.

Mä olin tyytyväinen juttuun ja juttu on sen tiedonhankinnan summa. [...] Yleensäkin tuntuu, että [juttusarjassa] on sille vaivalle saanu myös vastinetta. Ja tavallaan tuntuu, et mitä enemmän nyt oikeesti tietoa hankkii, niin yleensä sitä parempi juttu tulee ja mitä parempi juttu tulee, niin sitä tyytyväisempi siihen on. Tulipa siihen sitten julkisia [Facebook-] tykkäyksiä tai ei. Ja taas vastaavasti enemmänkin voi sit olla semmosia juttuja, missä jälkikäteen tulee niin, että "tulipa nyt roiskastua", ja että olis oikeesti voinut tehdä taustatyötä enemmän. [...] Kyllä yleensä siis tuntuu, että kaikki hankittu tieto on ollut ikään kuin jollain tavalla perusteltua. - H9

Informantit olivat myös yleensä tyytyväisiä tiedonhankintansa tuloksiin. Potentiaaliseen tyytymättömyyteen saattoivat vaikuttaa monet eri tekijät. Jälkikäteen vääräksi havaittavan tiedon esittäminen oli ikävä skenaario, johon tämä informantti ei omasta mielestä onnekseen ollut vielä joutunut.

Voittopuoleisesti kyllä [olen tyytyväinen]. Ja sitten en oo vielä ikinä joutunu sellaisen tilanteen eteen, jossa se juttu ois tullu, ja sit mä oisin ollu silleen, että "ei [alatyylinen ilmaus], toihan ei pidä yhtään paikkaansa". Ettei oo tarvinnu hävetä. - H6

Haastatteluissa nousi esille myös muita tyytymättömyyden aiheita. Ne liittyivät aikapulasta johtuvaan tiedonhankinnan ja esimerkiksi musiikin kuuntelun vähäisyyteen.

Kyllähän nyt tietysti välillä tekee ehkä niin kiireessä jotain asioita, että ei oo välttämättä, mutta toisaalta kirjoittamisessa on varmaan aina se että ei oo koskaan tyytyväinen oikeen mihinkään. Jos on kiire, niin se on vaan fakta, että asioita ei voi tehdä niin pitkään. Mutta pääasiallisesti olen kyllä [tyytyväinen]. - H1

...jos on niitä asioita, joihin en oo tyytyväinen, niin useimmiten se johtuu levykuuntelun laiskuudesta. Mä haluan koko ajan sisällyttää siihen tiedonhankintaa, mut se, että

ei oo kuunnellu jotain levyä silleen tarpeeks keskittyneesti tai keskittynyt etsimään sieltä niitä tärkeitä kuulemia, niin se on se mikä mahdollistaa mun kohdalla eniten laiskaa kirjoittamista. - H5

Informantit mainitsivat myös muita tyydyttämättömyyttä aiheuttavia tekijöitä, kuten esimerkiksi haastateltavien henkilöiden penseän asennoitumisen haastattelutilanteissa ja tiedon löytymättömyyden, jolloin monimutkaisilla Google-hauillakaan ei ole saatu haluttua tietoa esille.

Tyytyväisyys omaan tiedonhankintaan riippui yhdellä informantilla tiedonlähteiden käyttömukavuudesta ja niiden tavoitettavuudesta.

Lähinnä just sekin että tosi harvoin mun on tarvinnu jutun takia mennä just kirjastoon tai jostain vaikka kirjallisuutta, joka ei oo mulla siinä saatavilla sillä hetkellä. - H7

Informantit tunnistivat joitain tekijöitä, joilla he haluaisivat kehittää omaa tiedonhankintaansa. Eniten tuli esille tiedonhankintaan käytettävän ajan lisääminen, joka nostaisi kirjoitettujen juttujen tasoa. Jotkut kuitenkin katsoivat, ettei heillä ollut enempää aikaa musiikkitiedon hankintaan. Käytössä olevan ajan tehokkaampi hyödyntäminen tai oman keskittymisen tehokkaampi fokuoiminen nähtiin sekin yhtenä parannuskeinona. Tiedonhankintaa tehostaisi myös uusien tiedonlähdeyyppien käytön opettelu tai ylipäättään oman tietämyksen parantamisen sen osalta, mistä mitään tietoa kannattaa etsiä. Painettuja lähteitä internetiä luotettavuuden kannalta enemmän arvostaneet informantit katsoivat, että heidän tiedonhankintansa kohentuisi lisäämällä painettujen lähteiden käyttöä.

Tämäntyyppiset parannusehdotukset liittyivät lähinnä ammatilliseen tai päämäärähakuiseen toimintaan. Yksi informantti toi kuitenkin esiin kokemiaan puutteita musiikkiharrastukseen liittyvässä tiedonhankinnassaan. Hänelläkin aikapula oli ratkaiseva este puutteiden paikkaamiselle ja sille, ettei hän voinut suhtautua harrastukselliseen musiikkikirjoittamiseen samalla tarkkuudella kuin eri elämänalalle suuntautuneeseen tutkimustyöhönsä.

On semmonen jatkuva tietoisuus siitä, että tiedän liian vähän ja voisin tietää enemmän, ja tiedonhankinta vois olla systemaattisempaa ja erityisesti just [musiikin] genrejakoihin ja muihin vois perehtyä, mut sitten toisaalta on syy siihen, miksei oo kiinnostanu koskaan, ja nyt kun kyse on harrastuksesta, niin tää vie jo nyt niin paljon oikeelta töiltä aikaa. Pysin olemaan itselleni armelias, mutta et kylhän oikeesti esimerkiks tiedän, että jotain ulkomaisia musiikkiblogeja kannattais tai pitäis seurata koko ajan ja varsinkin ajankohtasia ilmiöitä, niin on se jo aika semmosta suodatettua ja valmiiks pureskeltua tietoa, minkä mä otan vastaan. [...] Mä luulen et jos samalla pieteetillä, mitä tekee tota tieteellistä tutkimustyötä niin tekis tätä, niin tottahan toki sillon asenne ois toinen, ja mä oisin aika tyytymätön siihen, miten paljon mä seuraan jotain sekundäärilähteitä. - H9

Informantteja pyydettiin vielä arvioimaan, kuinka tärkeä osa musiikkikirjoittamista tiedonhankinta

on. Heidän puheissaan tuli esille tiedonhankinnan keskeinen rooli etenkin henkilöjutuissa. Tämä rooli voi taas äänitearviota kirjoittaessa olla paljon pienempi. Yksi informantti kuitenkin katsoi, että äänitearvioita kirjoittaessa aiempi passiivinen tiedonhankinta, jota on tehty jo ennen tietoa äänitteiden olemassaolosta, vaikuttaa arviojutuissakin taustalla. Arvioinnissa voivat taustalla vaikuttaa myös aiemmat omat kokemukset artistin urasta. Tällöin musiikkikirjoittajan elämän aikana kerääntynyt musiikkitietämys voidaan katsoa tiedonhankinnaksi.

Jos siihen käsitetään se musiikin kuunteleminen ja oman elämän mittaisen tiedonhankintavarannon ammentaminen niin sit se on kyllä erittäin suuri, sanotaan että jos mietitään yksittäistä vaikkapa jonkun arvion kirjoittamista, niin se voi olla aika pienikin ikään kuin se aktiivisen tiedonhankinnan [osuus]. Sitten taas jos kirjoitetaan henkilöjutuja, niin sit se on tietysti päinvastoin. Mutta et kyllä niissäkin semmonen passiivisen tiedonhankinnan merkitys on aika suuri. Se on varmaan suurempi musiikkikirjoittamisessa kuin monessa muussa. - H2

Yksi informantti toi painokkaasti esille sen, että tiedonhankinta ei ole musiikkikirjoittamisessa kaikin tärkein osa-alue, vaikka se yksi tärkeimmistä onkin. Hänen mielestään tärkeintä on kuitenkin kirjoittajan itse suorittama tiedon käsittely ja tiedon tekeminen lukijalle ymmärrettäväksi ja houkuttelevaksi. Opettajan roolia musiikkitoimittajan ja -kirjoittajan ei hänen mielestään tulisi ottaa.

Tietyllä tavalla tekis mieli sanoa pohjimmainen, mutta en haluu sanoa niin, koska vierastan sellasta pätemisen hakuista musakirjoittamista, joka tapahtuu enemmän ehkä siitä kirjoittajan henkisestä asemasta käsin, että jos kirjoittaja asettuu liian valistavaan rooliin, niin se ärsyttää mua tosi suunnattomasti. Enemmänkin kirjoittaja ei saa, eikä saisi missään nimessä asettua tietoisesti lukijoita ylemmäs. [Kollegani] joskus sanoi, että hän tähtää kaikessa kirjoittamisessa siihen, että itse olisi siitä mahdollisimman kiinnostunut. Se on tosi hyvä lähtökohta siinä mielessä, että se pitää kirjoittaa ja suunnata tyypille, joka on samalla tasolla. Ja kirjoittaa sitä silleen, että itse nauttis siitä mahdollisimman paljon. Tiedonhankinta on siinä mielessä olennaista, että pystyy olemaan asiaa tunteva ja kiinnostava, mutta se ei saa mennä nimenomaan semmoseen itsetarkoitukselliseen, että nyt briljeeraan tällä kaikella infolla, jonka tiedän, jolloin se muuttuu sellaseks, että ylhäältä opetetaan. - H5

Tässä tiedonvälityksessä musiikkijutun lukijaystävällisimpänä osatekijänä on näkökulma, kuten informantti H9 korostaa. Hän tuo omalta kohdaltaan esille kuitenkin sen, että hän haluaa tietää kirjoitettavasta aiheesta kuten äänitteestä mahdollisimman paljon, ennen kuin kokee voivansa sanoa lukijalle siitä jotain. Tätä hankittua tietoa rajataan lukijaystävällisemmäksi näkökulmalla.

Aina mielellään pieni yleissivistävä ote, se on se mistä ite tykkää lukijana, lukea arvion, josta oppii jotain musiikkikulttuurista, vaikkei koskaan ostaiskaan levyä. Mut ennen kaikkea näkökulma on se, mitä koko ajan korostan. Siellä on tietysti nippelitietoa joidenkin vuosilukujen ja muun tasolla, mut ennen kaikkea se, että jotta uskaltaa sanoa lukijalle levystä jotain, niin haluaa tietää mahdollisimman paljon siitä taustasta. - H9

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, millaista on musiikkitoimittajan ja -kirjoittajan ammatillisen tiedon ja musiikkiharrastukseen liittyvän tiedon hankinta. Tiedonhankinta lomittuu tässä tutkimuksessa tiedonkäyttöön Savolaisen (luku 2.1) hahmotelman mukaisesti. Esille on tuotu musiikkitiedon hankintaa sekä jutun kirjoittamisen että musiikkiharrastuksen kautta. Myös musiikkiharrastusta palvelevaan tiedonhankintaan motivoivia tekijöitä sekä musiikkiäänitteiden ominaispiirteitä tiedonlähteinä on pyritty käsittelemään. Löyhästi on tarkasteltu myös sitä, miten musiikkijutun kirjoittaminen saattaisi edetä. Alla esitän lyhyet tiivistelmät vastauksina tutkimuskysymyksiin.

1. Minkätyyppisiä tiedonlähteitä musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat käyttävät?

Musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonlähdehorisontteihin sijoittamat lähteet eivät poikenneet merkittävästi siitä, mitä Elina Selkälä (2006) oli tutkimuksessaan havainnut. Tutkielmani informanteilla poikkeuksena olivat lisäksi luonnollisesti käytössä musiikkikirjoittamisen tiedonhankintaan erityisesti kuuluvat lähteet kuten äänitteet. Toisaalta pois jäivät jotkut toimittajalla käytössä olevat lähteet kuten juttuarkisto, johon ei kaikilla tämän tutkielman pro-am -informanteilla ollut pääsyä. Internetiä pidettiin tärkeimpänä tiedonlähteenä sekä ammatillisen että musiikkiharrastusta palvelevan tiedon hankinnassa: ainoastaan haastateltavat henkilöt syrjäyttivät internetin tärkeimpien lähteiden joukosta silloin, kun haastattelu juttua varten tehtiin.

2. Mitkä ovat syyt erityyppisten tiedonlähteiden preferointiin?

Savolainen (2000, 87) on todennut, että tiedonhankintaa leimaa usein ”vähimmän vaivan laki”, jolloin yksilöt eivät ole valmiita ponnistelemaan tehtävien suorittamiseksi sen enempää, kuin ne keskimäärin edellyttävät. Samanlaista lähestymistapaa oli nähtävissä informanttien tiedonhankinnassa tässäkin tutkielmassa. Internetin hallitsevuus tiedonhankinnassa käyttömukavuuden ja saatavuuden takia oli odotettua, joskin tuloksissa ilmeni myös hieman epäilyä tiettyjen verkkoaineistojen luotettavuutta kohtaan. Yksilöllisiä poikkeuksia tiedonlähdetyyppien kohdalla oli luonnollisesti miltei jokaisella informantilla. Vähimmän vaivan laki näkyi joidenkin pro-am -kirjoittajien toiminnassa myös siten, että heillä saattoi olla vähemmän halua vaikeasti tavoitettavimpien tiedonlähteiden etsimiseen kuin täysverisillä ammattilaisilla eli toimittajilla.

3. Mitä erityispiirteitä musiikkitoimittajien ja -kirjoittajien tiedonhankinnassa on ja millaiseksi musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat kokevat tiedonhankinnan ja tiedonkäytön musiikkiäänitelähteistä?

Musiikkikirjoittajilla oli havaittavissa vaihtelevia äänitteiden kuuntelutapoja, jotka liittyivät keskittymisen asteisiin ja erilaisiin fyysisiin paikkoihin, joissa äänitteitä kuunneltiin. Samaa äänitettä saatettiin kuunnella eri tavoin. Niin sanottu ”vähintään kolmen kuuntelun sääntö” esiintyi informanttien puheissa, mutta kaikilla se ei ollut käytössä. Musiikkiäänitteiden kuuntelu koettiin musiikkikirjoittamisen perustana ja uuden äänitteen kuuntelu suhteutui aina aiemmin kuultuun musiikkiin. Sekä täysveriset ammattilaiset että pro-am -kirjoittajat olivat sitä mieltä, että heidän kirjoittamansa äänitearvion oli tavallisesti tarkoitus olla yleinen tiivistelmä levyn kuulokuvasta sen sijaan, että kuvailtaisiin yksityiskohtaisesti mitä kullakin levyn kappaleella tapahtuu. Fyysiset äänitteet eivät olleet jääneet kokonaan pois käytöstä, osittain siksi, että jotkut äänitteet julkaistaan yhä pelkästään fyysisessä formaatissa, osittain taas siksi, että esimerkiksi äänitteen kuvallisella esitysmuodolla ja oheistiedolla koettiin olevan vaikutusta siihen, miten äänite otetaan vastaan.

4. Miten yhden musiikkiaiheisen artikkelin tai jutun kirjoittaminen ja sitä varten tehtävä tiedonhankinta etenevät?

Tiedonhankintaan käytetty aika on usein murto-osa varsinaisesta musiikkijutun kirjoitusprosessista. Kun tiedonlähteet ja -kanavat on kerätty tai niihin päästy käsiksi, voidaan niitä käyttää lomittain kirjoituksen lomassa. Internetiä saatettiin kirjoitusprosessinkin aikana käyttää pieneen tiedonhankintaan ja tietojen paikkaansa pitävyyden tarkistamiseen. Lyhyimmät jutut saatetaan kirjoittaa nopeasti kerralla ilman, että lähteitä tarkisteltaisiin kirjoituksen aikana. Elina Selkälän (2006, 68-71) esille tuomat jutunteon reunaehdot, toimittajien tekoprosessin aikana huomioimat tekijät, olivat pitkälti käytössä kaikilla informanteilla.

5. Mitkä tekijät motivoivat hankkimaan musiikkitietoa?

Musiikkitiedon hankinnan taustalla vaikuttivat tehtävälähtöisen jutunkirjoituskontekstin lisäksi Laplanten ja Downien (2011) löytämät utilitaariset ja hedoniset hyödyt. Etenkin pro-am -kirjoittajien juttuideat syntyivät henkilökohtaisesta kiinnostuksesta. Laplanten ja Downien tutkimuksesta poiketen haastattemieni henkilöiden musiikkiharrastukseen liittyvää tiedonhankintaa motivoivat myös ammatilliset vaikutteet: kirjoittajilla oli kiinnostusta myös itselle epämieluisaan musiikkiin, koska tämä auttoi heitä luomaan laajempaa yleiskuvaa musiikillisesta kentästä.

6. Millä tavoin musiikkitoimittajat ja -kirjoittajat preferoivat eri tiedonlähteitä hankkiessaan tietoa musiikkiharrastustaan varten?

Internet oli myös musiikkiharrastusta palvelevassa tiedonhankinnassa keskeisin ja useimmiten mainittu lähde. Äänitteet sekä tuttavat ja kollegat nousivat lähteinä selvemmin esille kuin ammatillisen tiedon hankinnan kontekstissa. Musiikkiharrastusta palveleva tiedonhankinta oli enemmänkin orientoivaa kuin tehtävälähtöistä. Kuitenkin siinä esiintyi joillain informanteilla suunnitelmallisuutta ja orientoivan musiikkitiedon katsottiin laajalti palvelevan myös ammatillisia tarpeita.

7. Mikä tekee musiikin tiedonhankinnasta onnistuneen ja mitä esteitä tämän tiedonhankintaprosessin aikana saattaa olla?

Informantit olivat tyytyväisiä tiedonhankintaansa sekä esimerkkijutuissaan että yleisesti ottaen. He kokivat omien tiedonhankintataitojensa tukevan riittävästi sekä jutun kirjoittamista että omaa musiikkiharrastusta. Omien tiedonhankintatapojen parannusehdotuksia esitettiin, mutta koska oman tiedonhankinnan todettiin yksimielisesti olevan riittävää, on kyseenalaista onko informanteilla aiomusta tai suurta tarvetta parantaa omaa tiedonhankintaansa.

Tiedonlähteiden preferoinnissa ja käytössä ei ilmennyt merkittävämpiä eroja verrattaessa ammatillista ja harrastuksellista kontekstia. Lähdetyyppien preferoinnin erot ovat pitkälti selitettävissä ammatillisen tiedon hankinnan kontekstin ja musiikkiharrastusta palvelevan tiedon hankinnan kontekstien eroilla. Jälkimmäisessä ei käytetä haastateltavia tai juttuarkistoa, sen sijaan tuttavien ja kollegoiden rooli korostuu siinä voimakkaammin. Mikään ei tietenkään estä informantteja ottamasta ammatillisessa toiminnassa tai jutun kirjoittamisessa löydettyä tietoa myöhemmin käyttöön musiikkiharrastuksessaan. Kuten informantit totesivat, voi aiemmasta kohdatusta tiedosta jäädä muistiin paljon tietoa myöhemmin hyödynnettäväksi.

Merkittäviä eroja lähdetyyppien välillä ei myöskään löytynyt verrattaessa tässä tutkielmassa käsitellyjä lähdetyyppejä Selkälän (2006) ja Lehmuskentän (2012) tekemiin havaintoihin. Erot selittyvät pitkälti sillä, että Selkälä tarkasteli pelkästään ammattitoimittajia jättäen pro-am -kirjoittamisen pois, kun taas Lehmuskentältä puuttui täysveristen ammattikirjoittajien näkökulma kokonaan. Suomalaiset musiikkimedit toimivat pienellä skaalalla Selkälän tarkasteleman Aamulehden organisaatioon verrattuna, joten niillä ei olisi myöskään tarjota kirjoittajilleen käytettäväksi Aamulehden media-arkiston tapaisia massiivisia tietovarantoja.

Luvussa 4.3.3 esitetty tiedonlähteiden esiintymisjärjestyksen aikajana jutun kirjoittamista varten vertautuu Selkälän (2006, 106) esittämään toimittajan juttuprosessin malliin. Selkälä jakoi mallinsa kolmeen työvaiheeseen erityisine alavaiheineen ja työvaiheisiin vaikuttavine työtehtävään, toimittajaan itseensä ja organisaatioon sidonnaisiin tekijöihin. Kolme työvaihetta olivat aloitusvaihe (vertautuu tämän tutkielman luvussa 4.3.3 kuvattuihin vaiheisiin 1 ja 2; jutun alustava ideointi ja juttuidean synty), aineiston hankintavaihe (vertautuu vaiheisiin 3 ja 4; taustatutustuminen ennen mahdollista haastattelua ja hakeutuminen lähteille) ja jutun koostamisvaihe (vertautuu vaiheeseen 5; kirjoitusvaihe). Seuraavat Selkälän (2006, 110) havaitsemat seikat ovat yhtäläisiä tutkielmani tulosten kanssa:

- Jutun näkökulma muotoillaan aloitusvaiheen ja hankintavaiheen aikana, eikä se välttämättä enää muutu jutun koostamisvaiheessa.
- Jutun koostamisvaiheessa tapahtuu hankitun tiedon lähdekriittinen tarkastelu, analysointi ja jäsentely sekä faktojen ja yksityiskohtien tarkistaminen.
- Jutun näkökulma voi muuttua olennaisesti juttuprosessin aikana, jolloin palataan tiedonhankinnassa osittain aloitusvaiheeseen. Tässä tutkielmassa näin kävi informantille H6. Toimittajan ennako-oletukset osoittautuvat tällöin virheellisiksi ja hän joutuu muuttamaan näkökulmaansa.

Tutkielmani tarjoaa yleiskuvan siitä, miltä musiikista kirjoittavan ja musiikkitietoa harrastavan yksilön tiedonlähdemaisema näyttää. Tiedonhankinnan rajoittaminen pelkästään ammatilliseen tai harrastukselliseen kontekstiin voi antaa vaillinaisen kuvan aiheesta etenkin silloin, kun yksilön työ- ja harrastustoiminta tapahtuu samalla elämänalueella. Ammatillisen tiedon hankinnan tarkastelu tuo päämäärätavoitteisen näkökulman, jota täydentää yleisemmän ja vähemmän suunnitelmallisemman musiikkiharrastukseen liittyvän tiedonhankinnan tarkastelu. Pelkästään joko ammatilliseen ja harrastukselliseen tiedonhankintaan rajoittuva tutkimus on tästä näkökulmasta riittämätöntä.

On kuitenkin mahdollista, että ammatillisen tiedon hankinnan ja musiikkiharrastusta tukevan tiedonhankinnan välisiä eroja ei saatu riittävästi esille tarkastelemalla tiedonlähdehorisontteja. Tutkitessa näiden kontekstien välisiä eroja muuten kuin tiedonlähdetyyppien välisten erojen ja preferenssien kautta voidaan havaita muita eroja informanttien tiedonhankintakäyttäytymisessä.

Kun jotkut informantit kuvailivat musiikkiharrastusta palvelevaa tiedonhankintaa ja -käyttöään, he sanoivat sen olevan pintaharavointia (informantti H2) tai passiivista selailua, josta ei jäänyt päähän

paljoa luettua tietoa (informantti H5). Tämä vertautuu orientoivan tiedon hankintaan, joka tähtää ajan tasalla pysymiseen ja toimintaympäristön muutosten seuraamiseen (Savolainen 2000, 81). Tämä poikkeaa ammatillisen tiedon hankinnasta ja -käytöstä, joka palvelee enemmän tehtävän suorittamista. Selkälä (2006, 111) katsoi orientoivan tiedonhankinnan eli ympäristön seurannan ja tarkkailun olevan olennainen osa myös toimittajien työtä.

Informantilla H2 esiintyi muita informantteja enemmän suunnitelmallisuutta orientoivan tiedon hallinnassa. Hän teki itselleen listoja tulevista äänitejulkaisuista ja merkitsi muistiin myös näiden äänitteiden kuuntelukerrat. Muiden informanttien orientoivan tiedon hankinta ei ollut näin päämäärähaakuista. Informantille H2 tämä menettelytapa merkitsi yritystä hallita musiikin laajaa ja tiheää julkaisukenttää. Hän tavallaan työsti orientoivasta tiedosta materiaalia potentiaalista ammatillisen tiedon käyttöä varten. Myös Laplante ja Downie (2011, 207) totesivat, että musiikinharrastajat merkitsivät itselleen muistiin tietoa, mutta tätä tehtiin vain tulevia musiikkihankintoja varten. Informantilla H2 muistiin merkitty tieto ei liittynyt hankintoihin, vaan oman musiikillisen yleiskuvan kehittämiseen.

Jotkut haastattelemistani henkilöistä katsoivat, että ammatillisen tiedon hankinnan on oltava harrastusta palvelevan tiedon hankintaa perusteellisempaa muun muassa tiedon paikkaansa pitävyyden kannalta. Perusteellisuudeksi katsottiin myös se, että hankittiin mieluummin liikaa tietoa kuin liian vähän: tämä oli yhteneväinen Aamulehden toimittajien näkemyksien kanssa sekä uutisjuttujen että featurejuttujen kohdalla (Selkälä 2006, 76). Musiikkiharrastusta palvelevassa tiedonhankinnassa tietomäärällä ja perusteellisuudella ei ollut niin väliä. Selkälä (2006, 114) havaitsi, että etenkin pitempiä feature-juttuja kirjoittaneet toimittajat pitivät tärkeänä oman ymmärryksen muodostamista käsiteltävästä aiheesta. Tämä tulos on samansuuntainen informantin H5 näkemyksen kanssa siitä, että ammatillisessa toiminnassa myös musiikkitoimittajan pitää kirjoittaa juttu niin, että hän vaikuttaisi ”tietävän tämän kaiken”, vaikka lopullisesta jutusta joudutaankin aina jonkin verran tietoa karsimaan.

Leadbeaterin ja Millerin (2004, 20) näkemys professional amateureista henkilöinä, jotka pyrkivät mahdollisimman ammattimaiseen jälkeen toiminnassaan, osoittautui pro-ameiksi itsensä määritelleiden informanttien kohdalla paikkaansa pitäväksi. Haastatteluista oli havaittavissa, että pro-amit olivat kehitelleet itselleen aika lailla samanlaisia ajatusmalleja ja ymmärrystä musiikkijutun kirjoittamisesta kuin täysveriset ammattilaisetkin. Voisi kuvitella, että nämä mallit kehittyvät sitä mukaa, kun kirjoittajille kertyy kokemusta jutun kirjoittamisesta. Vaikutuksensa voi olla myös serious leisure -yhteisöjen sisäisellä ryhmäviestinnällä, joka voi auttaa pro-ameja jutunkirjoitustaitojensa

parantamisessa. Stebbins (2007, 12) on tuonut esille serious leisure -yhteisöissä kehittyvän yhteishengen, yhteiset arvot ja asenteet, sekä yhteiset tavoitteet ja päämäärät. Nuorgam toimii kirjoittajilleen tämälantapaisena serious leisure -yhteisönä, jonka eräänä yhteisistä tavoitteista voidaan katsoa olevan laadukas musiikkikirjoittaminen.

Tiedon jakamista ei huomioitu tämän tutkielman tutkimusasetelmassa, mutta sitä on vääjäämättä sivuttu aiemmin tulosten esittelyssä. Savolainen on tarkastellut tiedon sosiaalista luonnetta arkipäivän tietokäytännöissä. Ihmistä ei tässä lähestymistavassa nähdä tiedontarpeiden määrittelemänä yksilönä, vaan sosiaalisena toimijana, erityyppisten keskenään tietoa jakavien ryhmien ja yhteisöjen jäsenenä. (Savolainen 2008, 4.) Vaikka Savolainen (2008, 184) tutki tiedon jakamista pääasiassa työn ulkopuolisissa konteksteissa, ovat jotkut hänen havainnoistaan samansuuntaisia tämän tutkielman havaintojen kanssa.

Tiedon jakaminen ryhmissä on molemminpuolinen prosessi: sekä tiedon antajat että vastaanottajat kokevat tiedon jakamisen emotionaalisesti palkitsevaksi kokemukseksi. Tiedon antamisen altruistiset motiivit voivat usein pohjautua siihen, että yhteisön jäsenillä on samantapaisia ongelmia ja käytössään samanlaisia tapoja niiden ratkaisemiseen. (Savolainen 2008, 192.)

Savolainen (2008, 193) havaitsi, että yhteisen kiinnostuksenkohteen omaavat ryhmät jakavat altruistiseen tapaan esimerkiksi kulttuurillisia kiinnostuksiaan ryhmän jäsenten kesken. Tiedon jakaminen toteutui myös Nuorgamin kirjoittajien kesken muun muassa yhteisessä Facebookin suljetussa keskusteluryhmässä, sekä uusia ja tulevia julkaisuja sisältävissä Spotify-soittolistoissa, joita yksi aktiivinen Nuorgamin kirjoittaja kasasi muiden kirjoittajien orientoivaa uuden musiikin tutustumista varten. Kyseessä oli täten Savolaisen (2008, 189) havaintojen mukaisesti keskinäinen tiedon jakaminen, joka voi olla arkista tiedonvaihtoa tai jopa ongelmanratkaisussa auttavia neuvoja.

Yksi mahdollinen jatkotutkimuksen aihe voisi nimenomaan olla tietokäytäntöjen tarkastelu musiikkikirjoittajien sosiaalisessa viitekehyksessä. Nuorgamin kaltaisten täysveristen ammattilaisten ja pro-am -kirjoittajien muodostaman informaatiomaaperän (information ground) tarkasteleminen voisi olla mielenkiintoinen tutkimuskohde, etenkin kun maaperällä toimijat eivät välttämättä olisi heterogeenisesti ammatilliselta osaamiseltaan samalla lähtöviivalla.

Toisaalta Savolaisen ajatus tiedon jakamisesta voidaan Nuorgamin toiminnan kohdalla ajatella myös toisella tavalla. Kyseessä voisi myös olla kirjoittajien omien musiikillisten kiinnostuksenkoh-

teiden jakaminen lukijoille, kirjoittajien kaltaisille musiikkiharrastajille. Kuten aiemmin todettiin, informanttien tiedonhankintaa motivoi myös halu tuoda vähemmän tunnettua, heille itse mieluisaa musiikkia laajempaan tietoisuuteen. Tämä on verrattavissa Laplanten ja Downien (2011, 207) havaintoihin siitä, että musiikin suosittelu toisille oli musiikinharrastajille mieluisa musiikin ja siihen liittyvän tietämyksen jakokeino. Kuten Laplanten ja Downien (2011, 206) tutkimuksessa, ilmeni tämänkin tutkielman informanteilla kiinnostusta vähemmän tunnettuun musiikkiin paljon esillä olevan valtavirtamusiikin sijaan, joten tällaisen musiikin suosiminen on kenties kytköksissä siihen, että vähemmän tunnettuja artisteja halutaan nostaa Nuorgamissa esille.

Tutkielmani tulokset ovat jossain määrin yleistettävissä musiikkikirjoittajan tiedonhankintaa kuvaavana prosessina ja siihen vaikuttavina tekijöinä. On kuitenkin huomattava, että vapaaehtoisvoimin pyöritettävää sivustoa ja siihen liittyviä tehtäviä ei voi rinnastaa palkalliseen, kiireisempään toimittajan tai kirjoittajan työhön kuten esimerkiksi uutistoimituksessa työskentelemiseen kuin osittain. Niin ikään media-arkistojen kaltaiset merkittävät tietovarannot eivät ole Nuorgamissa käytössä, eikä myöskään tietopalvelu, joka sekkin on Selkälän (2006) mukaan Aamulehden toimittajille merkittävä tiedonlähde.

Toinen mahdollinen jatkotutkimuksen kohde voisi olla informantin H9 esille tuoma näkemys siitä, kuinka hänen oma päivätyönsä tutkijana ja siinä omaksumansa toimintamallit vaikuttavat musiikkikirjoittamiseen. Hän totesi, että tulkitessaan maisemakuvia aikansa tuotteina tutkimustyössään taustalla oli samankaltaisia tietointressejä kuin silloin, kun hän kuunteli musiikkia ja kirjoitti siitä. Eri elämäntilanteiden intressien sekoittuminen voisi olla mielenkiintoinen tutkimuskohde tiedonhankinnan ja -käytön kannalta. Toisaalta voidaan kysyä, kuinka mielekästä on hajottaa yksilön toimintaa eri konteksteihin, joissa tapahtuva tiedonhankinta ei välttämättä eroa merkittävästi toisistaan ja joissa rajanveto eri kontekstien välille on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Tällainen tutkimus pitäisikin toteuttaa sopivammilla tavoilla kuin esimerkiksi tarkastelemalla tiedonlähdehorisontteja.

Tutkielmani empiiriset tulokset osoittavat, että informanttien harrastukselliset impulssit vaikuttavat merkittävästi heidän ammatillisessa toiminnassaan. Informantit kuvailivat haastattelutilanteissa paikoitellen innostuneesti kokemuksiaan musiikin parissa. Kaksi heistä kertoi jopa siihen murrosiässä heränneestä kiinnostuksestaan: toinen musiikinkuuntelun aloittamisestaan, toinen taas silloisesta tuttavuussuhteestaan muusikkoon, joka johti lopulta tämän haastattelemiseen yhtä tässä tutkielmassa esillä ollutta esimerkkijuttua varten. Tämän perusteella vaikuttaa siltä, että musiikista kirjoittaminen, musiikkiharrastus ja musiikkitiedon hankinta voivat olla hyvin affektiivisesti ja pitkäaikaisten

kokemusten kautta virittyneitä. Kun suhde musiikkiin on näin pitkäikäinen ja mahdollisesti voimakaiden tunnekokemusten värittävä, voidaan katsoa, että informantit ovat ajan myötä oppineet elämään musiikin kyllästävässä tietoympäristössä. Kuten informantti H9 totesi, jatkuva musiikkikulttuurin seuraaminen ja musiikin ”eläminen” tarkoittaa, että musiikillinen tiedonhankinta on yhtä kuin ”hengittäisi”. Tästä näkökulmasta on ymmärrettävää, että rajanveto ammatillisen musiikkitiedon hankinnan ja harrastusta palvelevan musiikkitiedon hankinnan välillä on erittäin vaikeaa.

LÄHTEET

- Byström, Katriina. 1999. Task complexity, information types and information sources: Examination of relationships. *Acta Universitatis Tamperensis* 688. Tampere: University of Tampere.
- Frith, Simon. 1983. *Sound effects: Youth, leisure and the politics of rock'n'roll*. Totally revised version. London: Constable.
- Haasio, Ari & Savolainen, Reijo. 2004. *Tiedonhankintatutkimuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Hartel, Jenna. 2003. The serious leisure frontier in library and information science: Hobby domains. *Knowledge Organisation* 30 (3-4), 228-238.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2008. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Lisäpainos 2011. Helsinki: Gaudeamus.
- Komonen, Pauli. 2012. Pro-Am: Ammattimaiset harrastajat, digitaalisen maailman muutos ja media [verkkodiaesitys]. Helsinki: 15/30 Research. <<http://www.slideshare.net/1530research/pro-amjulkkariesitys>> [viitattu 13.4.2013].
- Kuutti, Heikki. 2012. *Mediasanasto*. Jyväskylä: MediaDoc.
- Kärkkäinen, Henrik & Mattila, Ilkka. 14.10.2011. Itse tehty [verkkolehtiartikkeli]. Helsinki: Helsingin Sanomat. <<http://www.hs.fi/nyt/artikkeli/Itse+tehty/1135269682246>> [viitattu 9.4.2013].
- Laplante, Audrey & Downie, J. Stephen. 2006. Everyday life music information-seeking behaviour of young adults [pdf-julkaisu]. *ISMIR Proceedings*. <http://ismir2006.ismir.net/PAPERS/ISMIR06132_Paper.pdf> [viitattu 2.5.2013].
- Laplante, Audrey & Downie, J. Stephen. 2011. The utilitarian and hedonic outcomes of music information-seeking in everyday life. *Library & Information Science Research* 33 (3), 202-210.
- Leadbeater, Charles & Miller, Paul. 2004. *The pro-am revolution: How enthusiasts are changing our economy and society* [pdf-julkaisu]. London: Demos. <<http://www.demos.co.uk/publications/proameconomy>> [viitattu 10.4.2013].
- Lehmuskenttä, Lauri. 2012. Laadullinen asennetutkimus musiikkitiedon lähteistä: Mitä musiikkibloggaaja lähteissä arvostaa? Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media.
- Macan, Edward. 1997. *Rocking the classics. English progressive rock and the counterculture*. New York: Oxford University Press.
- Markkola, Matti. 27.11.2012. Viesti Nuorgamin yksityisessä Facebook-ryhmässä [verkkokeskusteluryhmän viesti]. Facebook. [viitattu 9.4.2013].

Nuorgam. Ei päiväystä. Info [verkkojulkaisu]. Helsinki: Musiikkiyhdistys Helsingin Nuorgam. <<http://www.nrgm.fi/info/>> [viitattu 9.4.2013].

Nuorgam. Ei päiväystä. Kirjoittajat [verkkojulkaisu]. Helsinki: Musiikkiyhdistys Helsingin Nuorgam. <<http://www.nrgm.fi/kirjoittajat/>> [viitattu 9.4.2013].

Pollack, Neal. 27.12.2010. Spotify is the coolest music service you can't use [verkkojulkaisu]. San Francisco: Condé Nast. <http://www.wired.com/magazine/2010/12/mf_spotify/> [viitattu 2.5.2013].

Savolainen, Reijo. 2000. Tiedontarpeet ja tiedonhankinta. Teoksessa: Ilkka Mäkinen (toim.). Tiedon tie: Johdatus informaatiotutkimukseen, s. 73-109. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Savolainen, Reijo. 2008. Everyday information practices: A social phenomenological perspective. Lanham, Maryland: Scarecrow Press.

Savolainen, Reijo & Kari, Jarkko. 2004. Placing the Internet in information source horizons. A study of information seeking by Internet users in the context of self-development. Library & Information Science Research 26 (4), 415-433.

Selkälä, Elina. 2006. Sanomalehtitoimittajan tiedonhankinta jutun kirjoittamiseksi. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos.

Sonnenwald, Diane H. 1999. Evolving perspectives of human information behaviour: Contexts, situations, social networks and information horizons. Teoksessa: Thomas D. Wilson & David K. Allen (toim.). Exploring the contexts of information behaviour: Proceedings of the 2nd International Conference on Research in Information Needs, Seeking and Use in Different Contexts, 13-15 August 1998, Sheffield, UK, s. 176-190. London: Taylor Graham.

Stebbins, Robert A. 2004. Between work & leisure. The common ground of two separate worlds. New Brunswick: Transaction Publishers.

Stebbins, Robert A. 2007. Serious leisure: A perspective for our time. 2. painos. New Brunswick: Transaction Publishers.

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

LIITE 1 - HAASTATTELURUNKO

Sulkuihin olen lisännyt apukohtia, joilla on tarkoitus selventää haastateltavalle asioita tarkemmin ja auttaa keskustelua etenemään. Suluissa on myös jatkokysymyksiä, joita voidaan esittää vastauksista riippuen.

Ennen haastattelua selvitetään vielä kerran haastattelun tarkoitus ja rakenne, pyydetään lupaa nauhoittaa haastattelu ja vakuutetaan, että kaikkia tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

1. Taustatiedot

- 1a. Sukupuoli
- 1b. Ikä

2. Ammatilliset taustatiedot

2a. Mikä on koulutustaustasi? (Journalismin opinnoista on kysyttävä tässä myös erikseen, samaten korkeakoulutettujen kohdalla pääaineista.)

2b. Mihin medioihin tällä hetkellä kirjoitat? Oletko vakituinen kirjoittaja vai oletko pikemminkin avustaja/freelancer?

2c. Kuinka kauan olet työskennellyt näissä medioissa?

2d. Toimitko parhaillaan tai oletko toiminut musiikkitoimittajana? Kuinka kauan olet kirjoittanut musiikista?

2e. Minkä prosentuaalisen määrän vuosituloistasi musiikista kirjoittaminen tuo sinulle?

(Haastatteliija selventää eroja täysverisen ammattilaisen, pro-amin ja harrastajan välillä.)

2f. Mihin näistä kolmesta kategoriasta kokisit itsesi musiikkitoimittajana/kirjoittajana kuuluvan:

- i) täysverinen ammattilainen
- ii) pro-am
- iii) harrastaja/amatööri

(Näytetään avuksi alla olevaa Millerin ja Leadbeaterin janaa, josta haastateltava voi itse valita sen kategorian, mihin kuuluu).

2g. Käytätkö myös blogeja musiikista kirjoittamiseen?

2h. Kirjoitatko musiikista muuhun kuin musiikkimedioihin ja blogeihin?

(Edellisistä vastauksista riippuen: Onko tarkoituksesi siirtyä harrastajatasolta ammattimaisempaan toimintaan?)

3. Kirjoitustyö

3a. Kuinka monta musiikkiaiheista juttua kirjoitat viikossa? (Perinteiset mediat ja muualle kirjoittaminen.)

3b. Miten kauan yhden kirjoituksen kirjoittamiseen menee keskimäärin aikaa?

3c. Kuinka paljon käytät tyypillisesti aikaa hankkiaksesi taustatietoa tekeillä olevaa juttua varten?

3d. Millaisia tekijöitä otat kirjoittaessasi tavallisesti huomioon? (Näkökulma, lukijat, lehden linja, sanamäärä, deadline, saatavilla olevat lähteet...) Keksitkö muita tekijöitä, joita voisi kirjoittaessa tulla kyseeseen?

3e. Pätevätkö samanlaiset tekijät kohdallasi myös muihin kuin musiikkimedioihin kirjoitettaessa? (Esimerkiksi omat blogit, musiikkiviennin edistäminen...) Mitä eroja niihin kirjoittamisessa on?

4. Musiikkitiedon hankinnan erikoispiirteet: tiedonhankinta äänitteistä ja sen käyttö

4a. Pidätkö myös musiikin kuuntelua tiedonhankintana? Vertaisitko sitä esimerkiksi kirjan tai internetin selaamiseen?

4b. Kun kirjoitat levyarvostelun, millainen äänitteen sisäistämisen prosessi sitä varten on?

4c. Kuinka paljon kuuntelet musiikkia internetistä? Kuinka paljon turvaudut fyysisiin julkaisuihin?

4d. Huomaatko joskus etsiväsi äänitteestä jotain tiettyä kohtaa? Ovatko näissä apunasi hakukoneiden kaltaiset ratkaisut? (Esimerkiksi sanoitushaku Googlesta...)

4e. Missä määrin seuraat uusia julkaistavia äänitteitä kuukausittain?

5. Tiedonhankinta ammatillisella puolella ja/tai kirjoittamista varten

(Katsotaan yhdessä viime aikoina kirjoitettua juttua tai blogikirjoitusta, jonka tiedonhankintavaiheen pitäisi olla vielä muistissa. Haastateltava on saanut valita tämän kirjoittamansa jutun etukäteen.)

5a. Kerro tämän jutun kirjoitusprosessista. Kuvaile sen aihetta ja juttutyyppejä, aikataulua sekä sanamäärää.

5b. Haastateltava piirtää vuorovaikutuksessa haastattelijan kanssa kolmelle vyöhykkeelle jutun kirjoittamisessa käyttämänsä tiedonlähteet. (Ympyrä vyöhykkeineen on haastattelurungon sivulla 6 [tässä sivulla 89].) Näistä kysellään seuraavaan tapaan:

- Miksi nämä lähteet/lähdetyypit ovat tärkeimmät (vyöhyke 1)?
- Miksi nämä toiset lähteet ovat vähemmän tärkeitä (vyöhyke 2)?
- Miksi nämä ovat perifeerisiä, vähiten tärkeitä lähteitä (vyöhyke 3)? Mitä puutteita näissä lähteissä oli?

(Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi internet, kollega, toimittaja itse, oma juttuarkisto, toimittajan haastattelemat henkilöt, yleinen kirjasto, toimituksen oma arkisto, oma kirja- ja äänitekokoelma, levykaupat ja niin edelleen).

5c. Käytätkö tavallisesti tiedonhankinnassasi lähdetyyppejä, joita et tässä tarvinnut? Mitä ne ovat?

5d. Mitkä tekijät vaikuttivat lähteiden valintaan? (Aika, laatu, saatavuus, juttusi näkökulma, luotettavuus, selkeys/ymmärrettävyys, saatavuus, ajankohtaisuus, jne.)

(Nämä tekijät käydään jokaisen merkityn lähteen kohdalla vuorollaan, edeten ykkösvyöhykkeen lähteistä perifeerisen vyöhykkeen lähteisiin.)

5e. Miksi jokin lähde oli luotettava, selkeä, ymmärrettävä? Kerro näihin vaikuttavia tekijöitä.

5f. Onko sillä väliä, saatko tarvittavan tiedon internetistä vai painetusta materiaalista? Onko eroja näiden käyttömukavuudella? Onko näiden luotettavuudella eroa? (Entä lähdekritiikki?)

5g. Missä järjestyksessä lähteiden käyttö eteni kirjoitusvaiheessa? (Haastateltava piirtää yhdessä haastattelijan kanssa janamaisen kuvio, josta järjestys ilmenee.)

5h. Kuinka täsmällisesti arvioit muistavasi missä järjestyksessä käytit janalle merkkamiasi lähteitä?

5i. Mitkä olivat ratkaisevat lähteet jutun kannalta?

5j. Etenikö kirjoittaminen ja lähteiden käyttö lomittain? Miten tiedonhankinta muovaantui kirjoitusprosessin aikana? Oliko sillä vaikutusta jutun sisältöön, näkökulmaan tai muuhun?

5k. Onko tällainen tyypillinen kirjoitusprosessi sinulle?

5l. Ovatko tätä juttua varten käytetyt tiedonhankintatavat tyypillisiä sinulle?

5m. Haudoitko tiedonhankinnan tuloksia, vai pyritkö kirjoittamaan jutun mahdollisimman nopeasti?

5n. Auttaako jotain juttua varten hankittu tieto muiden juttujen kirjoittamisessa?

5o. Oliko sinun tarpeen jossain vaiheessa aloittaa tiedonhankintaprosessi uudestaan? Muuttuivatko lähtökohdat työprosessin aikana?

5p. Oliko sinulla tiedonhankintaprosessin aikana esteitä, jotka häiritsivät tiedonlähteisiin käsiksi pääsemistä? Millaisia? (Lähde ei saatavilla, aikapula, löytyi liikaa tietoa läpi käytäväksi jne.)

5q. Onko tiedonhankintasi joskus jäänyt kesken jonkun esteen takia? Löydätkö tiedon kuitenkin vaihtoehtoisesta lähteestä?

6. Musiikkiharrastusta palveleva tiedonhankinta

(Piiirretään kohdan 5b tapaan tiedonlähdehorisontti haastateltavan yleisellä tasolla tapahtuvasta tiedonhankinnasta musiikkiharrastustaan varten. Kysytään myös kysymykset 5b-5e uudestaan tämän harrastustiedonlähdehorisontin pohjalta.)

6a. Kuinka paljon yleensä käytät aikaa harrastukselliseen tiedonhankintaan?

6b. Millainen tieto sinua musiikkiharrastustasi palvelevassa tiedonhankinnassa ylipäättään kiinnostaa?

6c. Voitko hyödyntää musiikkiharrastuksessasi hankkimaasi tietoa (ammattillisessa) musiikkikirjoittamisessasi?

6d. Ovatko harrastukseesi käytössä samat lähteet kuin ammatilliseenkin toimintaasi? Mitkä lähdetyypit jäävät mahdollisesti pois?

6e. Päättyykö harrastuksellinen tiedonhankintaprosessi koskaan? Kuinka suunnitelmallista se sinulla on, tarvitseeko sillä olla mitään päämäärää?

6f. Onko musiikkiharrastustasi tukeva tiedonhankinta enemmän tunnustelevaa ja tutkivaa kuin päämäärähakuista? Miten päämäärähakuisuus voi ilmetä?

6g. Musiikkiharrastuspohjaisen ja ammatillisen tiedonhankinnan välisestä suhteesta: motivoiko sinua tiedonhankintaan myös halu tuoda itsellesi mieluisaa musiikkia laajemman yleisön tietouteen?

6h. Onko kuuntelukokemus rikkaampi, kun jostain musiikista on saanut hankittua lisää tietoa?

6i. Toimiiko musiikin tiedonhankinta porttina muuhun vastaavanlaiseen musiikkiin tai taiteenlajeihin?

6j. Oletko musiikkiharrastukseesi liittyvää tietoa hankkiessasi perusteellisempi kuin ammatillisiin tarpeisiisi tietoa hankkiessasi?

6k. Mitä muita eroja ammatillisessa tiedonhankinnassasi ja musiikkiharrastustasi tukevassa tiedonhankinnassasi on?

7. Tiedonhankinnan arviointi

7a. Millaisilta tiedonhankinnan tulokset vaikuttivat? Olitko tyytyväinen tuloksiin? Miksi olit tyytyväinen tai tyytymätön?

7b. Kuinka tärkeä osa musiikkikirjoittamista tiedonhankinta on?

7c. Oletko yleensä tyytyväinen tiedonhankintasi tuloksiin?

7d. Koetko, että tiedonhankintatavoissasi olisi kehitettävää? Mitä?

8. Muuta

8a. Onko sinulla vielä jotain sanottavaa aihealueesta ennen haastattelun päättämistä?

8b. Oliko haastattelu hankala? Mitkä kysymykset olivat hankalia, ja miksi?

(Muistutetaan, että sähköpostiosoitteeseeni gaius.turunen@uta.fi voi lähettää vielä täydennyksiä ja jälkikommentteja haastattelusta.)

Kiitos haastattelusta!

- X = Minä itse
- 1 = Tärkeimmät lähteet
- 2 = Vähemmän tärkeät
- 3 = Vähiten tärkeät

